

Begroting ²⁰²⁵ & Meerjarenperspectief ²⁰²⁵⁻²⁰²⁹

Rijnland op peil

Hoogheemraadschap van
Rijnland

droge voeten
schoon water

Begroting ²⁰²⁵ & Meerjarenperspectief ²⁰²⁵⁻²⁰²⁹

Inhoudsopgave

Over deze begroting	6
Begroting 2025 in het kort	8
Leeswijzer en plaats in cyclus	10
Inleiding	12
Deel I: Programma's en thema's	16
Programma Waterveiligheid	18
Programma Voldoende water	24
Programma Schoon en gezond water	32
Programma Waterketen	40
Thema Rijnland circulair en klimaatneutraal	46
Thema Water en bodem sturend	50
Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening	54

Deel II: Financiële begroting	60
Financieel beleid en financiële uitwerking	62
Rekenkundige uitgangspunten	66
Lasten en baten	68
Algemene dekkingsmiddelen / Belastingopbrengst	69
Investeringen	69
Balans	70

Deel III: Paragrafen	72
1. Financiële positie	74
1.1 Financiering	74
1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	76
1.3 Reserves en voorzieningen	78
1.4 Kengetallen	81
2. Assetmanagement	82
3. Bedrijfsvoering	83
4. Verbonden partijen	84

Deel IV: Toelichtingen	86
Toelichting 1. Hoe komen we van kosten tot tarieven?	88
Toelichting 2. Weerstandsvermogen en restrisiko's	92
Toelichting 3. Exploitatie	96
Toelichting 4. Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken	101
Toelichting 5. Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën	102
Toelichting 6. EMU-saldo	104
Toelichting 7. Openbaarheidsparagraaf Woo, met activiteiten 2025	106
Toelichting 8. Investeringsoverzicht	108
Toelichting 9. Begrippen en afkortingen	114

Over deze begroting

Begroting 2025 in het kort

Waterveiligheid

We beschermen het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem.

Voldoende water

We zorgen voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Schoon en gezond water

We werken aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, woonomgeving en recreatie, zonder te veel vervuilende stoffen en voedingsstoffen in het oppervlaktewater.

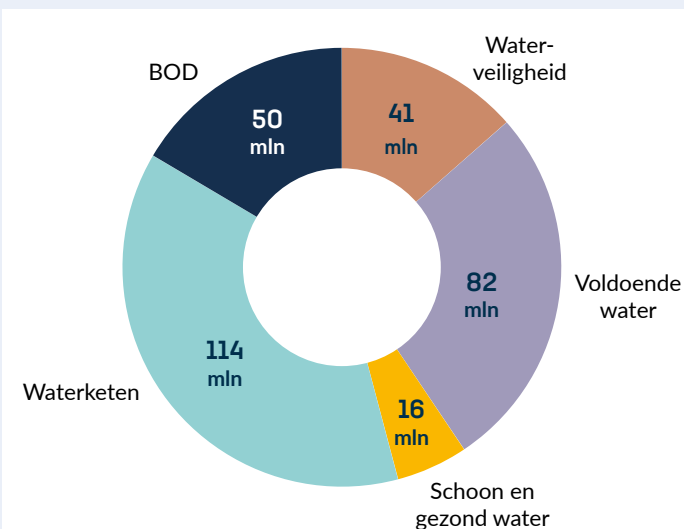
Waterketen

We zuiveren het afvalwater van huishoudens en bedrijven. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

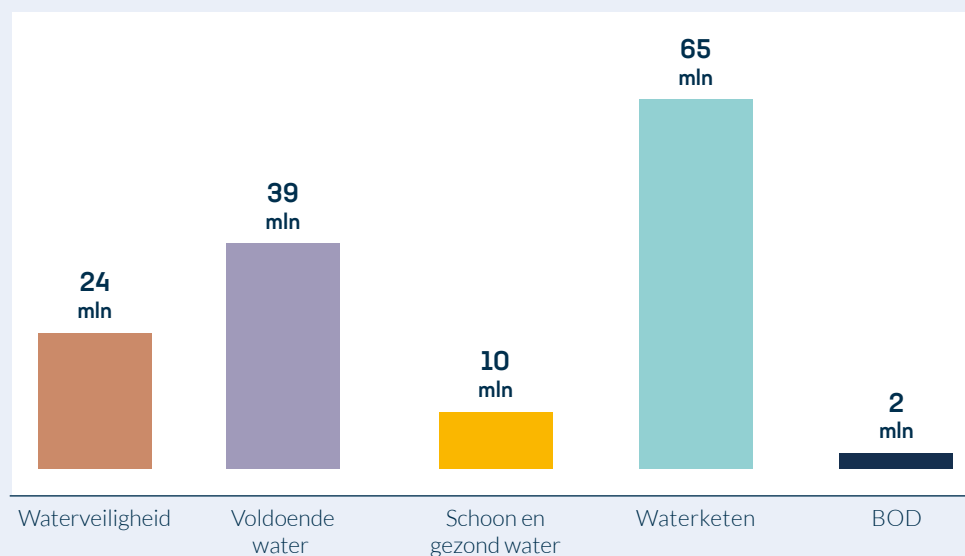
Bedrijfsvoering, organisatie en dienstverlening (BOD)

We besturen, organiseren en verlenen diensten op effectieve wijze en werken toekomstgericht samen met onze omgeving.

Exploitatie: € 303 mln

Investerings: € 140 mln

Belastinginkomsten: € 303 mln

Belastingtarieven

			Verschil 2025 t.o.v. 2024	
(€)	2024	2025	€	%
1. Ingezetenenomslag per woonruimte	128,23	134,64	6,41	5,0%
2. Omslag gebouwd van de WOZ-waarde	0,0212%	0,0231%	0,0019%	8,9%
3. Omslag ongebouwd overig per ha.	99,9	118,88	18,98	19,0%
4. Omslag wegen per ha.	499,5	594,41	94,91	19,0%
5. Omslag natuur per ha.	4,4	5,06	0,66	15,0%
6. Zuiveringsheffing per vervuilingseenheid (v.e.)	80,03	95,24	15,21	19,0%
7. Verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid (v.e.)	80,03	95,24	15,21	19,0%

Indicatoren

	Coalitieakkoord	Begroting 2025
Lastendrukstijging (toename totale belastingomvang)	2025: 10%	15%
Relatieve schuld (schuld 31-12-2025 als aandeel van de belastingomvang)	max. 300%	310%
Aandeel kapitaallasten (rente en afschrijving als aandeel van de belastingomvang)	max. 34%	26%

Praktijksituaties

			Verschil 2025 t.o.v. 2024	
(€)	2024	2025	€	%
1. Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	208	230	22	10,4%
2. Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	368	420	52	14,1%
3. Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 350.000 in 2024 dus WOZ-waarde € 367.500 in 2025	443	505	62	14,1%
4. Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	118.402	140.256	21.854	18,5%
5. Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.309	1.506	197	15,1%
6. Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	367	424	57	15,5%
7. Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	4.974	5.844	871	17,5%
8. Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e.	329	383	54	16,3%
9. Natuurgebied, opp. 10 ha.	44	51	7	15,0%

Leeswijzer en plaats in cyclus

In **Deel I Programma's en thema's** leest u wat Rijnland gaat doen in 2025 en de jaren daarna. Dit deel is de beleidsbegroting, met de programma's en thema's uit het [Waterbeheerprogramma 6](#) (WBP6). Alle taken en opgaven van Rijnland krijgen dan ook een plek. De 28 besluitpunten uit het [Coalitieakkoord 2023](#) zijn ingevoegd waar ze van toepassing zijn, aangegeven met een #.

Toelichting bestuursprogramma's en thema's

De Waterschapswet schrijft voor dat we alle activiteiten en kosten moeten indelen in bestuursprogramma's. De verenigde vergadering (VV) heeft die ingedeeld in: Waterveiligheid, Voldoende water, Schoon en gezond water, Waterketen en Bestuur, organisatie en dienstverlening.

Daarnaast zijn er overkoepelende thema's die doorwerken in alle bestuursprogramma's, met name: Rijnland circulair en klimaatneutraal en Water en bodem sturend. De bijbehorende activiteiten en kosten zijn ondergebracht in de bestuursprogramma's.

Deel II Financiële begroting is de financiële uitwerking: wat gaat het kosten op korte en langere termijn, en hoe beheersen we de schulden en de lastendrukontwikkeling?

Deel III Paragrafen bevat de paragrafen uit het vernieuwde [Waterschapsbesluit](#), inclusief de vraag: wat zijn de risico's? Nadere toelichtingen vindt u in **Deel IV**.

Achtergrondinformatie

Achtergrondinformatie wordt in dit document onderstreept weergegeven. In de digitale versie zijn hier links aan gekoppeld. Ter ondersteuning van de printversie vindt u deze links ook per hoofdstuk op www.rijnland.net/begroting-mjp.

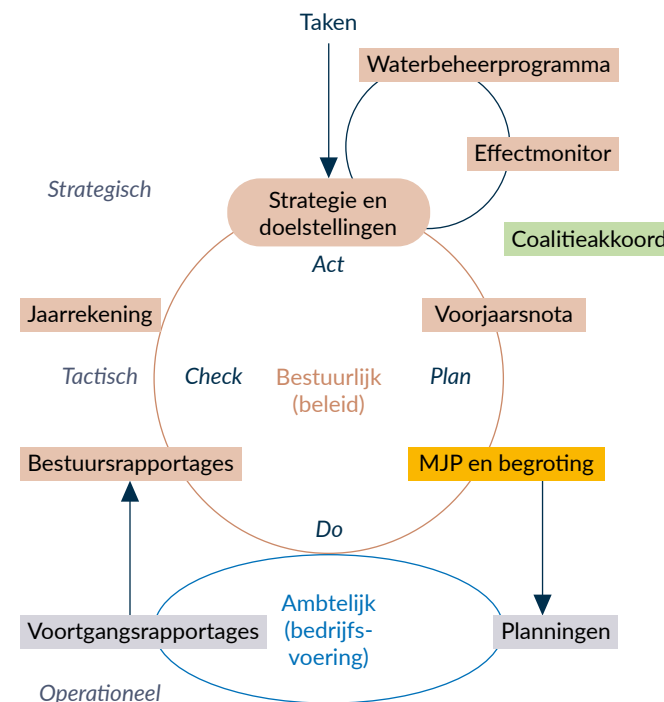
Hoe past dit document in de planning- en control-cyclus?

In het WBP6 zijn beleid en doelen vastgelegd voor 2022-2028, op het hoogste strategische niveau, in termen van te bereiken effecten. De jaarlijkse [Effect- en middelen monitor](#) geeft de actuele stand van zaken.

Met het Meerjarenperspectief (MJP) en de begroting geeft het bestuur een nadere uitwerking van het WBP, in termen van concrete maatregelen, tempo, aanpak en kosten. Het coalitieakkoord is daarbij leidend. De periodieke Bestuursrapportages (Buraps) en de Jaarrekening rapporteren over de voortgang van de maatregelen.

Met de begroting stelt de VV van Rijnland de plannen en tarieven voor 2025 definitief vast. De begroting is daarmee ons jaarplan: wat gaan we realiseren in 2025 en wat gaat dat kosten? Het MJP geeft een voorlopig zicht op de jaren 2026 t/m 2029. Het MJP en de begroting zijn in dit document gecombineerd.

Planning- en control-cyclus

Inleiding

Het werk van een waterschap is nooit af. Terwijl we de opgaven uit het WBP6 en het coalitieakkoord aanpakken, worden de opgaven groter, komen er nieuwe opgaven bij en krijgen we te maken met kostenstijgingen die we niet kunnen beïnvloeden en het na-ijleffect van prijsstijgingen. Dat heeft gevolgen voor onze financiën en vraagt om keuzes. Enerzijds willen we de uitdagingen nu aanpakken en niet doorschuiven naar volgende generaties. Anderzijds willen we Rijnland bestuurbaar en financieel gezond houden. Dat betekent schulden beheersen, een wendbare en structureel sluitende begroting opstellen en financiële reserves opbouwen. We staan daarom steeds stil bij de vraag: tegen welke prijs? Onze inkomsten bestaan tenslotte bijna volledig uit belastinggeld. In deze begroting hebben we zorgvuldig gekeken naar de opgaven waar we voor staan, de keuzes die we maken en de consequenties die dat heeft voor Rijnland. En voor de inwoners, bedrijven en andere organisaties in ons gebied.

We doen wat nodig is

Voorop staat dat we de opgaven in ons gebied aanpakken en ervoor zorgen dat de basis op orde blijft. Dit betekent dat we zoveel mogelijk vasthouden aan de afspraken die we gemaakt hebben in het coalitieakkoord. Onze doelstellingen blijven ambitieus, maar haalbaar, waarbij we de kwaliteit van onze diensten waarborgen.

Elke euro belastinggeld zetten we efficiënt in om deze doelen te bereiken. Door te investeren in sterkere waterkeringen, beschermen we ons gebied tegen overstromingen en zorgen we voor veiligheid. We zorgen voor een juist waterpeil; niet te veel en niet te weinig. We verbeteren de waterafvoer voor perioden met veel neerslag en de zoetwateraanvoer voor droge perioden. De waterkwaliteit is essentieel voor de gezondheid en het welzijn van mensen en dieren. Daarom leggen we onder andere natuurvriendelijke oevers aan om het leven in en om

het water te versterken. We zuiveren riool- en ander afvalwater en investeren daarbij in nieuwe technieken om het water nog schoner te maken. Voor al ons werk geldt dat we ernaar streven om zoveel mogelijk duurzaam, circulair en klimaatneutraal te werken. Dankzij onze inspanningen kunnen bewoners met een gerust hart wonen, werken en recreëren in ons gebied.

We werken sober en doelmatig

Natuurlijk kijken we ook hoe we dingen anders en beter kunnen doen. Door efficiënt te werken, zorgen we ervoor dat elke euro maximaal rendement oplevert voor onze inwoners en bedrijven. We zetten in op innovatieve oplossingen en nemen maatregelen in investeringen en in de exploitatie om kostenstijgingen zoveel mogelijk te beperken. En we houden vast aan een sluitende begroting. Ook zetten we maximaal in op het verkrijgen van subsidies en bijdragen van derden. Door actief samen te werken met regionale, nationale en Europese partners, proberen we extra financiering aan te trekken voor onze projecten.

We volgen een solide financieel beleid

Het beheersen van de schuldpositie is een belangrijke randvoorwaarde voor een solide financieel beleid. We willen op termijn onder de norm van 300% (schuld vergeleken met heffingsopbrengsten) komen. Dit percentage stelt ons in staat om een gezonde balans te bewaren tussen schulden en inkomsten. Het aandeel van de rente en afschrijving op de belastingopbrengsten (de kapitaallastenratio) blijft onder 34%, waarmee onze begroting voldoende wendbaar blijft. We nemen geleidelijk meer projectkosten op in de exploitatie (in plaats van dekking uit investeringskredieten). Dat zorgt ervoor dat de lange termijn schuldpositie verbetert en de kosten van rente en afschrijving uiteindelijk verminderen. Om de structurele

lasten te kunnen dekken met structurele baten rekenen we vanaf 2025 niet meer op vastgoedopbrengsten als dekkingsmiddel maar storten eventuele opbrengsten in de reserve schuldreductie. Daarmee versterken we de reserves, want een robuust en volhoudbaar financieel beleid is essentieel voor de toekomst van Rijnland.

We schuiven de problemen niet door

Tenslotte hebben we stilgestaan bij de belastingtarieven. De onvermijdelijk hogere kosten die voortvloeien uit de stijgende prijzen voor materialen en personeel berekenen we door om de financiële gezondheid van Rijnland nu en op de lange termijn te waarborgen. We willen voorkomen dat we toekomstige generaties later alsnog met de huidige extra lasten opzadelen. Daarom verhogen we de belastinginkomsten nu met 15%. Deze stijging is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat we onze taken kunnen blijven uitoefenen zonder in te boeten op kwaliteit. We zetten het huidige, ruimhartige kwijtscheldingsbeleid voort, zodat de kwetsbaren in onze samenleving worden beschermd.

We bouwen samen aan een klimaatbestendig gebied

Het verhaal van Rijnland is er een van veerkracht en doorzettingsvermogen. Het getuigt van een collectieve inspanning om een betere toekomst te realiseren. Dankzij deze begroting en het meerjarenperspectief hebben we vertrouwen in een solide en duurzame toekomst. Onze inzet blijft gericht op het aanpakken van de huidige en toekomstige opgaven, terwijl we tegelijkertijd zorgen voor een gezonde financiële huishouding en kwalitatieve dienstverlening. Samen bouwen we aan een sterker en veerkrachtiger Rijnland.

Wat betekent dat voor de belastingtarieven?

Een eenpersoonshuishouden in een huurhuis betaalt in 2025 € 22 meer dan in 2024, over het hele jaar gerekend. En een meerpersoonshuishouden in een eigen koophuis € 59 (bij WOZ-waarde 350.000 euro). Een klein bedrijf betaalt € 57 extra (drie vervuilingseenheden, WOZ-waarde € 0,6 mln).

Ontwikkelingen

De ontwikkelingen die van invloed zijn op deze begroting en het MJP vindt u in de Voorjaarsnota 2024, zoals behandeld in de VV van 3 juli 2024. Een belangrijke ontwikkeling nadien is het Regeerprogramma van het nieuwe Kabinet.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

- In het Regeerprogramma is het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) geschrappt, evenals de uitwerking daarvan naar de Provinciale Programma's Landelijk Gebied PPLG) en het Transitiefonds landelijk gebied en natuur. De impact op de Rijnlandse begroting is nog niet duidelijk.
- Rijnland gaat vooralsnog door met de ingezette gebiedsgerichte benadering. Want de opgaven zijn urgent en belangrijk, zoals het weerbaarder worden tegen zoetwatertekorten, het beschermen tegen overstromingen en het werken aan een klimaatbestendige inrichting van het gebied. Daarbij blijft een integrale aanpak, in samenwerking met overheden, bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties essentieel.

Waterkwaliteit

- Belangrijk in het NPLG is het verbeteren van de waterkwaliteit, mede om de doelen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) voor 2027 zoveel mogelijk te realiseren. Met het verdwijnen van het NPLG gaat de opgave voor schoon en voldoende water niet weg.
- Hoewel Rijnland de achterliggende oorzaken van vervuiling vrijwel niet direct kan beïnvloeden, gaat Rijnland onverminderd door om binnen de eigen invloedssfeer de waterkwaliteit zo goed mogelijk te verbeteren.

Hoogheemraadschap van Rijnland

Deel I Programma's en thema's

Programma Waterveiligheid

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers

Directeur: Simone Boogaard

Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland beschermt het beheergebied, de inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit zee, de rivieren en het regionale watersysteem. Dat doen we in nauwe samenwerking met onze omgeving.

Doelen WBP6

- De primaire keringen voldoen in 2050 aan de landelijke norm.
- De regionale keringen die in 2012 zijn afgekeurd, voldoen in 2030 aan de provinciale norm.

Coalitieakkoord

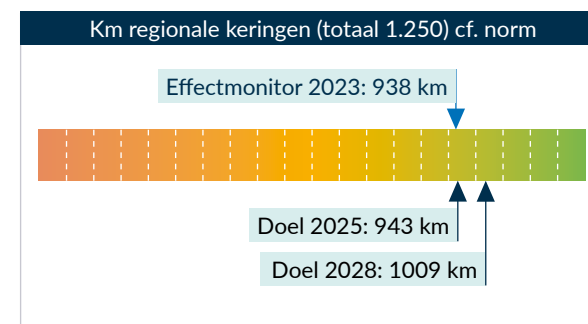
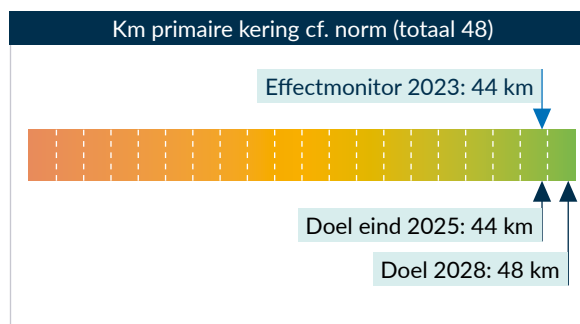
Besluitpunten: #1, #2, #3, #14, #15

In één oogopslag

Stand van zaken

Het versterken van de regionale keringen ligt redelijk op koers. De voortgang in kilometers (km) per jaar ligt momenteel onder de langjarige doelstelling. We werken nu aan de kilometers waar verschillende factoren het werk lastiger maken (veel bebouwing, kleine percelen en technisch ingewikkeld/bouwkundige uitdagingen), wat de voortgang hindert. Dit is het laatste deel van de opgave uit 2012 en betreft de minst risicovolle stukken. De nieuwe toetsingsronde van de regionale keringen die we in het najaar van 2024 op hebben geleverd, laat zien dat we een opgave houden. Zie ook: [Effectmonitor 2023 - WV](#)

Indicatoren

Belangrijkste resultaten 2025

- We zetten de intensivering uit het coalitieakkoord (#2) voort op de versterking van de regionale keringen, om de afspraken met de provincies na te komen. We werken toe naar nieuwe afspraken met de provincies over de versterking op basis van de nieuwe toetsingsresultaten.
- We stellen de uitkomsten van de toetsingsronde 2024 van de regionale keringen bestuurlijk vast, verwerken de mogelijke gevolgen en bieden ze aan de provincies aan.
- We bereiden de verbetering voor van kunstwerken in de primaire keringen (Spaarndam, Gouda), inclusief de overdracht van de Woerdersluis van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) naar Rijnland.
- We inspecteren alle regionale keringen en handelen zoveel en tijdig mogelijk de schadepunten af volgens de uitkomsten van de evaluatie van het BOB-traject 'Schade aan keringen'.
- We evalueren het besluit over niet-verwijtbare schade aan keringen en beslissen over eventuele aanpassingen van beleid; naar aanleiding daarvan passen we de regels in de verordening aan.

Totaal

Investerings 2025:	€ 24,4 mln
Exploitatie 2025:	€ 40,7 mln

Wat is ons doel?

Rijnland ligt grotendeels onder zeeniveau en blijft daarom niet droog zonder duinen, dijken en kades. We beschermen ons beheergebied en de inwoners tegen overstromingen. Belangrijke doelen daarbij zijn dat de primaire keringen in 2050 voldoen aan de landelijke norm en dat de regionale keringen die in 2012 zijn afgekeurd, in 2030 voldoen aan de provinciale norm. De aanpak bestaat uit drie lagen. We noemen dat meerlaagsveiligheid, en daarop hebben we ons werk ingericht.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. Wij beschermen tegen overstromingen door onze assets in stand te houden.
2. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen.
3. Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten.

1. Wij beschermen tegen overstromingen door onze assets in stand te houden (#1, #2)

In de aanpak meerlaagsveiligheid is de eerste laag preventie. Rijnland heeft als beheerder de taak om onze assets, de waterkeringen, aan de veiligheidseisen te laten voldoen. En om voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. Dit alles, zodat ons gebied goed beschermd is tegen overstromingen. In het kader van de zorgplicht verhogen en versterken we regelmatig onze keringen, bijvoorbeeld wanneer ze door bodemdaling te laag zijn geworden. Daarnaast zetten we advisering, inspectie, vergunningverlening, toezicht en handhaving in. Daarvoor nemen we deze maatregelen:

- We voeren de inspectie van de regionale keringen in 2025 uit, en we handelen de schadepunten daaruit af. Buitengewoon onderhoud gebeurt door Rijnland, dagelijks onderhoud door de eigenaar. We doen dit conform het VV-besluit naar aanleiding van de evaluatie van BOB-traject 'Schade aan keringen'. Complexe schadepunten nemen we mee in de prioritering richting het dijkversterkingsproject.
- Schadepunten die voortkomen uit het besluit uit 2022 'Schade aan keringen' brengen we apart in beeld. We evalueren in 2025 de gevolgen van dit besluit. Het aantal schadepunten in de inspectie van de regionale keringen neemt toe. Deze evaluatie van het vergoeden van niet-verwijtbare schade kan leiden tot beleid dat afwijkt van deze begroting. Afhankelijk van het besluit trekken we meer of minder onderhoud naar ons toe om op te pakken.
- De tweede toetsronde stellen we in 2024 bestuurlijk vast en geeft in de loop van dat jaar een nieuw en meer gedetailleerd inzicht in de staat van onze regionale keringen. Dit kan betekenen dat strekkingen die op de planning staan minder urgent blijken, en dat we andere strekkingen eerder moeten aanpakken. Daarna maken we met de provincies afspraken over het tempo en de ambitie van deze nieuwe

versterkingsopgaven; en we maken nieuwe afspraken met de provincies over het uitvoeringsprogramma dat we in 2026 vaststellen.

- We participeren in project Meegroeidijk om te leren over circulariteit bij dijkverbeteringen. Het project wordt uitgevoerd onder coördinatie van Witteveen+Bos en onder begeleiding van een projectgroep bestaande uit drie waterschappen (Waterschap Noorderzijlvest, Waterschap Brabantse Delta en Hoogheemraadschap van Rijnland). Elk van deze waterschappen voert een pilot uit. We participeren in de projectgroep en starten een pilot bij Rijnland die tot 2028 duurt.
- We werken door aan de versterking van de regionale keringen in een tempo waarmee we de afspraken met de provincies nakomen. In 2024 hebben we 10 km opgeleverd. Dat is 1 km minder dan de geplande 11 km, omdat één project is doorgeschoven naar 2025. In 2025 leveren we minder op dan het gewenste tempo van 20 km per jaar, namelijk 5 km, omdat we voornamelijk aan de slag gaan met de intensivering (#2) om meer deelprojecten op te starten. Daardoor leveren we aan het einde van de MJP-periode totaal meer km op. De resultaten daarvan zijn pas later zichtbaar, vanaf 2027.
- We bereiden de verbetering voor van kunstwerken in de primaire keringen (Spaarndam, Gouda), inclusief de overdracht van de Woerdersluis van HDSR naar Rijnland.
- We realiseren dijkverbeteringstrajecten zoveel mogelijk emissievrij en circulair, mede via het traject 'Klimaatneutraal, circulair assetmanagement en opdrachtgeverschap' (KCAO) van de Unie van Waterschappen. Daarnaast nemen we duurzaamheid mee in onze aanbestedingen en dagen de markt uit om onze doelstellingen te realiseren.
- We passen onze regels aan om verplaatsing van seizoenspaviljoens aan de kust mogelijk te maken (#1). Dit is nodig voor voldoende aangroei van de duinen om gesteld te staan voor zeespiegelstijging. We stemmen de zones voor

duinaangroei af met de kustgemeenten en spreken het tijdspad voor vastleggen af. Voor een aantal gebieden leggen we die gelijk vast in de kaarten van de Waterschapsverordening.

- We starten met normtrajectbeoordelingen van primaire keringen, voor de tweede Landelijke Beoordeling Overstromingsrisico's (LBO-2).
- We stellen de jaarlijks veiligheidsrapportage voor de primaire keringen op. Hierin beschrijven we jaarlijks de staat van onze primaire keringen en de processen rondom het beheer en onderhoud van deze waterkeringen.
- We beschermen de waterkeringen tegen graverij door muskusratten en andere invasieve exoten. We zetten de samenwerking met andere waterschappen voor de muskusrattenbestrijding voort, inclusief terugdringen tot de landsgrens. Gravende dieren zoals bevers, dassen of rivierkreeften hebben voorsnog niet voor keringsproblemen gezorgd. In de begroting is hiermee dan ook geen rekening gehouden, anders dan de reguliere bescherming tegen muskusratten. De das zal zich waarschijnlijk niet in Rijnlands beheergebied vestigen, die vindt er geen geschikte leefomgeving. We bereiden ons wel voor op de komst van de bever in ons beheergebied en doen onderzoek naar de aanpak van rivierkreeften. Voor mogelijk beleid en protocollen voor de beverproblematiek werken we samen met het Rijk, provincies en andere waterschappen.
- We bevorderen het recreatief gebruik en versterken de biodiversiteit op keringen, bijvoorbeeld door waar mogelijk de kering biodivers in te zaaien en oevers zo natuurlijk mogelijk in te richten.
- We herzien de ruimtereservering voor primaire keringen, op basis van de landelijke handreiking voor zonering (naar aanleiding van de [brief Water en Bodem Sturend](#)).
- We analyseren het effect van klimaatscenario's op de regionale keringen en de benodigde ruimtereservering, op basis van het onderzoek Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland (TBWR).

2. Wij adviseren over het beperken van de gevolgen van overstromingen

In de aanpak meerlaagsveiligheid is dit de tweede laag: adviseren over de ruimtelijke inrichting, met het oog op beperking van de gevolgen van overstromingen. Daarvoor doen we het volgende:

- We adviseren onze partners en inwoners over keuzes in de ruimtelijke inrichting. Zie ook het hoofdstuk Water en bodem sturend. Samen met de provincies kijken we welke impact de nieuwe woningbouwopgave heeft op de overstromingsrisico's.
- We hebben in 2025 voor het hele gebied inzicht in de gevolgen van overstromingen door middel van overstromingsbeelden en geven inzicht in geschikte maatregelen voor duurzame ruimtelijke inrichting (#14).
- We zetten ons actief in om het bewustzijn over het wonen en werken in een overstromingsgevoelig gebied te vergroten. We doen dit onder andere met klimaatstresstesten en risicodialogen in gemeenten, met overstromingskaarten opgenomen in klimaatatlassen (#15).
- We voorkomen activiteiten die een negatieve invloed hebben op de waterkeringen. Dit doen we met voorlichting, planadvisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

3. Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten

Dit is de derde laag: voorbereid zijn op een mogelijke overstroming en op andere calamiteiten. Die kunnen we helaas nooit uitsluiten. Rijnland bereidt zich dan ook goed voor op alle mogelijke waterstaatkundige calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voordoen. De calamiteitenorganisatie van Rijnland valt qua activiteiten en kosten onder het bestuursprogramma Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD) en wordt daarom in hoofdstuk BOD verder beschreven. De gerelateerde activiteiten en kosten in programma Waterveiligheid in deze planperiode zijn:

- We werken de renovatie van de vier balgstuwen in de ringvaart van de Haarlemmermeer verder uit (#3). In 2025 stellen we de contractstukken op en doorlopen we de aanbesteding voor realisatie van het werk, eind 2027 zijn de balgstuwen naar verwachting gereed.
- We nemen de compartimenteringen en de noodwaterkeringen op in het beheer- en onderhoudsprogramma (assetmanagement).

Financieel

Waterveiligheid, € mln	Realisatie	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto investeringen	30,6	23,6	24,4	36,1	36,1	35,2	28,2
Exploitatielasten	38,3	41,1	44,7	44,7	47,8	51,0	55,9
Exploitatiebaten	3,7	3,6	4,0	4,2	4,5	4,6	5,3
Netto Exploitatiekosten	34,5	37,5	40,7	40,5	43,3	46,4	50,6

Investeringsen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2025 zijn voor versterking van de regionale keringen (€ 20,7 mln), het vervangen van balgstuwen (€ 1,8 mln) en Verbeteren IJsseldijk Gouda (VIJG) (€ 1,2 mln).

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2025:

- De bijdrage aan het Hoog Water Bescherming Programma (HWBP): € 14,0 mln
- Onderhoud aan de waterkeringen € 13,2 mln
- Kapitaallasten overige waterkeringen € 9,1 mln
- Muskusrattenbeheer € 3,0 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten stijgen in 2025 per saldo met € 3,2 mln t.o.v. de programmabegroting 2024. Dit is als volgt te verklaren:

- Hogere kapitaallasten +€ 2,2 mln
- Hogere overhead- en personeelskosten (door cao-stijging en uitbreiding personeel; zie deel IV toelichting 3) +€1,5 mln
- Hogere kosten onderhoud aan de waterkeringen door prijsindexaties € 0,4 mln
- Stijging van de kosten van muskusrattenbestrijding € 0,2 mln
- Diverse overige kleine verschillen € 0,1 mln
- Kosten HWBP voor 2025 zijn begroot conform opgave HWBP. Deze opgave is in lijn met de oorspronkelijke begroting voor 2024. Ten opzichte van de actuele begroting van 2024 is deze € 1,2 mln lager, doordat de extra afrekening van 2024 ruim € 1 mln was. -€ 1,2 mln

An aerial photograph of a Dutch town, likely in the Rijnland region, showing a canal with several boats, traditional houses with red-tiled roofs, and a church with a tall spire. The text 'Programma Voldoende water' is overlaid on the image.

Programma Voldoende water

Portefeuillehouder: Aad Straathof
Directeur: Simone Boogaard
Resultaatmanager: Mireille Wiegman

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur.

Doelen WBP6

- Rijnland zorgt voor peilbesluiten die passen bij de functies en kenmerken van het gebied.
- Rijnland voert het peilbeheer uit volgens de peilbesluiten. De streefwaarde is dat in 90% van het beheergebied het oppervlaktewaterpeil voldoet aan het peilbesluit.
- Eind 2027 voldoet het beheergebied aan de provinciale normen voor wateroverlast.
- Rijnland zorgt samen met de omgeving dat het beheergebied in 2050 weerbaar is tegen zoetwatertekorten.

Coalitieakkoord

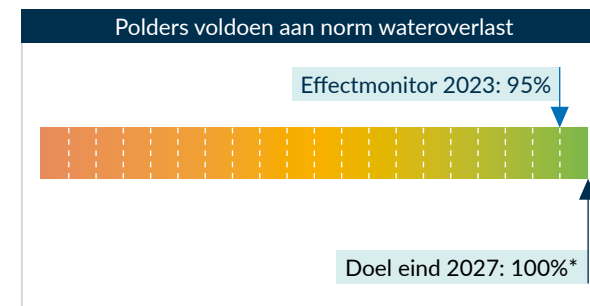
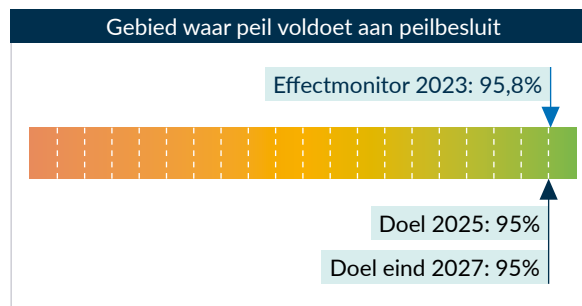
Besluitpunten: #4 t/m #7, #10, #12, #14, #17, #18, #19, #25

In één oogopslag

Stand van zaken

De prestaties van het peilbeheer zijn goed. Ongeveer 95% van de oppervlaktewaterpeilen voldoet aan het peilbesluit en ongeveer 95% van de polders voldoet aan de wateroverlastnormen. Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen in het beheergebied is het een uitdaging om de prestaties goed te houden; we lopen tegen de grenzen van de technische oplossingen aan. Daarnaast is het een uitdaging om de grote hoeveelheid assets in stand te houden. Dit vraagt om bezinning op de toekomst. Op welke wijze gaan we verder? Deze vraag, en breder, stellen we aan de orde in het project 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland'. Zie ook: [Effectmonitor 2023 – VVW](#)

Indicatoren

* Op basis van 'oude buien', de nieuwe KNMI-klimaatscenario's gaan leiden tot bijstelling

Belangrijkste resultaten 2025

- We actualiseren de Nota Peilbeheer. Deze nota vormt het kader voor de peilbesluiten.
- We leveren minstens vijftien gerenoveerde of nieuwgebouwde poldergemalen op in 2025. In totaal zijn er ongeveer 350 poldergemalen.
- We leveren het eerste Rijnlandse standaardgemaal op.
- We voeren gesprekken met vijf gemeenten over het afbouwen van convenanten onderhoud stedelijk water. Ook beëindigen we het convenant met één gemeente.
- We werken met watergebiedsplannen om te zorgen dat het gebied voldoet aan de wateroverlastnormen of maatwerkafspraken (gebiedsnormen).
- We werken aan de strategie voor een 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' (TBWR) op basis van nieuwe klimaatscenario's.
- We starten met de daadwerkelijke uitvoering van het project 'Doorstroomverbetering Sluizencomplex Halfweg' in de Haarlemmermeer; de eerste schop gaat in de grond.
- We bereiden de 'Invoering Actieve Diepteschouw' voor volgens de in 2024 vastgestelde strategie.
- We maken in het veenweidegebied concrete afspraken met gebiedspartijen over uitvoeringsmaatregelen voor drie gebieden.

Totaal

Investerings 2025:	€ 39,0 mln
Exploitatie 2025:	€ 82,4 mln

Wat is ons doel?

Samen met de omgeving zorgt Rijnland voor voldoende zoet water. Niet te veel, niet te weinig, voor inwoners en bedrijven, de agrarische sector en de natuur. Door ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen en door klimaatverandering wordt deze opgave steeds complexer. Ook lopen we tegen de grenzen aan van technische oplossingen. Situaties van wateroverlast of watertekort gaan vaker voorkomen. De gevolgen van klimaatverandering kunnen we niet alleen met het watersysteem oplossen, zoals nog grotere gemalen en/of nog bredere oppervlaktewateren. Er zijn ook maatregelen in de openbare ruimte nodig om de gevolgen van bijvoorbeeld extreme neerslagsituaties op te vangen c.q. beperken. Denk hierbij aan klimaat adaptieve woningbouw, ruimte vrijhouden ten behoeve van extremen en, overkoepelend, een discussie welke functies waar in Nederland zullen landen.

Als gevolg van klimaatverandering krijgen we vaker/frequenter te maken met extreme neerslagsituaties maar ook vaker/frequenter te maken met droge perioden. De gevolgen hiervan voor het gebied kunnen groot zijn. Wat de impact precies is, wordt onderzocht in het traject Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland, maar gedacht moet worden aan vaker grootschalige wateroverlast en of situaties dat er verzilting in bepaalde systemen van ons watersysteem kan optreden.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor goed peilbeheer.
2. We houden het watersysteem en de assets in stand.
3. We beperken de gevolgen van wateroverlast.
4. We zorgen voor voldoende zoet water.
5. We reguleren activiteiten van derden.
6. We werken samen aan een toekomstbestendig Rijnland.

1. We zorgen voor goed peilbeheer

Het kader voor het peilbeheer is het peilbesluit. Het actualiseren van de peilbesluiten is een continu proces. Het peil reguleren we door de inzet van gemalen en andere kunstwerken. Het doel is dat het daadwerkelijke peil in meer dan 90% van de gevallen voldoet aan het peilbesluit. Nieuwe technologie zorgt ervoor dat we steeds slimmer kunnen sturen in het peilbeheer. Daar waar het peil niet voldoet, zoeken we naar de oorzaak en nemen we maatregelen om het peil aan te passen of passen we het peilbesluit aan.

Ons beheergebied is onderdeel van een groter watersysteem. Daarom werken we in het kader van 'Slim watermanagement' samen met andere waterbeheerders in de regio's Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaal en Rijn-Maasmonding, en zoeken samenwerking in de regio Centraal Holland. Extreme situaties, zowel wateroverlast als droogte, kunnen we alleen in nauwe samenwerking het hoofd bieden zoals een aantal extreme gebeurtenissen in 2023 en 2024 heeft laten zien. Door klimaatverandering, en de toegenomen complexiteit bij het nemen van peilbesluiten, is het nodig om de Nota Peilbeheer (als kader voor de peilbesluiten) te actualiseren. Daarbij houden we ook rekening met de in 2024 vastgestelde [Nota Veenweide](#) (#19), inzichten uit 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' (#14) en nieuwe landelijke kaders (#18). Tevens geven we zo invulling aan 'Water en Bodem Sturend', zie hiervoor het betreffende thema.

In 2025 sturen we op de volgende resultaten:

- We actualiseren de Nota Peilbeheer. Deze nota vormt het kader voor de peilbesluiten.
- We actualiseren minstens vijf peilbesluiten zodat ze weer passen bij de huidige functies van het gebied.
- We starten in 2025 de actualisatie van de waterakkoorden met Delfland en Amstel, Gooi en Vecht, en ronden de actualisatie van de waterakkoorden HDSR en AZA (Alternatieve Zoetwater Aanvoer) af.

2. We houden het watersysteem en de assets in stand

Goed peilbeheer is alleen mogelijk als het watersysteem (de watergangen, de oevers en de kunstwerken) in een goede toestand verkeert. We gebruiken assetmanagement om goede keuzes te maken in de juiste mix van nieuwbouw, renovatie, preventief onderhoud en correctief onderhoud, om tegen zo laag mogelijke kosten en acceptabele risico's de gewenste prestaties te halen. De uitgangspunten zijn vastgelegd in het Strategisch Asset Management Plan (SAMP) en het tactische Asset Management Plan (AMP) Watersysteem, dat in ontwikkeling is.

De gemalen zijn de meest kapitaalintensieve assets binnen dit programma. Er is sprake van een instandhoudingsachterstand in het areaal gemalen. Het doel voor de komende jaren is (conform het coalitieakkoord, #4) om geen verdere instandhoudingsachterstand op te lopen, en om het risico voor de verzameling gemalen te verlagen door de meest risicovolle versneld aan te pakken. Eind 2022 sloten we een raamcontract af voor het renoveren van poldergemalen, en in 2025 leveren we hierdoor een flink aantal gemalen op (namelijk minstens vijftien). Voor de kleinere gemalen is standaardisatie een manier om meer tempo te maken. In 2025 leveren we het eerste standaardgemaal op.

In 2025 en 2026 voeren we werkzaamheden uit aan boezemgemaal Katwijk en boezemgemaal Spaarndam. Uit monitoring van de conditie van deze gemalen blijkt dat er onregelmatigheden zijn die in de toekomst tot storingen kunnen leiden; gelukkig zijn we er nu op tijd bij. Ook voor een aantal sluizen nemen we de komende jaren maatregelen om grotere problemen in de toekomst te voorkomen; deze zijn nieuw opgenomen in de begroting. In 2025 is de sluis Den Ham aan de beurt voor renovatie. Voor de oeververdedigingen zijn we in 2024 gestart met een inventarisatie naar de aanwezigheid

en staat van de beschoeiingen. Deze inventarisatie ronden we eind 2025 of begin 2026 af. Dit moet daarna leiden tot een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) en een programmering voor de oeververdedigingen (overzicht -> inzicht -> sturing). Het onderhoud aan poldergemalen, boezemgemalen en andere assets voeren we uit op basis van (risicogestuurde) onderhoudsconcepten. Deze zijn voor alle assets beschikbaar.

Verder doen we regulier onderhoud (maaien, schonen, exoten en waterplanten verwijderen; ook volgens onderhoudsconcepten) in de watergangen waar Rijnland onderhoudsplichtig is en baggeren we eens in de 10 tot 20 jaar om de watergang op diepte te houden. Dit gebeurt steeds meer emissieloos, volgens het convenant Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. De kosten van de bestrijding van exoten (zoals de grote waternavel) zijn moeilijk te voorspellen, omdat ze sterk afhankelijk zijn van het weer. We werken aan manieren om de kosten binnen de perken te houden, zoals inzet van een team van eigen participatiewetmedewerkers.

Rijnland doet naast het onderhoud van de primaire wateren ook het onderhoud voor een aantal overige wateren in stedelijk gebied waarvan Rijnland in het verleden via convenanten de onderhoudsplicht heeft overgenomen. In het coalitieakkoord is uitgesproken dat Rijnland deze convenanten herziet met de bedoeling om kosten en taken neer te leggen waar ze thuishoren (#6). Dit proces is gestart in 2024.

In 2025 sturen we op de volgende resultaten:

- We leveren minstens vijftien gerenoveerde of nieuwgebouwde poldergemalen op in 2025. In totaal zijn er ongeveer 350 poldergemalen.
- We leveren het eerste Rijnlandse standaardgemaal op.
- We baggeren ongeveer 140 km aan watergangen.
- We voeren gesprekken met vijf gemeenten over het afbouwen van convenanten onderhoud stedelijk water. Ook beëindigen we het convenant met één gemeente (#6).

3. We beperken de gevolgen van wateroverlast

We passen ons watersysteem (en onze assets) aan om beter om te kunnen gaan met extreme neerslag. Met de laatste watergebiedsplannen zorgen we ervoor dat alle polders in 2027 voldoen aan de geldende provinciale normen voor wateroverlast. We treden hierin pragmatisch op: als een polder al aan de wateroverlastnormen voldoet, dan starten we geen planproces op. Eind 2024 voldoen 11 van de 227 polders (15 peilvakken) nog niet aan de normen. De komende jaren nemen we maatregelen, of we vragen een gebiedsnorm aan als maatregelen niet tegen aanvaardbare kosten mogelijk zijn. In de planperiode 2025-2027 ronden we de laatste projecten van een investeringsronde af om de boezem robuuster te maken voor wateroverlast. In 2025 wordt de Piekberging Haarlemmermeer opgeleverd. In 2025 starten we de uitvoering van het vergroten van de doorstroomopening in het voormalig sluizencomplex bij Halfweg.

In oktober 2023 presenteerde het KNMI geactualiseerde klimaatscenario's op basis van rapporten van het International Panel on Climate Change (IPCC). In de verkenning 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' (#14) die in 2023 is gestart, bepalen we de impact van de nieuwe klimaatscenario's op het werk van Rijnland. Waarschijnlijk leidt dit tot nieuwe maatregelen in de boezem en de polders. In 2025 doorlopen we de opiniefase; in 2026 volgt een besluit op concrete maatregelen. In 2025 sturen we op de volgende resultaten:

- We werken in 2027 via de laatste watergebiedsplannen aan het voldoen van het gebied aan de wateroverlastnormen of maatwerkafspraken (gebiedsnormen). In 2025 ronden we ongeveer zes polders af.
- We werken aan de strategie voor een 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' op basis van nieuwe klimaatscenario's. In 2025 doorlopen we de opiniefase.
- We starten met de daadwerkelijke uitvoering van het project 'Doorstroomverbetering Sluizencomplex Halfweg' in de Haarlemmermeer; de eerste schop gaat in de grond.
- We leveren de Piekberging Haarlemmermeer op en nemen deze in gebruik.
- In Gouda maken we een apart peilvak in de binnenstad, in het kader van 'Gouda stevige stad op slappe bodem'. In 2025 sluiten we de voorbereidingsfase af en starten we de uitvoeringsfase.

4. We zorgen voor voldoende zoet water

Door langere perioden van droogte en lagere rivierafvoeren staat de zoetwatervoorziening van Rijnland onder druk. De lage Rijnafvoeren van 2022 en 2023 hebben laten zien hoe kwetsbaar onze aanvoer is. Tijdens de droge zomers in de afgelopen jaren bleek dat de Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) met een capaciteit van 15 m³/s niet meer voldoet bij extreme watervraag. Bovendien is in de toekomst nog meer water nodig, onder

andere om de bodemdaling af te remmen. Van 2022 tot 2028 werken we, samen met onze partners, via het Deltaprogramma Zoetwater dan ook aan verdere verbetering van de aanvoerroutes, zoals de doorvoer door de Krimpenerwaard.

Naast het vergroten van de zoetwateraanvoer werkt Rijnland aan het vergroten van de weerbaarheid tegen droogte. In de toekomst doen zich vaker droge perioden zoals in 2018, 2022 en 2023 voor en iedereen moet rekening houden met een toenemende verzilting in ons watersysteem. Samen met onder meer drinkwater- en agrarische bedrijven en natuurbeheerorganisaties werkt Rijnland aan oplossingen voor schade door watertekorten. Het belang hiervan is nog eens onderstreept in het coalitieakkoord (#7).

Belangrijke externe ontwikkelingen die de zoetwatervraag mede bepalen zijn:

- De gebiedsprocessen waarin op basis van de provinciale programma's landelijk gebied waterinfiltratiesystemen overwogen worden die de vraag naar zoet water in droge tijden vergroten;
- het vergroenen van stedelijke gebieden en
- het zoeken naar extra productiecapaciteit door de drinkwaterbedrijven Waternet en Dunea.

We volgen daarnaast de landelijke ontwikkelingen rond het NPLG nauwgezet. In 2025 sturen we op de volgende resultaten:

- We werken aan het verbeteren van de aanvoermogelijkheden van zoet water uit het oosten. In 2025 wordt de KWA+ opgeleverd, en vindt de planvorming plaats voor de Doorvoerroute Krimpenerwaard (#7).
- We houden de vinger aan de pols bij activiteiten van derden die de zoetwatervraag kunnen vergroten. Een belangrijke voor 2025 is het besluit van Dunea voor toekomstige bronnen van drinkwater.

5. We reguleren activiteiten van derden

De onderhoudsplicht voor de overige (niet-primaire) wateren ligt bij gemeenten, kadastraal eigenaren of aangelanden. Dit is vastgelegd in het beheerregister. Vanuit de zorgplicht ziet Rijnland erop toe dat dit onderhoud ook daadwerkelijk gebeurt. Zo voeren we jaarlijks de schouw uit om te controleren of onderhoudsplichtigen hebben gemaaid en geschoond.

Rijnland heeft de afgelopen jaren niet actief toezicht gehouden op het baggeren van de overige wateren door de onderhoudsplichtigen. Daardoor voldoet waarschijnlijk het merendeel van deze wateren niet aan de leggerdiepte. In het coalitieakkoord (#5) is opgenomen om dit wel te gaan doen, door een actieve diepteschouw uit te gaan voeren en op basis hiervan onderhoudsplichtigen aan te spreken. In 2024 stelde de VV hiervoor een strategie vast. In 2025 bereiden we de uitvoering van de actieve diepteschouw voor, volgens de strategie.

Daarnaast reguleert Rijnland de activiteiten van derden (door middel van vergunningverlening, plantoetsing, advisering, toezicht, handhaving) om negatieve effecten op het watersysteem van handelingen te voorkomen. Jaarlijks wordt het Nalevings Uitvoerings Programma (NUP) opgesteld en aan de VV voorgelegd, waarin resultaten van het afgelopen jaar en prioriteiten voor het nieuwe jaar zijn vastgelegd.

In 2025 sturen we op het volgende resultaat:

- We bereiden de 'Invoering Actieve Diepteschouw' voor volgens de in 2024 vastgestelde strategie (#5).

6. We werken samen aan een toekomstbestendig Rijnland

De afgelopen jaren is in Nederland het besef ontstaan dat technische oplossingen alleen niet meer volstaan voor de uitdagingen in het waterbeheer. Dit wordt onder andere onderkend in de [kabinetsbrief 'Water en Bodem Sturend'](#). In het Deltaprogramma Centraal Holland wordt gesteld dat een vierslag nodig is om ook in de toekomst om te kunnen gaan met te veel en te weinig water:

- Technische waterbeheermaatregelen blijven noodzakelijk.
- Daarnaast is ruimte nodig voor water, zoals piek- of seizoensbergingen.
- Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten klimaatbestendig worden aangelegd.
- En tenslotte moeten keuzes worden gemaakt in de ruimtelijke ordening: de juiste functie op de juiste plek, passend bij de lokale bodem en het lokale watersysteem.

Dit betekent ook een veranderende rol voor het waterschap. Van oudsher faciliteren de waterschappen de ruimtelijke functies en zetten daarvoor technische waterbeheermaatregelen in. Het hoofdstuk over het programma 'Voldoende water' gaat over de rol van oudsher. Maar het vraagt ook een nieuwe rol, namelijk het beïnvloeden van de ruimtelijke ordening in gebiedsprocessen om te zorgen dat de juiste functies op de juiste plek komen en klimaatbestendig worden ingericht. Deze nieuwe rol staat in het hoofdstuk over het thema 'Water en Bodem Sturend'. Verder moet het waterschap, als deskundige op het gebied van waterbeheer en het watersysteem, een visie hebben op de benodigde ruimte voor water. Dit neemt Rijnland mee onder de noemer 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland'.

In 2025 sturen we op het volgende resultaat:

- We maken in het veenweidegebied concrete afspraken met gebiedspartijen over uitvoeringsmaatregelen voor drie gebieden.

Financieel

Voldoende water, € mln	Realisatie	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto investeringen	20,6	27,7	39,0	43,9	23,3	22,2	21,2
Exploitatielasten	76,5	88,2	94,2	97,5	100,2	106,6	109,6
Exploitiatiebaten	9,0	10,9	11,8	12,5	13,2	13,5	15,6
Netto Exploitatiekosten	67,5	77,3	82,4	85,0	87,0	93,1	94,0

Investeringsen

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2025 zijn:

- Poldergemalen € 24,6 mln
- Boezemgemalen € 4,5 mln
- Sluizencomplex Halfweg € 4,0 mln
- Sluizen en kunstwerken € 2,1 mln
- Watergebiedsplannen € 1,5 mln
- Oeververdedigingen € 1,0 mln
- Overnemen en afstoten assets € 0,4 mln

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2025:

- Onderhoud aan waterlopen en kunstwerken € 23,9 mln
- Bouw, aanleg en verwerving van kunstwerken en waterlopen € 19,4 mln
- Onderhoudsbaggeren (kwantiteitsbagger) € 14,0 mln
- Bediening van kunstwerken € 7,9 mln
- Gebiedsgerichte plannen, themaplannen en plannen van derden € 6,7 mln
- Vergunningen, meldingen en toezicht € 5,5 mln
- Assetmanagement € 2,5 mln
- Monitoring waterkwantiteit € 1,0 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten stijgen in 2025 per saldo met € 5,1 mln t.o.v. de programmabegroting 2024 door:

- Hogere overhead- en personeelslasten (door cao-stijging en uitbreiding personeel; zie deel IV toelichting 3) € 1,6 mln
- Hogere kapitaallasten € 1,3 mln
- Hogere kosten baggerwerkzaamheden door hogere afzet en prijs € 1,7 mln
- Hogere onderhoudskosten door indexatie en verduurzaming contracten € 1,3 mln
- Hogere onderzoekskosten (o.a. laboratorium; hogere prijs per meeteenheid) € 0,2 mln
- Diverse overige kleine verschillen € 0,2 mln
- Hogere opbrengst verkoop grond (kleine verkopen: bloot eigendom en water) -€ 0,5 mln
- Hogere opbrengst leges door invoering nieuwe legesverordening -€ 0,2 mln
- Lagere energiekosten geraamd in 2025 vergeleken met de aangepaste begroting 2024. 2024 is een extreem nat jaar wat zorgde voor meer energiegebruik bij gemalen waardoor de kosten in de Zomerburap 2024 hoger uitvielen. -€ 0,5 mln

Programma Schoon en gezond water

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer
Directeur: Simone Boogaard
Resultaatmanager: Niels Minnen

Rijnland werkt aan schoon en gezond water voor landbouw, natuur, woonomgeving en recreatie, het tegengaan van vervuilende stoffen en het verminderen van voedingsstoffen in het water.

Doelen WBP6

- We nemen maatregelen voor schone sloten en plassen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2027 behoren de KRW-meren en plassen aan de ecologische normen uit de KRW te voldoen.
- We versterken de biodiversiteit op de assets die bij Rijnland in onderhoud zijn, zoals onze dijken en terreinen van gemalen en zuiveringen.
- Op onze officiële zwemwaterlocaties beschermen we zwemmers tegen bacteriologische verontreiniging en blauwalg.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #8 en #9

In één oogopslag

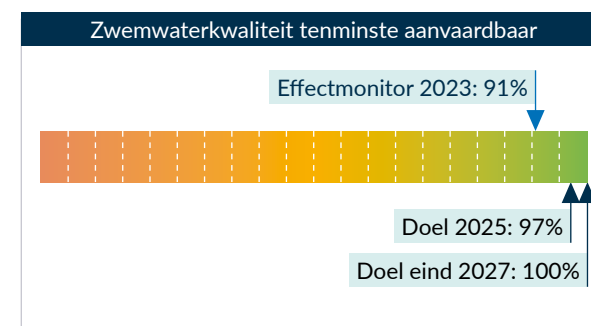
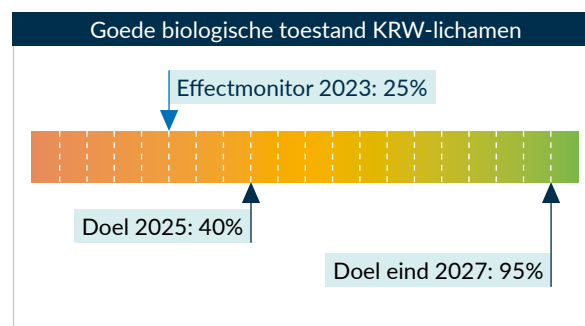
Stand van zaken

Het is zeer onwaarschijnlijk dat we voor alle aangewezen sloten en plassen de KRW-afspraken (goede toestand in 2027) halen. Rijnland heeft beperkt invloed en is afhankelijk van het Rijk en andere partners. Binnen de mogelijkheden doen we er alles aan om de waterkwaliteit te verbeteren. We realiseren de maatregelen zoals gepland voor ons derde KRW-traject en volgens de [Nota Schoon Water 3](#). Het effect van onze maatregelen is echter beperkt en soms pas later zichtbaar (na-ijleffect). Dit komt mede door natuurlijke omstandigheden. Het wegvallen van de financiering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) zal ook effect hebben op de KRW. Zie ook: [Effectmonitor 2023 - S&G](#)

Belangrijkste resultaten 2025

- Uitvoering KRW-maatregelen in meerdere waterlichamen.
- Voorbereiding van maatregelen in verschillende KRW-waterlichamen.
- We zetten het Landbouwportaal voort en ondersteunen agrariërs bij het nemen van maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. We verbreden zo nodig het portaal om bij te dragen aan efficiënte en effectieve uitvoering van de landbouwmaatregelen die voortkomen uit de provinciale uitwerkingen van het NPLG.
- We nemen maatregelen om de kwaliteit van zwemwater te verbeteren wanneer dit niet voldoet.

Indicatoren

Totaal

Investerings 2025:	€ 9,8 mln
Exploitatie 2025:	€ 15,6 mln

Wat is ons doel?

Schoon water is onmisbaar voor een gezonde leefomgeving voor mens en natuur.

Wij werken aan een goede ecologische en chemische waterkwaliteit, afgestemd op de verschillende functies, en versterken de biodiversiteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We nemen maatregelen voor schone grote wateren (KRW).
2. We stimuleren de vermindering van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen in het water.
3. We beheren en onderhouden ons watersysteem ecologisch.
4. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit.
5. We stimuleren watergebonden recreatie en werken aan vaarweg- en nautisch beheer.

1. We realiseren schone grote wateren (#8)

De Europese Unie heeft in 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld met als doel de kwaliteit van het water en het leven in en op het water te beschermen en verbeteren. Uiterlijk in 2027 moeten onze 40 KRW-waterlichamen (grote meren, vaarten en waterrijke polders) in 'goede toestand' verkeren.

'Goed' oppervlaktewater in 2027 lijkt onhaalbaar

Het is zeer onwaarschijnlijk dat we voor alle aangewezen sloten en plassen de KRW-afspraken (goede toestand in 2027) halen. De tussenevaluatie KRW die najaar 2024 wordt opgeleverd biedt hierin een actueel inzicht. Belangrijke beperkende factoren om tot een goede toestand te komen zijn de hoge gehalten aan voedingsstoffen in het water (met name stikstof en fosfor) en de inrichting (van met name oevers). We streven ernaar om de fosfaatconcentratie zoveel mogelijk terug te dringen. Ook de aanwezigheid van chemische stoffen kan de ecologie verstoren.

Aanpak van het oppervlaktewater

Rijnlands KRW-aanpak is om in de drie planperiodes van elk zes jaar, naast het nemen van algemene maatregelen, ook steeds een deel van de waterlichamen aan te pakken. In de KRW1-periode (2009-2015) zijn maatregelen genomen voor zeven waterlichamen die zijn aangepakt door natuurbeheerders of door Rijnland. In de KRW2-periode (2016-2021) hebben we er acht onder handen genomen. In de KRW3-planperiode (2021-2027) pakken we de overige 25 waterlichamen aan en nemen we aanvullende maatregelen in enkele KRW1-waterlichamen in samenwerking met de omgeving. We werken aan de inrichting van het watersysteem en de bijbehorende assets. Hierbij komen er nieuwe assets in ons areaal zoals natuurvriendelijke oevers (NVO's) of vissenbossen. Die nemen we op in ons beheer en onderhoud en worden geborgd in de Lange Termijn Asset Planning (LTAP).

In 2025 werken we aan de uitvoering van KRW-maatregelen, zoals bijvoorbeeld:

- Aanleg luwteschermen langs rietzudden bij De Wildernis (Ringvaart Haarlemmermeer).
- Isoleren en ecologisch versterken Zegerplas, sluiten noodkering, plaatsen damwand en aanleg eiland (Alphen aan den Rijn).
- NVO's in stedelijk gebied (polder Nieuwkoop).
- Verbeteren Geuzenbos (Ringvaart Haarlemmermeer).
- Aanleg NVO's in het Trekvaartsysteem (De Zilk, Teylingen).
- Aanleg NVO's (Haarlemmermeer).
- Oeververbetering met wilgenmatten in 't Joppe (Teylingen), de Ringvaart (Amstelveen) en de Zegerplas (Alphen aan den Rijn).
- Pilot baggeren, bezanden en isoleren; eerste project op waterstof (Amstelveense Poel).
- Aanleg NVO ('t Joppe, Teylingen).
- Aanleg waterverbinding Westerpark en Bossenpark (Zoetermeer).
- Voorbereiding en aanbesteding baggeren Broekwegwetering (Zoetermeer).
- Aanleg vissenbossen en NVO's Oude Rijnsysteem.
- Aanleg NVO (Polder Stein (Bodegraven-Reeuwijk).
- Aanleg luchtmenginstallatie in Broekvelden Vettenbroek (Bodegraven-Reeuwijk).
- Afronding aanleg NVO's Polder Bloemendaal (Waddinxveen) en in het stedelijk gebied van Zoetermeer.
- Voortzetting Landbouwportaal en ondersteuning agrariërs. Eventueel uitbreiding van het portaal om bij te dragen aan landbouwmaatregelen vanuit het NPLG.
- Uitvoeren strategie chemische stoffen en bepalen van het handelingsperspectief voor stoffen die de normen overschrijden.

In 2025 bereiden we nieuwe maatregelen voor, zoals bijvoorbeeld:

- Aanleg NVO's Kagerplassen.
- Aanbesteding vooroever Braassemermeer.
- Uitvoeren luwteschermen Mooie Nel en Liede (Spaarnwoude).
- Maatregelen trekvaartsysteem.
- Aanbesteden van luwtemaatregelen Wijde Aa en de Does (Kaag en Braassem).
- Onderzoek maatregelen Valkenburgsemeer (Katwijk).
- Ontwerp en voorbereiding aanleg van NVO's Gouwepolder (Boskoop).
- Voorbereiding en aanbesteding NVO's en vissenbossen (Wassenaar en Valkenburg).

Samen verantwoordelijk

De aandacht voor waterkwaliteit blijft toenemen, mede door de naderende deadline van de KRW (2027). Rijnland heeft de normen in nog geen enkel waterlichaam bereikt. Dit heeft mede te maken met het one-out-all-out-principe (een KRW-waterlichaam krijgt pas de classificering 'goed' als alle gemeten stoffen op orde zijn). Rijnland werkt hard om de KRW-doelen te halen, maar kan dit niet alleen. Ook de industrie, landbouw, ministeries en inwoners zijn aan zet. Veel maatregelen zijn afhankelijk van initiatieven of een grote bijdrage door derden.

Het is belangrijk om maatregelen niet uit te stellen maar nu te nemen. EU-maatregelen als officiële waarschuwingen, dwangsommen en boetes zijn niet uit te sluiten. Waterschappen kunnen niet rechtstreeks worden geconfronteerd met dergelijke handhavingsacties, maar de kosten ervan kunnen, als er sprake is van verzuim, wel worden doorberekend. Het voorkómen daarvan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Om dit risico te beperken, focust Rijnland daarom op de volgende punten:

- We werken met twee teams zodat we voldoende capaciteit hebben om de geplande maatregelen in alle sloten en plassen tijdig uitgevoerd te krijgen.
- Het beïnvloeden en stimuleren van derden. We wijzen andere overheden op hun verantwoordelijkheden en stimuleren burgers, belangenorganisaties, natuurorganisaties en bedrijven om bij te dragen. Dit uiteraard in combinatie met het uitvoeren en handhaven van onze regels ter bescherming van de waterkwaliteit. Daarvoor zetten we in op extra capaciteit bij vergunningverlening en handhaving.

2. We stimuleren de vermindering van emissies (#9)

Met de vaststelling van 'Kijk op Waterkwaliteit' heeft de VV in maart 2018 besloten tot aandacht voor alle sloten en plassen in de polders. Om de waterkwaliteit in de polders te verbeteren heeft waterkwaliteit een plek in watergebiedsplannen. Daarnaast gaan we actief aan de slag met de agrarische sectoren en maken daarbij gebruik van het Landbouwportaal. We nemen met de vijf agrarische sectoren in ons gebied het voortouw en komen samen met de agrariërs tot realisatie van bovenwettelijke maatregelen die de water- en bodemkwaliteit verbeteren. We doen dat voor de melkveehouderij, boomteelt en bollenteelt in een zogenaamde inspiratiepolder. Voor de akkerbouw en de glastuinbouw sluiten we aan bij lopende initiatieven of werken op een andere manier samen. Zo blijven we in gesprek met de agrarische sector.

Emissies reduceren

Naast samenwerking vervult toezicht een belangrijke rol in de reductie van emissies. Dit betreft toezicht op vergunde emissies, op het naleven van middelvoorschriften, etc.

We zoeken hierbij naar passende samenwerkingspartners, sluiten aan bij landelijke activiteiten en werken samen met onze partners in Rijn-West. Het toenemende aantal stoffen waar we op toetsen maakt het steeds lastiger om aan alle normen te voldoen.

In 2025 nemen we de volgende maatregelen:

- We blijven bijdragen aan de gebiedsgerichte aanpak, zoals die is ingezet voor de PPLG's. De focus ligt op het terugdringen van emissies vanuit de landbouw en het slim realiseren van NVO's als onderdeel van de tien procent groenblauwe dooradering en de voor de landbouw verplichte bufferstroken.
- We zetten het Landbouwportaal voort en ondersteunen agrariërs bij het nemen van maatregelen die goed zijn voor de waterkwaliteit. Zo nodig verbreden we het portaal om bij te dragen aan efficiënte en effectieve uitvoering van de landbouwmaatregelen die nodig zijn vanuit het NPLG.
- We voeren een bewustwordingscampagne uit om het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen door burgers in hun (volks)tuin terug te dringen.
- Om de hoeveelheid plastic in ons watersysteem te verminderen, ondersteunen we burgerinitiatieven en stellen we een beleidsnota op om onze inzet voor de komende jaren in vast te leggen.
- We werken aan verdere emissiereductie in onze AWZI's.

3. Wij beheren en onderhouden ons watersysteem en assets ecologisch

Een goede inrichting, een goed beheer en goed onderhoud van wateren en de assets vormen onmisbare onderdelen van het verbeteren van de waterkwaliteit en ecologie.

In 2025 nemen we de volgende maatregelen:

- We zetten in op ecologisch slootbeheer (met aandacht voor flora en fauna) en meer natuurlijk ingerichte sloten via de Blauwe Diensten/beheerpakketten Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb).
- We starten samen met de provincie Zuid-Holland een campagne gericht op bewustwording van het belang van het uitvoeren van ecologisch slootonderhoud (water- en oeverplanten) van watergangen door onderhoudsplichtigen.
- We zetten de subsidieregeling 'Natuurvriendelijke oevers' voort. Deze liep goed in de afgelopen jaren. Voor 2024 was het subsidieplafond voor deze regeling € 233.000 en is geïndexeerd naar €235.000 in 2025.
- We voeren de acties uit het [Actieplan Biodiversiteit 2020 – 2027](#) verder uit. Zo nemen we biodiversiteit specifiek mee in nieuwe bestekken voor beheer en onderhoud en vergroten we de interne kennis over biodiversiteit beheer en inrichting van terreinen en assets. Ook gaan we monitoren zoals vastgelegd in het [Monitoringsplan biodiversiteit](#) net als de andere waterschappen.
- We onderzoeken de invloed van exotische rivierkreeften op het watersysteem en mogelijke maatregelen om schade hierdoor te beperken. We werken ook mee aan een landelijke aanpak. Dat doen we samen met de andere waterschappen, Unie van Waterschappen, Stowa (het kenniscentrum voor de waterschappen) en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

4. We meten en verbeteren de zwemwaterkwaliteit

Binnen Rijnland liggen 44 officiële zwemwaterlocaties. De [Europese Zwemwaterrichtlijn](#) (ZWR) geeft normen voor de bacteriologische kwaliteit van zwemwaterlocaties. Alle zwemwaterlocaties moeten minimaal voldoen aan de categorie ‘aanvaardbaar’. Voor de zwemwaterlocaties die ‘aanvaardbaar’ scoren, doen wij voorstellen om deze naar ‘goed’ of ‘uitstekend’ te krijgen.

We beoordelen de zwemwaterlocaties op bacteriologische kwaliteit en blauwalgen. In de ZWR is geen wettelijke verplichting tot het nemen van maatregelen voor blauwalgen. Omdat blauwalgenoverlast veelvuldig voorkomt, is in het WBP6 opgenomen dat we samenwerken met gemeenten of andere partijen om blauwalgenoverlast zoveel mogelijk te beperken (ook buiten de officiële zwemwaterlocaties).

In 2023 is de beleidsnota “Aanpak Zwemwater en blauwalgen 2023 en verder” vastgesteld. Daarnaast is de prioritering voor de komende jaren voor de verbetering van de zwemwaterlocaties bepaald, inclusief de toekenning van de voorbereidingskredieten.

De maatregelen voor zwemwater in 2025 zijn:

- Samen met belanghebbenden werken we aan het verbeteren van locaties die in de kwaliteitsklasse ‘slecht’ vallen. Concrete maatregelen zijn in gang gezet voor de Zegerplas in Alphen aan den Rijn en in het Meijepark in Nieuwkoop.
- We onderzoeken wat er nodig is om locaties van ‘aanvaardbaar’ naar ‘goed’ of ‘uitstekend’ te krijgen. Voor Villa Westend (Westbroekplas in Haarlem) hebben we een maatregelenstudie uitgevoerd. Hieruit bleek dat de slechte zwemwaterkwaliteit zeer waarschijnlijk veroorzaakt werd door enkele incidenten. Deze zijn inmiddels opgelost en de

zwemwaterkwaliteit lijkt te verbeteren. Vooralsnog zijn geen verdere maatregelen nodig. Voor Pedelpoel voeren we een maatregelenstudie uit en komen we in 2025 met voorstellen.

- We onderzoeken samen met gemeenten welke maatregelen mogelijk zijn voor locaties waar regelmatig blauwalgenoverlast optreedt. Voor de Klinkenbergerplas in Teylingen kwam bij het opstellen van een monitoringsplan aan het licht dat er al veel gegevens beschikbaar waren bij andere partijen. Met de gemeente Oegstgeest zijn we in gesprek over verdere maatregelen. Voor Elfhoeven bij Reeuwijk is een maatregelenstudie uitgevoerd. Hieruit bleek dat er geen maatregelen mogelijk zijn om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Voor een aantal zwemplassen onderzoeken we of de zwemwaterstatus gehandhaafd moet blijven. Hierover adviseren we de betreffende gemeenten.

5. We stimuleren watergebonden recreatie en werken aan vaarweg- en nautisch beheer

Rijnland beheert en bedient drie schutsluizen voor de beroeps- en recreatievaart, in opdracht van de provincies. Het onderhoud verrekenen we volgens de overeenkomst vaarwegbeheer. We stellen komende tijd een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) op om de benodigde financiën beter in beeld te krijgen. Tien andere sluizen, die voornamelijk een recreatieve functie hebben, dragen we de komende jaren over naar gemeenten en andere partijen.

Daarnaast is Rijnland vaarwegbeheerder van de doorgaande recreatieve vaarwegen. Dat wil zeggen dat Rijnland het vaarwegprofiel onderhoudt en het beheer voert, zoals het afkondigen van stremmingen. De rol van Rijnland in het vaarwegbeheer is nog niet altijd voldoende helder. Het college bekijkt in 2025 hoe Rijnland die rol wil opvatten en gaat het gesprek aan met provincies en gemeenten over de rolverdeling.

Rijnland heeft middelen beschikbaar om initiatieven op het gebied van watergebonden recreatie te stimuleren. Dit kunnen onder andere wandelpaden langs water, openbare vissteigers en informatieborden zijn.

Financieel

Schoon en gezond water, € mln	Realisatie	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto investeringen	8,4	9,7	9,8	11,5	5,4	3,3	1,8
Exploitatielasten	12,6	14,4	16,7	17,2	19,0	20,3	21,9
Exploitiatiebaten	0,7	1,2	1,1	1,1	1,2	1,2	1,4
Netto Exploitatiekosten	11,9	13,3	15,6	16,0	17,8	19,0	20,5

Investeringsen

De belangrijkste investeringen in 2025 zijn voor de KRW-maatregelen (€ 8,4 mln) en cluster landbouw € 1,0 mln (waaronder inspiratiepolders).

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2025:

- Het monitoren van de waterkwaliteit € 5,8 mln
- Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater € 4,1 mln
- Gebiedsgerichte- en themaplannen € 3,8 mln
- Vergunningverlening, meldingen en toezicht € 1,4 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten stijgen in 2025 per saldo met € 2,3 mln t.o.v. de programmabegroting 2024, door:

- Hogere overhead- en personeelslasten (door cao-stijging en uitbreiding personeel; zie deel IV toelichting 3) € 0,9 mln
- Hogere laboratoriumkosten onder andere vanwege hogere prijs per meeteenheid € 0,7 mln
- Hogere kapitaallasten € 0,3 mln
- NVO budgetverschuiving vanuit programma Voldoende Water € 0,2 mln
- Lagere bijdrage provincies. In 2024 was er een eenmalige bijdrage voor monitoringskosten € 0,1 mln
- Diverse overige kleine verschillen € 0,1 mln

Programma Waterketen

Portefeuillehouder: Harry Kortman
Directeur: Simone Boogaard
Resultaatmanager: Menno Schaap

Rijnland zuivert het afvalwater van huishoudens en bedrijven. Hiermee dragen we bij aan een goede volksgezondheid, een goede waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Doelen WBP6

Rijnland zuivert afvalwater tot een goede effluentkwaliteit, conform de normen uit het Activiteitenbesluit en het Maatwerkbesluit lozingen afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). Rijnland neemt daarvoor de met de gemeenten afgesproken hoeveelheid afvalwater af.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #11 t/m #13, #25

In één oogopslag

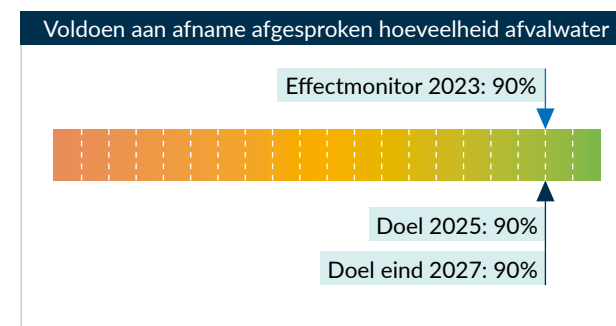
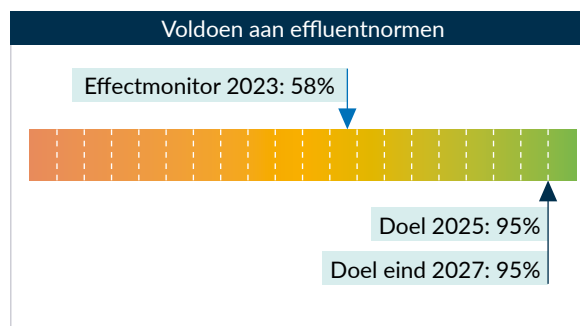
Stand van zaken

In de vorige coalitieperiode startten we met het op orde brengen van de assets. Een groot investeringsprogramma hiervoor loopt ook de komende jaren onverminderd door, met onder andere de afronding van project [Afvalwatersysteem Zwanenburg](#) in 2025 en de start van de bouw op [AWZI Haarlem Waarderpolder](#). In 2023 vielen de zuiveringsresultaten tegen mede als gevolg van extreem veel neerslag. Zie ook: [Effectmonitor 2023 - WK](#)

Belangrijkste resultaten 2025

- Voldoet aan [Besluit Activiteiten Leefomgeving](#) en Maatwerkbesluit Lozingen AWZI's: 95%.
- We stellen het Definitief Ontwerp Haarlem Waarderpolder op.
- We ronden het afvalwatertransportsysteem Zwanenburg af.
- We stellen AWZI Heemstede buiten gebruik.
- We starten met vervanging persleiding agrarisch gebied Haarlemmermeer.
- We stellen de concept scope op voor Gouda en Zwaanshoek incl. "nieuwe opgaven".
- We leggen zonneweides aan op beide Alphense AWZI's.
- We gaan verder met het asbestarm maken van Rijnlandse objecten.
- We voeren voor (bijna) alle kantoorlocaties energiebesparende maatregelen door.
- We starten met Advanced Monitoring and Control.

Indicatoren

Totaal

Investerings 2025:	€ 65,6 mln
Exploitatie 2025:	€ 114,6 mln

Wat is ons doel?

Rijnland zuivert afvalwater van huishoudens en bedrijven. Hiermee dragen we in het gebied van Rijnland bij aan de volksgezondheid, de waterkwaliteit en een gezonde leefomgeving. We doen dit zo efficiënt en duurzaam mogelijk.

Het coalitieakkoord 'Rijnland op peil' uit 2023 geeft een impuls aan de waterketen. Dit betekent dat we enerzijds de lijn uit het vorige coalitieakkoord doorzetten; hierin kreeg het op orde brengen van de assets in de waterketen de hoogste prioriteit. Anderzijds betekent dit dat we extra investeren om te voldoen aan nieuwe eisen van de Europese Unie en nieuwe uitdagingen, zoals strengere normen voor stikstof en fosfaat, het verwijderen van medicijnresten en dat we werken aan duurzaamheid en circulariteit.

Wat doen we daarvoor?

Om de programmadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties.
2. We brengen de assets verder op orde.
3. We verduurzamen de waterketen.
4. We innoveren.

1. We zorgen voor goede zuiveringsprestaties

We zorgen ervoor dat de zuiveringen voldoen aan de lozingseisen, nu en in de toekomst. De normen voor de effluentkwaliteit liggen vast in het Besluit Activiteiten Leefomgeving. De meeste Rijnlandse zuiveringen lozen op het eigen boezemwater. Daarom heeft Rijnland voor die zuiveringen strengere normen vastgelegd in het zogenaamde Maatwerkbesluit. Vanwege de slechte waterkwaliteit in heel Europa heeft de Europese Unie aanscherping van de normen voorgesteld. Naar verwachting zal dit voor ongeveer een derde van de Rijnlandse zuiveringen betekenen dat we aanvullende maatregelen moeten treffen. En uit de richtlijn volgt ook dat we waarschijnlijk bij ruim de helft van de zuiveringen medicijnresten moeten gaan verwijderen.

In 2025 sturen we op de volgende resultaten:

- We passen het Maatwerkbesluit aan na besluitvorming door de Europese Unie over de normen voor de effluentkwaliteit.
- Onze zuiveringen voldoen voor 95% aan de lozingseisen zoals vastgelegd in het Maatwerkbesluit.
- We verwerken de hoeveelheden afvalwater zoals afgesproken met gemeenten en vastgesteld in (actuele) akkoorden. In 2025 nemen we 90% van het afvalwater af overeenkomstig de afspraken in de akkoorden af.
- We zorgen ervoor dat het lange termijn investeringsprogramma en de onderhoudsconcepten ervoor zorgen dat de zuiveringen voldoen aan de (lozings)eisen.
- Met gemeenten delen we over en weer gegevens. Hiermee kunnen we beter en efficiënter sturen op de hele keten. In 2025 breiden we dit uit met één gemeente en één parameter.
- Met slimme software gaan we de effluentkwaliteit verbeteren. In 2025 starten we het project Advanced Monitoring and Control op een zuivering.

2. We brengen de assets verder op orde

Voor het transporteren en zuiveren van afvalwater gebruiken we veel en complexe assets: 19 zuiveringen, 90 rioolgemalen en circa 270 km persleiding. Het vorige bestuur van Rijnland heeft geconstateerd dat de assets in de waterketen niet in goede staat verkeren en heeft tot een omvangrijk investeringsprogramma besloten. De Lange Termijn Asset Planning (LTAP) vormt de basis van dit investeringsprogramma. Het huidige bestuur zet deze koers onverminderd voort (besluitpunt #11 in het coalitieakkoord). Dat betekent dat we diverse projecten uitvoeren om de assets op orde te brengen, uiterlijk in 2030. Bovendien gaan we het onderhoud beter en risicogestuurd uitvoeren. Door goede keuzes te maken in de volgorde van de werkzaamheden verlagen we het risico op grote storingen en calamiteiten, hoewel we deze nooit helemaal kunnen voorkomen. We passen ook nieuwe ontwikkelingen toe zoals modulair bouwen (Verdygo), Systems Engineering (SE) en de Asset Health Indicator (AHI).

We treffen de volgende maatregelen in 2025:

- Op AWZI Haarlem Waarderpolder stellen we in 2025 in bouwteams het Definitief Ontwerp op voor project Renovatie en uitbreiding AWZI Haarlem Waarderpolder. Voor de eerste deelprojecten sluiten we een realisatieovereenkomst.
- We ronden de uitvoering van project AWS Zwanenburg begin 2025 af, waarna de testfase van het integrale systeem start. De oplevering is gepland in het najaar van 2025. Hiermee wordt de AWZI Heemstede buiten bedrijf gesteld.
- We starten in 2025 met de vervanging van de persleiding Hoofddorp in het landelijk gebied en bereiden de vervanging van de leiding in het stedelijk gebied voor.

- We stellen in 2025 de scope vast voor de renovatie van AWZI Gouda, mede op basis van in 2024 en 2025 uitgevoerde inventarisaties en variantenstudies.
- Ook voor AWZI Zwaanshoek stellen we in 2025 de scope vast van de renovatie.
- We onderhouden onze assets conform de onderhoudsconcepten, dus preventief waar dat moet en correctief waar dat kan. De grootste storingen en afwijkingen analyseren we om zo de aanpak continu te verbeteren.
- We gaan verder met het asbestarm maken van Rijnlandse objecten.
- Dit alles leidt ertoe dat de assets meer en meer op orde komen.

3. We verduurzamen de waterketen

Vanwege de strengere Europese eisen aan de effluentkwaliteit op het gebied van stikstof, fosfaat en medicijnresten bouwt Rijnland de komende jaren extra zuiveringstrappen in het zuiveringsproces (#11). Waar mogelijk nemen we dit mee bij geplande renovaties. En we treffen maatregelen om de emissies van methaan en lachgas te beperken. Deze broeikasgassen komen vooral vrij in het zuiveringsproces en bij de slibvergisting. We maken regelmatig gebruik van nieuwe, innovatieve technieken, wat gepaard kan gaan met het risico dat deze niet altijd direct optimaal functioneren. Op de lange termijn verwachten we echter dat juist deze nieuwe technieken tot de beste resultaten leiden en mogelijk voordeliger zijn in de exploitatie. We werken intensief samen met andere partijen. Daarnaast gaan we al ons werk verduurzamen door energie te besparen en op te wekken, door minder primaire grondstoffen te gebruiken en minder afval te produceren (#12, #13). We doen dit conform landelijke afspraken en eerder door de VV vastgestelde doelen.

In de waterketen treffen we de volgende maatregelen in 2025:

- We nemen bij grotere renovaties zoals de AWZI's Gouda (start in 2024), Zwaanshoek (start 2025) en Leiden Noord (start 2026) de genoemde duurzaamheidsambities mee;
- We realiseren in 2025 een zonneweide op AWZI Alphen Noord en op AWZI Alphen Kerk en Zanen na afronding van de renovaties.
- In 2025 starten we met de voorbereiding van de aanleg van twee zonneweides op AWZI Velzen en AWZI Zwanenburg. Ook start het project Zon op dak waarbij we de komende jaren op circa tien locaties panelen op daartoe geschikte daken leggen.
- We voeren voor (bijna) alle kantoorlocaties energiebesparende maatregelen door, waarbij we in 2025 het eerste deel van de aanpassingen naar energielabel A afronden.
- We starten in 2025 met de maatregelen die volgen uit de uitnutstudie op AWZI Leiden Zuidwest.

- We onderzoeken en voeren pilots uit met (circulaire) innovaties zoals de poederkool-installatie met Dunea-kool op AWZI Gouda en "ionenwisselaar Velsen", een zuiveringstechniek waarbij minder CO₂ vrijkomt (#25, innovatie).
- In 2025 verhogen we de betrouwbaarheid van de geplaatste lachgasmeters en ten behoeve van het versnellingsprogramma realiseren we ammonium- en nitrietmeters op deze drie locaties en op Leiden Zuidwest plaatsen we een gasfase-lachgasmeter.

4. We innoveren (#25)

Om de zuiveringsprestaties te blijven verbeteren, te voldoen aan toekomstige wet- en regelgeving en/of efficiënter te kunnen werken besteedden we aandacht aan de volgende innovaties en pilots:

- We doen een full-scale pilot op AWZI Gouda om met gerecirculeerde poederkool van Dunea medicijnresten uit het afvalwater te verwijderen.
- We werken stapsgewijs naar Advanced Monitoring & Control software om onze zuiveringen beter te laten functioneren, om de effluentkwaliteit te verbeteren.
- We werken samen met vijf waterschappen en EVIDES, Delfluent Services, Royal HaskoningDHV en de TU Delft aan het revolutionaire concept van Continu Nereda (projectnaam HARKOS)¹.

¹ Een Nereda-korrelslibreactor zuivert het afvalwater met micro-organismen in geconcentreerde, natuurlijke korrelstructuren. Deze korrels hebben een hoge biologische activiteit en maken het eenvoudig het slib en het gezuiverde water te scheiden. Dit gebeurt tot nu toe batchgewijs. Met het project Harkos maken we het mogelijk de Nereda-technologie in een volcontinu proces te benutten.

- We werken samen met de TU Delft (Watermanagement, AI for Sustainable Water Management) en andere partners aan innovaties binnen het Innovation Center for Artificial Intelligence (ICAI-labs).
- We doen samen met Pure Water & Nature Technologies onderzoek naar een nieuwe methode van stikstofverwijdering middels regeneratieve kunstharsen.
- Samen met het Ministerie van Defensie (Koninklijke Marine) en enkele andere waterschappen werken we aan een praktijkopstelling om versnelde veroudering te simuleren om daarmee voorspellend onderhoud te ontwikkelen.
- We doen onderzoek naar het verminderen van de uitstoot van lachgas in de waterketen.
- We verkennen de bouw van een aquathermie-installatie op AWZI Leiden Noord in samenwerking met Vattenfall.

Financieel

Waterketen, € mln	Realisatie	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto investeringen	92,5	70,0	65,6	101,8	100,3	124,7	146,3
Exploitatielasten	103,0	117,4	126,3	133,8	137,7	143,4	150,3
Exploitatiebaten	7,1	11,3	11,7	12,3	13,1	13,3	15,4
Netto Exploitatiekosten	95,9	106,1	114,6	121,4	124,6	130,0	134,9

Investerings

De belangrijkste investeringsuitgaven in 2025 zijn:

- AWZI Haarlem Waarderpolder € 18,4 mln
- AWZI Zwanenburg € 14,6 mln
- Cluster Waterketen 1 € 9,4 mln
- Cluster Waterketen 2 € 7,1 mln
- AWZI Alphen aan den Rijn € 1,4 mln
- Zuiveringskring Gouda € 0,9 mln
- Zuiveringskring Zwaanshoek € 0,7 mln
- Maatregelen energieneutraliteit € 0,7 mln
- Vervangen hoofdverdeler E-installatie Leiden ZW € 0,5 mln
- Toekomst werk waterketen € 2,9 mln

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2025:

- AWZI's, afvalwatertransportsystemen en slibinstallaties:
 - *Bouw en verwerving* € 40,7 mln
 - *Beheer* € 39,3 mln
 - *Onderhoud* € 18,1 mln
- Afvalwaterbehandeling € 11,3 mln

Ontwikkeling exploitatiekosten t.o.v. de vorige begroting

De exploitatiekosten stijgen in 2025 per saldo met € 8,5 mln t.o.v. de programmabegroting 2024, door:

- Hogere kapitaallasten € 3,3 mln
- Hogere overhead- en personeelslasten (door cao-stijging en uitbreiding personeel; zie deel IV toelichting 3) € 2,8 mln
- Hogere kosten slibverwerking door stijging slibtarief € 1,8 mln
- Hogere kosten voor (specialistisch) onderzoek en metingen laboratorium € 0,6 mln
- Hogere kosten onderhoud waterketen door extra kosten aan prijsindexatie contracten en extra maatregelen voor de veiligheid € 0,5 mln
- Hogere kosten grensoverschrijdend afvalwater (met name Delfland) door stijgende tarieven € 0,5 mln
- Lagere energiekosten door lager energietarief -€ 0,7 mln
- Hogere opbrengsten grensoverschrijdend afvalwater door stijgende tarieven -€ 0,3 mln

Thema

Rijnland circulair en klimaatneutraal

Portefeuillehouder: Hans Schouffoer
Directeur: Simone Boogaard
Resultaatmanager: Menno Schaap

Rijnland zet samen met partners in op circulair werken door de kringloop van water, energie en grondstoffen zoveel mogelijk te sluiten. De activiteiten en de bijbehorende kosten staan in de diverse bestuursprogramma's. De meeste maatregelen vallen onder het programma Waterketen.

Doelen WBP6

De VV heeft als doel vastgesteld dat Rijnland in 2050 100% circulair is. Dit betekent 100% hernieuwbaar, 100% emissieloos en 100% afvalvrij. Met als tussendoelen voor 2030 energieneutraal, 50% minder primaire grondstoffen, 49% lagere uitstoot van broeikasgassen en al ons werk circulair aanbesteed.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #12, #13, #25

In één oogopslag

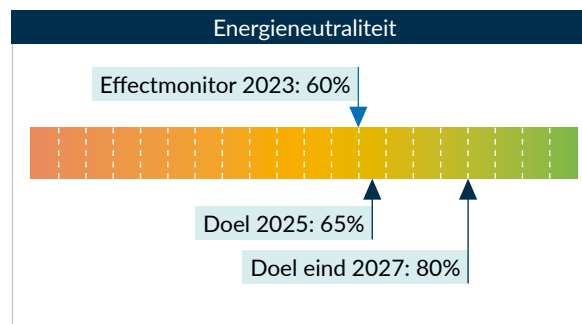
Stand van zaken

Rijnland werkt al jaren aan energieneutraliteit, met een langzaam dalend energieverbruik, vooral in het primaire zuiveringsproces. Klimaatverandering en nieuwe taken, zoals het verwijderen van medicijnresten, zullen het verbruik echter verhogen. De opwekking van groene energie stijgt ook, mede dankzij HVC, waarin Rijnland aandeelhouder is. In 2022 en 2023 heeft de VV besluiten genomen over circulariteit, waaronder emissieloos baggeren. In 2024 is het [Afwegingskader Rijnland circulair](#) vastgesteld, dat richting geeft aan kosteneffectieve en impactvolle circulariteit. Zie ook: [Effectmonitor 2023 – Circulair](#)

Belangrijkste resultaten 2025

- We realiseren zonneweides op de AWZI's Alphen Kerk en Zanen, en Alphen Noord, zie programma Waterketen.
- We realiseren zonnepanelen op alle geschikte daken.
- We starten met de voorbereiding van de aanleg van twee zonneweides en starten met het project Zon op dak, zie programma Waterketen.
- We zetten een monitoringssystematiek op voor Rijnland Circulair.
- We voeren het [actieplan circulair](#) uit.

Indicatoren

Overige indicatoren: zie [Klimaatmonitor 2023](#).

Landelijk werken de waterschappen en Unie van Waterschappen aan een monitoringsaanpak en rekenmethodiek voor deze doelen. Het is bijvoorbeeld nu nog onduidelijk wanneer een aanbesteding 'circulair' is en hoe we primaire grondstofgebruik kunnen monitoren. Vooruitlopend op maar in afstemming met de landelijke ontwikkelingen ontwikkelen we een gedegen monitoring voor Rijnland Circulair, inclusief maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI).

Wat is ons doel?

Rijnland heeft als doel gesteld om in 2050 100% circulair te zijn. Dit betekent 100% hernieuwbaar, 100% emissieloos en 100% afvalvrij. Rijnland heeft diverse tussendoelen voor 2030 gesteld waaronder energieneutraal in 2030. Voor een aantal onderwerpen weten we al precies wat we moeten doen, maar voor andere onderwerpen is dat nog minder zeker. De VV heeft in 2024 een afwegingskader vastgesteld om een goede balans te vinden tussen beproefde en kosteneffectieve methoden (#12, Rijnland circulair), en innovaties (#25, innovaties).

Wat doen we daarvoor?

Om deze themadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We streven naar energieneutraliteit.
2. We verminderen emissies en streven naar klimaatneutraliteit.
3. We verlagen hoeveel afval we produceren en hoeveel primaire grondstoffen we gebruiken.

1. We streven naar energieneutraliteit

Rijnland streeft naar energieneutraliteit in 2030. In 2025 zijn we dit voor 65%. Het door de VV vastgestelde uitvoeringsprogramma bestaat uit een mix van maatregelen voor energiebesparing en energieopwekking (zon, wind en biogas). Nieuwe opgaven, zoals het verwijderen van medicijnresten, kosten veel energie. Dit zullen we dus ook moeten compenseren om energieneutraal te worden. In principe binnen het project waar we die nieuwe opgaven realiseren, maar dat zal niet altijd mogelijk zijn. Daarnaast kunnen projecten om energie op te wekken, vertraging oplopen bijvoorbeeld in de vergunningprocedures. De maatregelen die we in 2025 (en verder) uitvoeren, staan in de diverse bestuursprogramma's.

Daarnaast willen we een actieve bijdrage leveren aan de energietransitie in de regio, met name door de inzet van warmte uit water (aquathermie). Bijvoorbeeld door met warmte uit AWZI Leiden Noord ruim 1.000 woningen te verwarmen in Oegstgeest. In de komende jaren gaan we hiermee door. We werken in de regio samen met gemeenten, provincie, en netbeheerders aan de Regionale Energie Strategie.

2. We verminderen emissies en streven naar klimaatneutraliteit

Rijnland streeft naar klimaatneutraliteit in 2035 conform de ambitie van de Unie van Waterschappen (#13, klimaatneutraal werken). In het Klimaatakkoord is hiertoe als tussendoel 49% CO₂-reductie ten opzichte van 1990 afgesproken. Het gaat daarbij om zg. CO₂-equivalenten, dus ook andere broeikasgassen zoals methaan en lachgas.

Ruim 88% van de broeikasgasemissies betreft methaan en lachgas uit het zuiveringsproces. Technieken ontbreken nog om deze broeikasgassen duidelijk te reduceren. Innovaties kunnen bovendien mislukken en/of minder goed werken dan verwacht. De komende jaren zullen we dus, met anderen, moeten onderzoeken en experimenteren met nieuwe technieken. De overige 12% emissies betreffen CO₂. Ongeveer de helft van de CO₂-uitstoot van Rijnland is gerelateerd aan het energiegebruik in de eigen bedrijfsvoering en het uitbesteede werk (baggeren, schonen). Met het huidige energieprogramma hebben we daarmee al 30% CO₂-reductie bereikt.

3. We verlagen hoeveel afval we produceren en hoeveel primaire grondstoffen we gebruiken

Rijnland is in transitie naar een circulair waterschap in 2050. Hiertoe sluiten we zoveel mogelijk de kringlopen van water, energie en grondstoffen. Onderdeel hiervan is dat we minder primaire grondstoffen gebruiken maar in plaats daarvan hergebruikte of hernieuwbare varianten. In 2020 had 98,5% van alle grondstoffen die Rijnland inkocht nog een primaire oorsprong.

We treffen de volgende maatregelen in 2025:

- We implementeren de maatregelen uit het actieplan circulair en ontwikkelen nieuwe maatregelen in lijn met het in 2024 vastgestelde afwegingskader circulair (#13).
- We ontwikkelen een monitoring voor circulariteit.
- We besteden ons werk zo veel mogelijk circulair aan.
- De overige maatregelen staan beschreven in de diverse bestuursprogramma's.

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnland-brede thema's staan in de diverse bestuursprogramma's, zo ook energie en circulariteit. De meeste maatregelen vallen onder het programma Waterketen, zoals het beperken van emissies van broeikasgassen. In het coalitieakkoord zijn extra middelen hiervoor opgenomen. Daarnaast loopt circulariteit in veel projecten en werkzaamheden integraal mee; het uitsplitsen naar circulaire kosten (en baten) is dan vaak niet mogelijk. Daarnaast is het vaak niet goed mogelijk om de maatschappelijke baten financieel uit te drukken. De CO₂-beprijzing is hiervan een voorbeeld. Landelijk wordt er gewerkt aan een betere en meer uniforme aanpak.

Thema Water en bodem sturend

Portefeuillehouder: Marjon Verkleij-Lemmers

Directeur: Simone Boogaard

Resultaatmanager: Carel van Belois

Door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen wordt de uitvoering van de waterschapstaken steeds complexer. Daarom stellen we duidelijke regels en kaders vast. We spreken onze partners daarop aan en stimuleren hen tot een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting.

Doelen WBP6

Alle gebieden in Rijnland zijn in 2050 klimaatbestendig.

Dit betekent dat:

- Alle nieuw te ontwikkelen gebieden in Rijnland klimaatbestendig worden ingericht.
- Alle bestaande gebieden stap voor stap klimaatbestendig worden gemaakt.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #1, #14 t/m #20

In één oogopslag

Stand van zaken

Rijnland heeft in 2022 vijf [regionale klimaatvisies](#) opgesteld. Die zetten we in bij de gesprekken over ruimtelijke processen en plannen en bij gebiedstafels. We maken ons daarbij hard voor een slimme inrichting van het watersysteem en de leefomgeving. De visies zijn een uitwerking van [De Blauwe Lens](#), Rijnlands transitieopgaven verbonden door water.

Rijnland heeft daarnaast bijgedragen aan belangrijke nationale kaders, zoals de [Kamerbrief Water en Bodem Sturend](#) (eind 2022) en de nationale [Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving](#). Beide kaders zijn niet-bindende richtlijnen, die door het Rijk nog naar concrete regelgeving moeten worden omgezet. Zie ook: [Effectmonitor 2023 - WBS](#)

Indicatoren

Landelijk is er nog géén indicator voor het klimaatbestendig ingericht zijn van een gebied. Niet voor nieuw te ontwikkelen gebieden en niet voor bestaand gebied. Eind 2024 hebben we een overzicht klaar van alle lopende nieuwe gebiedsontwikkelingen binnen het gebied van Rijnland en starten we met een eerste monitoring op de klimaatbestendige inrichting. Daarnaast werken we deze coalitieperiode samen met andere waterschappen en de Unie van Waterschappen aan de ontwikkeling van een indicator (of indicatoren) voor de mate waarin bestaande gebieden klimaatbestendig zijn ingericht.

Belangrijkste resultaten 2025

- We dragen actief bij aan de voorbereiding, planvorming en toetsing van nieuwe gebiedsontwikkelingen.
- We zorgen voor duidelijke beleidskaders en regels die bijdragen aan een klimaatbestendig gebied en watersysteem voor nu en later.
- We oefenen waar mogelijk invloed uit op aanscherping van provinciale en nationale beleidskaders en wet- en regelgeving die hieraan bijdragen.
- We brengen de gevolgen van de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI voor ons gebied in kaart (#14), binnen het onderzoek 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' (zie programma Voldoende water).

Wat is ons doel?

In het Rijnlandse beheergebied neemt de druk op de ruimte de komende decennia verder toe. Nieuwbouw; herstructurering van woongebieden; groei van economische bedrijvigheid en mobiliteit; de landbouwtransitie; versterking van natuur en biodiversiteit en de energietransitie: ze vragen allen ruimte en zetten druk op het watersysteem. Ook zien we steeds vaker extreme weersituaties als gevolg van klimaatverandering. Dit alles heeft grote gevolgen voor het waterbeheer. Niet alles kunnen we via technische voorzieningen in het watersysteem oplossen. Er zijn (ook) toekomstbestendige keuzes nodig in gebruiksfuncties en in de ruimtelijke ordening.

Deze keuzes moeten passen bij de draagkracht en mogelijkheden van het water- en bodemsysteem, zodat ook toekomstige generaties van bewoners en bedrijven in het gebied kunnen blijven leven en ondernemen.

Wat doen we daarvoor?

Om deze themadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We adviseren actief in (grote) ruimtelijke gebiedsontwikkelingen.
2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders & regels verder.
3. We werken (mee) aan het beïnvloeden van provinciale en landelijke regelgeving.

Naast deze drie themadoelen brengen we - binnen het programma Voldoende Water - de gevolgen van de nieuwe KNMI klimaatscenario's voor ons gebied in kaart. (Zie het onderzoek 'Toekomstbestendig Watersysteem Rijnland' in programma Voldoende water).

1. We adviseren actief in (grote) ruimtelijke gebiedsontwikkelingen (#16)

In het gebied van Rijnland wordt gewerkt aan enkele grote nieuwbouwprojecten (Valkenhorst, Gnephhoek) en spelen vele kleinere gebiedsontwikkelingen. Ook zijn enkele gebieden aangewezen als NOVEX-gebieden² waarin de betrokken overheidspartijen gezamenlijk een toekomstbeeld voor het gebied uitwerken. In het kader van het Provinciale Programma's Landelijk Gebied (PPLG's) lopen diverse gebiedsprocessen.

In al deze projecten en processen brengen we het belang van water en bodem in. Als Rijnland willen we de initiatiefnemers richting meegeven. Voor concrete berekeningen en planuitwerkingen verwijzen we hen naar ingenieursbureaus.

In 2025 ondernemen we daarom de volgende acties:

- We participeren in de verdere uitwerking van de ontwikkelperspectieven voor de NOVEX-gebieden waaronder in ieder geval het Noordzeekanaalgebied (NZKG), de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en het Groene Hart (#17 en #20).
- We participeren actief in de uitwerkingen voor het gebied Centraal Holland in het Nationaal Deltaprogramma en we werken mee aan de ruimtelijke voorstellen die de provincies Noord- en Zuid-Holland opstellen.

2 Nationale OmgevingsVisie EXecutiekraacht. In het programma NOVEX werken alle overheden samen aan een plan voor de inrichting van Nederland. Er zijn 16 aandachtsgebieden aangewezen, waaronder vier in Rijnlands gebied.

- We nemen actief deel aan de planontwikkeling en planuitwerking van de grootschalige woongebiedsontwikkelingen in ons gebied (Gnephhoek in Alphen a/d Rijn en Valkenhorst in Katwijk), de diverse gebiedsontwikkelingen in de Leidse regio en in de Haarlemmermeer (#16) en in de gebiedsprocessen die starten in de PPLG-gebieden Veenweiden, Kust en Duinen, Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden (#17 en #20).
- We blijven samenwerken met initiatiefnemers door middel van planadvies en met de gemeenten in de omgevingstafels (voortkomend uit de Omgevingswet).
- Met de gemeente Leiden gaan we onderzoeken wat het klimaatbestendig inrichten van bestaand gebied vraagt van de gemeente.

2. We ontwikkelen onze Rijnlandse beleidskaders verder (#15)

Goede regelgeving is noodzakelijk om invloed uit te kunnen oefenen in concrete gebiedsontwikkelingen en bij verzoeken tot aanpassing van ons watersysteem.

Per 1 januari 2024 is de [Waterschapsverordening de Rijnlandse Keur](#) van kracht waarin een eerste set klimaatregels is opgenomen. Deze klimaatregels zijn gericht op het voorkomen van wateroverlast bij hevige neerslag in grote toekomstige nieuwbouwwijken.

In 2025 werken we een voorstel uit voor de uitbreiding van de klimaatregels in de Waterschapsverordening van Rijnland. Zie ook het hoofdstuk Waterveiligheid over het verplaatsen van de strandpaviljoens om duinaangroei te bevorderen.

3. We werken (mee) aan het beïnvloeden van provinciale en landelijke regelgeving (#17)

In het najaar van 2022 heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) een beleidsbrief over Water en bodem sturend aan de Tweede Kamer gestuurd. Deze brief bevat nog geen afdwingbare regelgeving. Samen met de Unie van Waterschappen en collega-waterbeheerders dringen we bij het ministerie van I&W aan om de uitgangspunten van het thema Water en bodem sturend ook juridisch geborgd te krijgen in landelijke wet- en regelgeving. Het risico van het uitblijven van wettelijke verankering van Water en bodem sturend is dat Rijnland onvoldoende instrumenten krijgt om eisen te stellen aan ontwikkelingen in ons gebied.

In het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet Schoof is opgenomen dat het transitiefonds landelijke gebied vervalt, waaruit ook de NPLG-maatregelen zouden worden gefinancierd.

In 2025 ondernemen we daarom de volgende acties:

- Inzet richting Rijk en provincies (in Unie-verband en met andere belanghebbenden) om Rijks gelden beschikbaar te stellen voor maatregelen volgend uit de kaderbrief Water en Bodem Sturend (#18), zoals tegengaan bodemdaling in het veenweidegebied (#19), maatregelen voor inzet op drinkwaterbesparing bij nieuwbouw etc. en voor capaciteitsinzet vanuit de waterschappen voor de gebiedsprocessen volgend uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG).
- Inzet richting het ministerie van I&W (in Unie-verband en met andere partijen) om de uitgangspunten van de brief Water en Bodem Sturend en de richtlijnen van de 'Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving' ook juridisch te verankeren in nationale wet- en regelgeving (o.a. Bouwbesluit).

Financieel

De activiteiten en kosten van de Rijnland-brede thema's zijn opgenomen in de diverse bestuursprogramma's. Om het thema Water en Bodem Sturend een extra impuls te geven heeft het college jaarlijks vanaf 2024 extra formatie beschikbaar gesteld (€ 0,4 mln).

Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening

Portefeuillehouder: Rogier van der Sande (calamiteitenzorg, communicatie), Jan de Vries (financiën), Marjon Verkleij-Lemmers (HRM, digitalisering), Aad Straathof (innovatie)

Directeur: Mariël Middendorp (bestuurszaken, concerncontrol), Frank Hoevenaars (bedrijfsvoering)

Creëren van de randvoorwaarden voor een slagvaardige organisatie van het Hoogheemraadschap.

Doelen WBP6

Rijnland-brede sturing en ondersteuning, gericht op het realiseren van de doelen uit WBP6 en coalitieakkoord, middels een effectieve en efficiënte organisatie.

Coalitieakkoord

Besluitpunten: #21 t/m #25

In één oogopslag

Stand van zaken

De Rijnlandse besturing, organisatie en dienstverlening functioneert op een goed niveau en blijft in ontwikkeling, op vele terreinen tegelijk. Dat is nodig omdat we werken in een dynamische omgeving: we moeten blijven leren, groeien en vooruitkijken. Daarbij streven we naar een toonaangevend niveau binnen de waterschappen, waarbij we tegelijk blijven werken aan kostenbewustzijn, doelmatigheid en doeltreffendheid.

Kengetallen

Rijnland heeft ruim 900 mensen in dienst: 851 voltijdsequivalenten (fte), waarvan 45 fte inhuur (5,3%). Organisatiebreed zijn deze mensen aan het werk voor onder meer beleid, projecten, beheer, onderhoud, bedrijfsvoering, bestuur, organisatie en dienstverlening, met de bijbehorende faciliteiten.

Belangrijkste resultaten 2025

- We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt, met krapte en hogere kosten.
- We zetten veiligheid voorop.
- We gaan door met de digitale transformatie en ontwikkeling van datagestuurde werken.
- We geven goede ondersteuning aan de overige Rijnland-brede onderwerpen.

Totaal

Investerings 2025:	€ 1,6 mln
Exploitatie 2025:	€ 49,9 mln

Wat is ons doel?

Een deel van de activiteiten is overkoepelend of ondersteunend voor de hele organisatie. Voor zover deze activiteiten niet vallen onder één van de primaire programma's zijn deze ondergebracht in het bestuursprogramma Bestuur, organisatie en dienstverlening. Doel van de activiteiten is het uitvoeren van het WBP6 en het coalitieakkoord, door middel van een effectieve en efficiënte organisatie.

Wat doen we daarvoor?

Om deze themadoelen te bereiken, doen we het volgende:

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt.
2. We zetten veiligheid voorop.
3. We werken aan digitale transformatie en werken datagestueerd.
4. We geven goede ondersteuning aan de overige Rijnland-brede onderwerpen.

1. We spelen in op de veranderende arbeidsmarkt

We zorgen voor een passend personeelsbestand (#22)

Net als in veel andere sectoren heeft Rijnland het lastig bepaalde vacatures binnen redelijke termijn in te vullen. Dit komt onder andere door de krapte op de arbeidsmarkt, die naar verwachting nog enige tijd aanhoudt.

Het vasthouden van goed, ervaren en gekwalificeerd personeel blijft een fundament van ons HRM-beleid. We streven ernaar om het percentage uitgestroomde medewerkers t.o.v. de bezetting onder de 10% te houden, rekening houdend met de voorziene uitstroom richting AOW. Wat dit betekent voor de sturing op de personeelskosten is terug te lezen in de risicoparagraaf.

Het personeelsbestand moet passend zijn bij de taak van de organisatie. We kijken continu of het werk slimmer en effectiever kan. Tegelijkertijd zorgen we voor voldoende capaciteit, ook voor de extra doelstellingen uit het coalitieakkoord. De doelstelling is over vijf jaar de beste werkgever in de regio te zijn. Onze medewerkers voelen zich gezien en gewaardeerd. Het is vanzelfsprekend dat zij verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen inzetbaarheid en (loopbaan)ontwikkeling.

In 2025 richten we ons op het volgende (continuering ingezette koers):

We zijn een aantrekkelijke, goede werkgever (#21, #22)

- We zetten Rijnland als werkgever nadrukkelijker op de kaart op de arbeidsmarkt, door herkenbare profilering.
- We werven actief en innovatief, met een zorgvuldige selectie zodat de doorlooptijd niet oploopt en daarmee onder onze huidige norm van 70 dagen blijft.

- We werken actief aan het boeien en binden van onze huidige medewerkers.
- Gezien onze leeftijdsopbouw en verwachte uitstroom van gepensioneerden richten we ons ook op de werving van jong talent, door actief samen te werken met scholen en universiteiten. Zo zetten we in op Campus Recruitment, stages en een traineeprogramma.

We zorgen voor diversiteit, inclusie en sociale veiligheid

- We continueren ons meerjarenprogramma 'Verschil Verrijkt' om de meerwaarde van diversiteit in onze organisatie te benutten.
- We laten het aantal Participatiewet-banen toenemen van 21 naar 26 (quotum 2026 = 32).

We werken aan wendbaarheid en inzetbaarheid

- We sturen op een ziekteverzuimpercentage van maximaal 4%.
- We blijven het eigenaarschap van medewerkers voor persoonlijke ontwikkeling actief stimuleren met de voortzetting van het 'Rijnlander Op Weg programma'.

We innoveren de monitoring en sturing

Om bovenstaande resultaatafspraken goed te kunnen monitoren en sturen gaan we door met het ontwikkelen van het HR-Dashboard (metrics) voor leidinggevend en HR-professionals. Op deze manier gaan we meer datagedreven werken. Daarnaast meten we hoe Rijnland presteert in relatie tot de sector op relevante HR-gebieden, via de HR-sector waterschappen databank van het A&O fonds. Door middel van het medewerkersonderzoek van Effectory stellen we vast of wij het label 'World class Workplace Keurmerk' kunnen opspelden in 2030.

2. We zetten veiligheid voorop

We beschermen mensen

We beschermen mensen, door goede arbeidsomstandigheden en sociale veiligheid. Rijnland heeft de afgelopen twee jaar een impuls gegeven aan veilig werken en blijft dat de komende jaren doen. Ondanks dat het aantal ongevallen met letsel of verzuim gelukkig laag is, willen we risico's verder beperken. Zo pakken we de knelpunten uit de Risico-Inventarisatie & Evaluatie 2022 risicogestuurd aan en hebben we het Arbobeleid herzien en goed leesbaar gemaakt (ArboKompas). We onderschrijven de Governance Code Bouw en voeren daarmee actief inkoopbeleid op veilig en gezond werken. En we hebben een veiligheidsoverlegstructuur en monitoringssystematiek draaiend.

Het doel is om te groeien naar trede drie op de Veiligheidsladder (Safety Culture Ladder) in 2026. In 2024 heeft een nulmeting plaatsgevonden, waarbij we op trede 2,5 zijn beland. Het bereiken van trede drie op 1 januari 2026 is daarmee reëel. We zijn gestart met een concreet verbeterplan, waarin eigenaarschap, beperken van vrijblijvendheid en leiderschap bepalend zijn, net als een verbindende communicatie tussen beleid en uitvoering en management en medewerkers. Nadat alle relevante medewerkers de veiligheidstraining 'Zien, handelen, leren' hebben gevolgd en een groep veiligheidsambassadeurs aan het werk is, geven we vervolg aan de training met maatwerk voor de relevante teams. De Stuurgroep Veilig Werken onder voorzitterschap van de directeur bedrijfsvoering zorgt voor aansturing van de verschillende activiteiten.

We zorgen voor betrouwbare, veilige en robuuste ICT

We beschermen bedrijfsinformatie en persoonsgegevens, door digitale veiligheid, informatiebeveiliging en privacy. De focus voor de komende jaren ligt op het continu bewaken en verbeteren van onze op risico gebaseerde informatieveiligheid

(BIO niveau 3 tot 4) en het beheersbaar maken van de applicatiekosten. We bouwen voort op de 'Nota digitaal op koers' aan een betrouwbare, veilige en robuuste ICT waarin we business en IT integraal samenwerken aan de digitale transformatie.

We gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens

Een adequate bescherming van de persoonsgegevens waar Rijnland over moet en mag beschikken is een integraal onderdeel van ons primaire proces. Wij staan voor een organisatie waar burgers, medewerkers en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens en belangen in veilige handen zijn. De focus ligt de komende tijd op verdere ontwikkeling van de verantwoordelijkheid van de leidinggevende, actieve controle en toezicht door het kernteam en de interne bewustwording. Waar mogelijk zoeken we de samenwerking met het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard om onze doelen te behalen.

We verbeteren de fysieke toegangsbeveiliging

We beschermen de organisatie, door fysieke verbetering van de toegangsbeveiliging. Met het project fysieke toegang nemen we organisatorische en technische maatregelen om onze terreinen en gebouwen te beveiligen. In 2025 richten we de beveiligingsorganisatie verder in en ronden we de technisch maatregelen die we moeten nemen af, zoals het plaatsen van elektronische cilinders en camera's. Daardoor kunnen we alle Rijnlandse terreinen en gebouwen centraal bedienen en bewaken, als het gaat om fysieke toegang, en is adequate monitoring ingeregeld.

3. We werken aan digitale transformatie en werken datagestuurd

We zijn op weg naar een datagestuurd waterschap onder het motto 'digitaal voorop', zoals past bij de bestuurlijk vastgestelde visie voor de digitale transformatie.

Digitalisering maakt in toenemende mate integraal onderdeel uit van al onze werkprocessen. We investeren in digitale middelen die onze processen slimmer inrichten en in kwaliteit verhogen. Daarbij kijken we niet alleen naar financiële, maar ook naar maatschappelijke meerwaarde of kwaliteitsverhoging. Denk hierbij aan ethiek en de impact van Artificial Intelligence (AI). In verschillende meerjarige projecten zijn we actief bezig met het inrichten van digitale werkwijzen in lijn met het Digitaal Stelsel Omgevingswet; denk hierbij aan het dataportaal met gemeenten, datagedreven onderhoud en datagedreven assetmanagement. Parallel aan deze projecten onderhouden we ons IT-Landschap en werken wij integraal samen HHSK en het Waterschapshuis op het gebied van digitale ontwikkelingen, op basis van een gezamenlijk innovatie-portfolio.

Nieuwe technologieën bevatten nagenoeg altijd een digitale component. Dit zorgt voor het vervagen van de grenzen tussen Informatie Technologie (IT) en Operationele Technologie (OT) en betekent dat we onze digitale en cyber-risico's continu moeten bewaken (BIO-4). Zo blijven we digitaal weerbaar.

4. We geven goede ondersteuning aan de overige Rijnland-brede onderwerpen

Het programma Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD) ondersteunt de Rijnland-brede onderwerpen die voortkomen uit het coalitieakkoord, het WBP6 en de wet- en regelgeving, zoals:

Wij zijn een goede opdrachtgever (#23): Rijnland en de Markt

Door maatschappelijke ontwikkelingen zoals klimaatverandering, technologische ontwikkelingen en burgerparticipatie heeft Rijnland een grote opgave die we niet alléén kunnen realiseren. Daarom is het noodzakelijk dat we slim en efficiënt samenwerken met marktpartijen. Hoe we dat doen, hebben we vastgelegd in het document 'Rijnland en de Markt'. In onze relatie met marktpartijen is dit onze leidraad en zijn we daarop aanspreekbaar. Het doel is betere samenwerking met de markt met stevige regie van Rijnland om kosteneffectiviteit te bevorderen. We maken zoveel mogelijk gebruik van de lokale kennis van opdrachtnemers.

We werken aan een waterbewuste omgeving (#24): Publiekscommunicatie

We werken via publiekscommunicatie aan het verder vergroten van het waterbewustzijn en het vergroten van de bekendheid van het werk van Rijnland. We informeren de inwoners over wat het werk van ons waterschap inhoudt, welke uitdagingen we voor staan gezien de klimaatverandering en wat zij zelf kunnen bijdragen. Op onze locaties werken we aan onze zichtbaarheid door het plaatsen van (extra) communicatiemiddelen, zoals borden, vlaggen, enzovoorts. Het bestuur draagt actief bij aan de publiekscommunicatie in onze regio door hier jaarlijks 150.000 euro voor uit te trekken, bovenop het jaarlijkse communicatiebudget dat onder meer wordt ingezet voor onze reguliere communicatie- en educatieactiviteiten. We koppelen de activiteiten mede aan de viering van het 770-jarig bestaan van Rijnland in 2025.

Wij bereiden ons goed voor op calamiteiten: Calamiteitenorganisatie

We kunnen overstromingen en andere calamiteiten helaas nooit uitsluiten. Rijnland bereidt zich dan ook goed voor op alle mogelijke waterstaatkundige calamiteiten die zich in het beheergebied kunnen voordoen. De calamiteitenorganisatie bestaat uit eigen medewerkers en komt bij alarmering in actie. Naast overstromingen kan het daarbij gaan om bijvoorbeeld waterkwaliteitsincidenten, zoals illegale lozingen, of incidenten op één van de afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI's). In de planperiode zorgen we ervoor dat de calamiteitenorganisatie is opgeleid, getraind en heeft geoefend, waarbij we gebruik maken van de evaluaties van incidenten zoals de dijkafschuiving bij Reeuwijk.

We hebben oog voor innovatie (#25): Pilots, kansen zien

Nieuwe ontwikkelingen kunnen ons werk duurzamer, beter en vaak ook efficiënter maken. We hebben daarbij oog voor kansen op de korte en de lange termijn. In de bestuursprogramma's werken we aan kansen voor innovatie. Voorbeelden van innovaties zijn de ontwikkeling van een standaard poldergemaal en een revolutionair Continu Nereda-proces op zuiveringen (zie de uitleg in programma Waterketen). Kenmerk van innovaties is dat de opbrengsten voor de organisatie veelal pas na verloop van tijd zichtbaar worden. Naast de budgetten in de bestuursprogramma's is in de begrotingen een beperkt stimuleringsbudget voor innovatie opgenomen (€ 0,2 mln/jr), waarmee we initiatieven kunnen aanjagen en opstarten, als daar geen regulier budget voor beschikbaar is, en samenwerkingen met innovatieplatforms bekostigen.

Vrijwel elke innovatie heeft een digitale component. Sommigen ontstaan zelfs vanuit de digitale ontwikkelingen. Voorbeeld daarvan is de ontwikkeling van AI-modellen voor Water Management, in samenwerking met onder andere de TU Delft.

Meer en meer wordt integraal gewerkt en worden alle disciplines over de gehele breedte van Rijnland betrokken bij innovaties. Dit komt het innovatief vermogen van Rijnland te goede.

We zijn transparant en werken in openbaarheid

Rijnland maakt de documenten waarop de Wet open overheid (Woo) van toepassing is openbaar en past de informatiehuishouding daarop aan. Meer daarover leest u in de openbaarheidsparagraaf (Toelichting 7).

We zorgen voor financiële rechtmatigheid

We implementeren de wijzigingen in het Waterschapsbesluit. Vanaf 2025 zijn er veranderingen in de rechtmatigheids-verantwoording. De VV behandelt begin 2025 de uitwerking, aan de hand van een separate nota.

Financieel

BOD, € mln	Realisatie	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bruto investeringen	3,2	4,3	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Exploitatielasten	48,0	48,3	50,6	52,7	53,3	53,8	54,8
Exploitiatiebaten	6,2	2,3	0,7	0,7	0,8	0,8	0,9
Netto Exploitatiekosten	41,8	46,0	49,9	51,9	52,5	53,0	53,8

Investeringsen

De belangrijkste investeringsuitgave in 2025 is de fysieke vernieuwing van de ondergrondse warmte- en koudeopslag van het hoofdkantoor, totaal € 1,6 mln.

Exploitatie

De belangrijkste exploitatiekosten in 2025:

- Bestuur, bestuursondersteuning, externe communicatie en bestuurlijk en juridische zaken € 14,3 mln
- Interne faciliteiten/Huisvesting incl. auto lease € 8,3 mln
- Comptabiliteit, control en financieel beleid € 7,1 mln
- Heffen en invorderen BSGR € 7,1 mln
- Personeels- en organisatiebeleid incl. centraal management € 5,8 mln
- Gebiedsgerichte plannen, calamiteitenplannen, plannen van derden en calamiteitenbestrijding watersystemen € 4,6 mln
- Kwaliteitszorg-, arbeidsomstandigheden- en milieuzorg en – beheer € 2,3 mln

Ontwikkelingen

De exploitatiekosten stijgen in 2025 per saldo met € 3,9 mln t.o.v. de programmabegroting 2024, door:

- Hogere overhead- en personeelslasten (door cao-stijging en uitbreiding personeel; zie deel IV toelichting 3) en een doorbelasting van 5 mln naar de overige programma's € 0 mln
- Hogere kosten voor informatisering en digitalisering incl. I&A € 2,4 mln
- Hogere onderhoudskosten (gevelrenovatie hoofdkantoor) € 1,1 mln
- Hogere kosten HWH (het Waterschapshuis) € 0,5 mln
- Hogere kosten samenwerking Financiële eenheid en Salarisadministratie € 0,2 mln
- Beveiligingskosten zijn hoger door contract voor beveiligingssystemen en gasdetectiemeters (o.a. voortvloeiend uit project fysieke beveiliging) € 0,2 mln
- Hogere studiekosten € 0,2 mln
- Hogere kosten voor archiefdiensten om compliant te worden met de archiefwet € 0,1 mln
- Lagere invorderingsopbrengsten BSGR € 0,1 mln
- Hogere opbrengst vanuit de I&A samenwerking met HHSK -€ 0,9 mln

Deel II

Financiële begroting

Portefeuillehouder: Jan de Vries
Hoofd Financiën: Lily Schrama

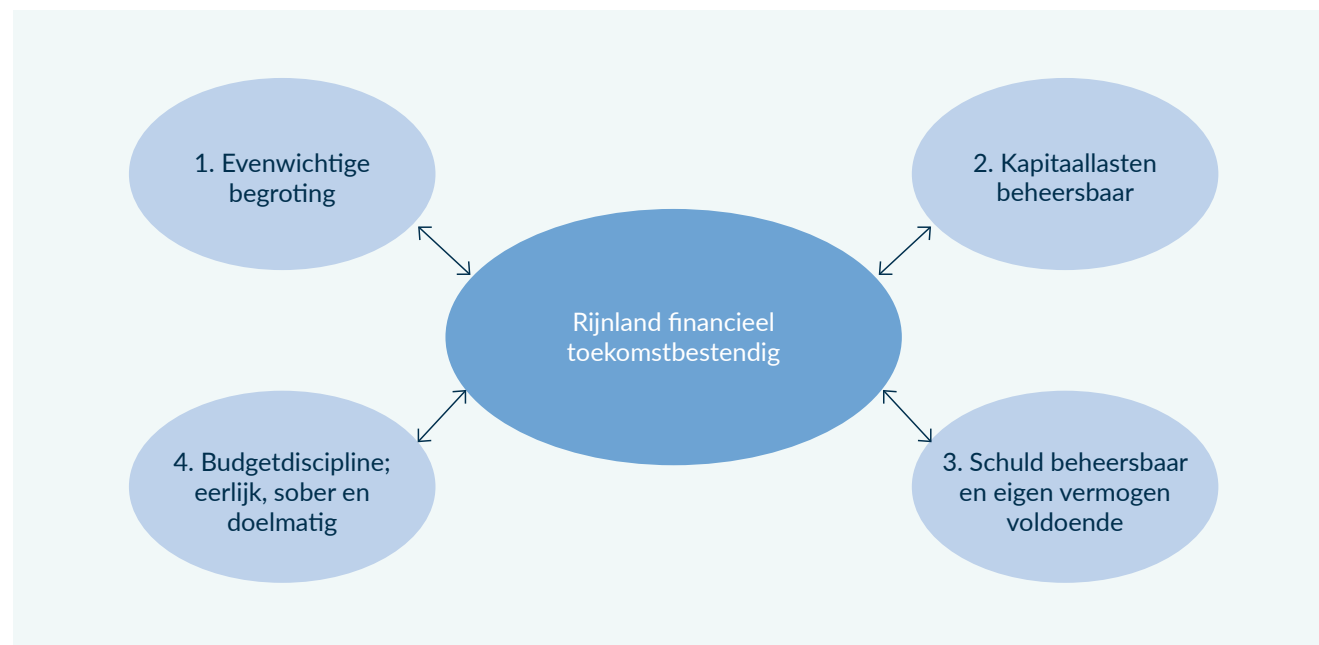
Financieel beleid en financiële uitwerking

Rijnland financieel toekomstbestendig

In dit hoofdstuk volgt het financiële beleid en de financiële uitwerking van deze programmabegroting 2025 en het meerjarenperspectief 2025-2029. We houden in 2025 vast aan de inhoudelijke doelen en ambities uit het coalitieakkoord en het WBP6 en aan de financiële doelen uit het coalitieakkoord.

De VV stelt alleen de begroting voor 2025 vast. Het doorzicht naar de jaren 2026-2029 (het MJP) is een prognose, die met meer onzekerheid omgeven is.

Om Rijnland financieel toekomstbestendig te houden onderscheiden we vier pijlers, zoals hieronder afgebeeld. In dit hoofdstuk gaan we wat dieper in op deze pijlers.

Pijler 1: Evenwichtige begroting

Een evenwichtige begroting wil zeggen dat de jaarlijkse lasten gedekt worden door de jaarlijkse baten. De term die de toezichthouder hiervoor hanteert is een structureel sluitende begroting. Rijnland kent een reële of realistische begroting, al jaren is de voorspellende waarde van de begroting groot. We wijken in onze jaarrekeningen niet veel af aan de lasten- en batenkant van de begroting. Onze accountant is daar tevreden over en dat willen we zo houden.

We berekenen de onvermijdelijke hogere kosten door

We kwamen met onze aanpak bij het coalitieakkoord (voorjaar 2023) uit op een lastendrukstijging van 10% in 2025. Inmiddels hebben we echter te maken met nauwelijks beïnvloedbare kostenstijgingen: door contractuele verplichtingen, verbonden partijen die hun kosten doorberekenen en andere prijsverhogingen. Samen veroorzaken die al een lastendrukstijging van 14,4% in 2025. We kiezen er echter voor om vast te houden aan de redeneerlijn van het coalitieakkoord: doen wat nodig is en onvermijdelijke hogere kosten doorberekenen in 2025, want vroeg of laat moet dat toch gebeuren. We komen daarmee uit op een lastendrukstijging van 15% voor 2025.

Zie toelichting 1 voor de tarieven en praktijksituaties bij de lastendrukstijging van 15%-8%-8%-5%-5%.

We gaan naar een structureel sluitende begroting

Rijnland heeft voor een groot deel structurele baten tegenover de structurele lasten staan. Maar, we rekenden in het MJP 2024-2027 en ook in de afgelopen jaren, te veel op de verkopen van onze vastgoed eigendommen als algemeen dekkingsmiddel. Vanaf 2025 storten we onze opbrengsten door verkopen vastgoed in de reserve schuldreductie. Hiermee is de begroting structureel dekkend en niet meer afhankelijk van incidentele baten. Ook leunen we met een hogere lastendrukstijging niet onevenredig veel op onze reserves en kunnen we reserves opbouwen. Daarmee voldoen we vanaf deze begroting 2025 aan de eisen van een evenwichtige begroting, wat belangrijk is voor ons en voor onze toezichthouders; de Provincies Noord- en Zuid-Holland.

Toetsing aan coalitieakkoord

#26: Een verantwoorde, toekomstgerichte lastendrukontwikkeling:

- Het is niet gelukt om de groei van belastingomvang in 2025 te beperken tot 10%.
- ✓ In 2024 onderzochten we in hoeverre het mogelijk is om het kwijtscheldingsbeleid te versoberen, echter zodanig dat kwijtschelding mogelijk blijft voor de mensen die het écht niet kunnen betalen. Een beeld- en opinienota is in het voorjaar van 2024 behandeld in de VV. In deze begroting is gerekend met voortzetting van het huidige kwijtscheldingsbeleid (niet versoberen).
- ✓ Het is gelukt om zorg te dragen voor een toekomstgerichte verantwoorde lastendrukontwikkeling.

Pijler 2: Kapitaallasten beheersbaar

We blijven bestuurbaar

Het overgrote deel van onze exploitatiekosten ligt langdurig vast. Het gaat daarbij om rente en afschrijving (kapitaallasten), personele lasten (dienstverbanden), meerjarencontracten voor energie, inkoop van grondstoffen en slibverwerking en de kosten van verbonden partijen, onderhoud en beheer. Ongeveer een derde van de begroting bestaat uit rente en afschrijving van onze investeringsprojecten. Als een uitvoeringskrediet eenmaal is goedgekeurd en het investeringsproject gestart, zijn de daaruit volgende kapitaallasten niet meer beïnvloedbaar. Door de relatief hoge rente en een groeiend investeringsvolume dreigt het aandeel kapitaallasten in onze begroting groter te worden dan de afgesproken 34%. Daarboven vermindert de bestuurlijke ruimte. Daarom vinden we het verstandig om de belastingopbrengst van 2025 te verhogen, zodat de stijging van kapitaallasten meer gelijke tred houdt met de belastingopbrengst. Daarmee kan Rijnland op langere termijn het roer in eigen hand blijven houden.

We blijven binnen onze norm

De kapitaallasten gaan de komende jaren stijgen als gevolg van de investeringen die we gaan doen. In de jaren 2025 tot en met 2029 blijven we onder onze norm van 34%. En door de hogere lastendrukstijging blijven we naar verwachting ook tot en met 2031 onder deze norm.

We nemen geleidelijk meer in exploitatie, in plaats van te lenen

De Nota Vaste Activabeleid is in 2024 vastgesteld. Daarin is gekozen om het activeren van de personele lasten weer af te bouwen. In deze begroting stoppen we met het activeren van de personele lasten die we besteden aan de poldergemalen (€1,6 mln). In de begroting 2026-2030 komen we met

voorstellen om meer lasten direct in exploitatie te dekken en zo het investeringsvolume te verlagen, zoals het stoppen van activeren van alle personele lasten met uitzondering van de grote projecten.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid

- ✓ Het is gelukt om het aandeel kapitaallasten (rente en afschrijving) in de begroting op maximaal 34% te houden t.o.v. de jaarlijkse belastingomvang. Wel moeten we de hoogte van het investeringsvolume nauwlettend in de gaten houden.

Pijler 3: Schuld beheersbaar en eigen vermogen voldoende

We versterken onze reserves, met het oog op de toekomst

Voor Rijnland is de vreemd vermogenspositie oftewel de schuld een zorgpunt. De schulden zijn onder invloed van grote investeringen sterk gestegen, hetgeen met de huidige rentestand zorgelijk is. Wanneer we in acht nemen dat de schulden de komende jaren nog flink gaan oplopen vanwege grote investeringen die gepland zijn, lopen we een renterisico.

Met de lastendrukstijging van 15%-8%-8%-5%-5% zien we dat de schuld ten opzichte van onze belastingopbrengsten in de jaren 2025-2029 daalt tot onder onze norm van 300%. Dit is onder andere in de veronderstelling dat we de extra financiële ruimte die ontstaat door de hogere lastendruk niet uitgeven maar reserveren.

De VV heeft de Nota reserves en voorzieningen in 2024 geactualiseerd. Hierin is onder andere bepaald dat de opbrengsten uit vastgoedverkoop gestort worden in de reserve schuldreductie.

Toetsing aan coalitieakkoord

#27: Duurzaam financieel beleid - we beheersen de schuldenpositie

- ✓ We laten de schuld niet hoger oplopen dan circa driemaal de jaarlijkse belastingopbrengst (300%). Dit lukt in deze bestuursperiode.
- ✓ We lenen alleen voor investeringsprojecten, niet om tekorten in de exploitatiebegroting op te lossen.
- ✓ We laten financiële meevallers, zoals hoger dividend van de Nederlandse Waterschapsbank, eventuele meeropbrengst van belastingheffing en opbrengsten van verkopen van onze eigendommen, toevloeien naar de egaliseringsreserves in tegenstelling tot andere jaren in de reserve schuldreductie.
- In het coalitieakkoord spraken we af om de bestemmingsreserve schuldreductie niet aan te vullen maar in stand te houden. In deze begroting stellen we voor om de reserve wel te vullen met de opbrengsten die we verwachten te krijgen van vastgoedverkoop, vanwege een gunstig effect op de schuldenpositie.

Pijler 4. Budgetdiscipline; eerlijk, sober en doelmatig

We blijven scherp op waar we kosten kunnen vermijden

Als laatste is het verstandig omgaan met gemeenschapsgeld een belangrijke factor, dit heeft alles te maken met houding en gedrag. Kopen we slim in, blijven we binnen de door de VV geautoriseerde budgetten en gaan we efficiënt en effectief met onze middelen om? Met name dit aspect blijven het college en directieteam nauwlettend bewaken. Aspecten die bijdragen aan het gewenste gedrag zijn verwachtingenmanagement, voorbeeldgedrag, draagvlak creëren en transparantie, bespreekbaarheid en sanctioneerbaarheid van afspraken en regels. We houden ons aan coalitieakkoord #26: We blijven scherp op waar we kosten kunnen vermijden.

Toetsing aan coalitieakkoord

#28: Eerlijke verdeling van kosten – wederkerigheid

- ✓ We vragen bij nieuwe projecten om een eerlijke bijdrage van belanghebbende partijen.
- ✓ We lobbyen richting Rijk en provincie, voor het vrijmaken van (NPLG-) gelden en een eerlijke kostenverdeling.
- ✓ We spreken Rijk en provincie aan op hun verantwoordelijkheid in het vrijmaken van de benodigde gelden. Een andere verdeling van de ruimte mag niet leiden tot het zomaar verleggen van de kosten naar het waterschap of een categorie belastingbetalers wanneer hier geen duidelijk voordeel tegenover staat.
- ✓ We streven ernaar om de huidige balans in kostenverdeling tussen de verschillende belastingcategorieën zoveel mogelijk overeind te houden, bij de invoering van het nieuwe belastingstelsel (2026) en actualisering van de Rijnlandse kostentoedelingsverordening (2025).

Conclusie

Bij een lastendrukstijging van 15-8-8-5-5% voldoen we, op basis van de informatie die we nu hebben, in de volgende bestuursperiode aan alle normen, al dan niet door onszelf gesteld. We nemen verantwoordelijkheid door zaken nu aan te pakken en wentelen niet af op de volgende generaties.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Pijler 1. Lastendrukstijging	15%	8%	8%	5%	5%	5%	5%
Pijler 1. Belastingopbrengsten (in mln)	303	328	354	371	390	409	430
Pijler 2. Totale kapitaallasten (in mln)	79	88	96	105	115	136	141
Pijler 2. Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	26%	27%	27%	28%	30%	33%	33%
Pijler 3. Totale schuldenpositie (in mln)	941	1.025	1.063	1.106	1.141	1.178	1.207
Pijler 3. Eigen vermogen (in mln)	61	79	113	147	188	210	233
Pijler 3. Schuld 01/01 % van de belastingopbrengsten	288%	287%	290%	286%	284%	279%	274%
Pijler 3. Schuld 31/12 % van de belastingopbrengsten	310%	313%	300%	298%	293%	288%	281%

Toelichting bij tabel: kleur groen/rood geeft aan waar we wel/niet voldoen aan kaders uit coalitieakkoord.

Rekenkundige uitgangspunten

In deze Toelichting vindt u de Rijnland-brede rekenkundige uitgangspunten over prijzen, rente, de belastingeenheden, de kengetallen voor heffen en invorderen, etc. e.e.a. vergeleken met de Programmabegroting 2024/MJP 2024-2027.

Rekenkundige uitgangspunten en kaders

1. **Concernbrede korting:** 10% op onderhanden werk en 25% op toekomstig werk, voor realisatieprognose investeringsprojecten en berekening kapitaallasten voor de jaren na het begrotingsjaar (zelfde als in de begroting 2024).
2. **Rente:** Bij de berekening van de rentelasten is voor 2025-2029 uitgegaan van de volgende rentepercentages: bestaande langlopende geldleningen, 1,9%, af te sluiten kortlopende en langlopende geldleningen 3,75%. In de begroting 2024 gingen we voor af te sluiten kortlopende en langlopende geldleningen uit van 4,0%.
3. **Inflatie:** 2025; 2,2% op basis van de prijsindex materiële overheidsconsumptie (IMOC) van het CPB (was in 2024: 5%), 2026 e.v. 1% (was: 1%), alles inclusief 1% efficiencykorting.
4. **Loon- e.a. personele kosten:** cao 2025 2,5% structureel vanaf 2025. Dit was ook het uitgangspunt in 2024.
5. **Algemene reserves:** ondergrens 5% van netto exploitatiekosten vóór egalisatie.
6. **Voeding reserves:** eventuele hogere inkomsten van belastingen en dividend lopende het boekjaar 2025 gaan naar egalisatiereserves conform coalitieakkoord.

Belastingeenheden

7. **Ingezetenen:** Toename aantal woonruimtes: 2025 - 4.000 en voor de jaren 2026-2029 - 5000 (was in begroting 2024 jaarlijks +3.000 woonruimtes).
8. **Gebouwd:** WOZ-waardestijging woningen en bedrijven: 2025: 3% plus een bijstelling van 1,4% voor 2025 op basis van het belastingcohier van augustus 2024, (was in begroting 2024 5%).
9. **Ongebouwd en Natuur:** Voor ha. wegen is tot en met 2025 rekening gehouden met een tariefdifferentiatie van 400% (ongewijzigd). Met ingang van 2026 (nieuw belastingstelsel) bedraagt de tariefdifferentiatie wegen maximaal 100%. Daarom laat de Omslag ongebouwd overig een trendbreuk zien met ingang van 2026. Oppervlakte: aantal hectares begroting 2025 verlaagd op basis van actuele informatie, jaarlijkse afname 1.600 hectare.
10. **Zuiveringsheffing en Verontreinigingsheffing:** Vervuilingseenheden woonruimten voor 2025 lagere stijging op basis van actuele informatie daarna jaarlijks 1% toename als gevolg van groei, zijnde +10.000 v.e. (ongewijzigd).
11. **Kwijtschelding:** In 2025 30.000 woonruimten (was in begroting 2024 31.000) en 55.000 aantallen zuiveringseenheden woonruimtes (was in 2024 60.000).
12. **Oninbaar:** In 2025 3.000 ingezetenen, 1.500 zuiveringseenheden bedrijven en 6.500 zuiveringseenheden woonruimtes (was in 2024 hetzelfde).

Belastingeenheden

Totaal aantal belastingeenheden, rekening houdend met aandeel oninbaar en kwijtschelding:

Categorie	Eenheid	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Omslag							
- Ingezetenen	Woonruimte	531.000	535.000	540.000	545.000	550.000	555.000
- Gebouwd	WOZ-waarden x € 1 mln	302.837	332.936	342.924	353.211	363.808	374.722
- Ongebouwd Overig	Hectare	81.200	79.600	60.000	59.900	59.800	59.700
- Natuur	Hectare	21.000	20.250	20.200	20.150	20.100	20.050
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheden, incl. directe lozers 4.000 v.e.	1.539.000	1.521.000	1.526.000	1.531.000	1.536.000	1.541.000

Kengetallen heffen en invorderen

Rijnland heeft sinds 2011 de heffing en invordering uitbesteed aan de Belasting samenwerking Gouwe-Rijnland. De indicatoren voor 2025 zijn:

Indicatoren	Programmabegroting		Jaarrekening
	2025	2024	2023
Perceptiekosten (% belastingopbrengst)	2,0%	2,6%	2,4%
Bedrag oninbaar(€)	1.165.840	1.024.930	959.523
Bedrag oninbaar (% belastingopbrengst)	0,38%	0,39%	0,41%
Bedrag kwijtschelding (€)	9.277.400	8.776.930	7.182.999
Bedrag kwijtschelding (% belastingopbrengst)	3,06%	3,33%	3,06%
Toegewezen kwijtscheldingsverzoeken (%)	85%	85%	84%
Kwijtscheldingsnorm	100%	100%	100%

Lasten en baten

Het overzicht van baten en lasten en de algemene dekkingsmiddelen ziet er als volgt uit:

De netto lasten van € 303,1 mln worden voor € 5,0 mln gedekt door dividendinkomsten en voor € 303,3 mln door belasting te heffen (een 15% lastendrukstijging t.o.v. 2024). Het verschil van € 5,2 mln wordt toegevoegd aan de algemene reserve en egalisereserves. Hiermee komt de algemene reserve weer op 5% van de netto exploitatielasten en wordt de egalisereserve zuiveringsheffing weer op voldoende peil gebracht.

(x € 1 mln)	Realisatie	Actuele begroting		Verschil	Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2024-2025	2026	2027	2028	2029
Waterveiligheid								
Exploitielasten	38,3	41,1	44,7	3,6	44,7	47,8	51,0	55,9
Exploitielasten	3,7	3,6	4,0	0,4	4,2	4,5	4,6	5,3
Netto Exploitielasten	34,5	37,5	40,7	3,2	40,5	43,3	46,4	50,6
Voldoende water								
Exploitielasten	76,5	88,2	94,2	6,0	97,5	100,2	106,6	109,6
Exploitielasten	9,0	10,9	11,8	0,9	12,5	13,2	13,5	15,6
Netto Exploitielasten	67,5	77,3	82,4	5,1	85,0	87,0	93,1	94,0
Schoon en gezond water								
Exploitielasten	12,6	14,4	16,7	2,2	17,2	19,0	20,3	21,9
Exploitielasten	0,7	1,2	1,1	-/- 0,1	1,1	1,2	1,2	1,4
Netto Exploitielasten	11,9	13,3	15,6	2,3	16,0	17,8	19,0	20,5
Waterketen								
Exploitielasten	103,0	117,4	126,3	9,0	133,8	137,7	143,4	150,3
Exploitielasten	7,1	11,3	11,7	0,4	12,3	13,1	13,3	15,4
Netto Exploitielasten	95,9	106,1	114,6	8,5	121,4	124,6	130,0	134,9
BOD								
Exploitielasten	48,0	48,3	50,6	2,3	52,7	53,3	53,8	54,8
Exploitielasten	6,2	2,3	0,7	-/- 1,6	0,7	0,8	0,8	0,9
Netto Exploitielasten	41,8	46,0	49,9	3,9	51,9	52,5	53,0	53,8
Totaal netto exploitatielasten	251,6	280,1	303,1	23,0	314,9	325,3	341,6	353,9
Dividenden en overige inkomsten	-/- 4,5	-/- 5,2	-/- 5,0	0,2	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-/- 14,6	-/- 8,3	-/- 2,6	5,7	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3
Egalisatie van tarieven	-/- 4,5	-/- 2,3	3,3	5,6	9,8	25,0	30,3	30,1
Toevoegingen bestemmingsreserves	1,7	0,0	2,7	2,7	7,2	8,0	4,0	10,1
Toevoegingen aan algemene reserves	-/- 0,0	2,3	1,9	-/- 0,5	1,0	0,7	0,7	1,1
Resultaat	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	234,5	266,7	303,3	36,7	327,6	353,7	371,3	389,8

Algemene dekkingsmiddelen/ Belastingopbrengst

De totale geraamde belastingopbrengst is € 303,3 mln en wordt voor € 144,5 mln euro opgebracht door de zuiveringsheffing en voor € 158,8 mln door de watersysteemheffing. In toelichting 4 zijn de baten en lasten per watertaak weergegeven. We rekenen op € 5 mln dividend van de Nederlandse Waterschapsbank.

In 2025 betalen we geen vennootschapsbelasting en ramen € 0 voor onvoorzien.

(x € 1 mln)	Realisatie	Actuele begroting		Verschil	Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2024-2025	2026	2027	2028	2029
Opbrengst ingezetenen	60,6	70,0	72,0	2,0	82,5	86,3	91,9	95,7
Opbrengst gebouwd	58,5	64,8	76,9	12,1	77,2	80,2	85,5	88,8
Opbrengst ongebouwd/overigen	4,4	4,9	5,6	0,7	6,6	7,3	7,7	8,0
Opbrengst wegen	2,7	3,3	3,9	0,6	1,8	2,0	2,2	2,2
Opbrengst natuur	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	20,9	23,9	25,6	1,7	28,1	31,2	32,2	34,0
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	86,9	99,2	118,9	19,7	131,0	146,2	151,3	160,4
Opbrengst verontreinigingsheffing	0,4	0,6	0,4	-/- 0,2	0,4	0,5	0,5	0,5
Totaal	234,5	266,7	303,3	36,7	327,6	353,7	371,3	389,8
Dividenden en overige inkomsten	-/- 4,5	-/- 5,2	-/- 5,0	0,2	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-/- 14,6	-/- 8,3	-/- 2,6	5,7	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3
Egalisatie van tarieven	-/- 4,5	-/- 2,3	3,3	5,6	9,8	25,0	30,3	30,1
Toevoegingen bestemmingsreserves	1,7	0,0	2,7	2,7	7,2	8,0	4,0	10,1
Toevoegingen aan algemene reserves	-/- 0,0	2,3	1,9	-/- 0,5	1,0	0,7	0,7	1,1
Resultaat	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	-/- 17,1	-/- 13,5	0,2	13,7	12,7	28,4	29,8	35,9
Totaal gedekt: saldo lasten en baten	251,6	280,1	303,1	23,0	314,9	325,3	341,6	353,9

Investeringsprojecten

Uit de tabel hiernaast wordt duidelijk dat we in 2025 bruto € 140 mln gaan investeren. Voor een uitgebreider overzicht, zie toelichting 8.

Investeringsprojecten	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Prognoses per cluster, in € 1.000							
Rijnlandbreed							
Onderhandenwerk	552.497	129.801	161.746	114.321	102.077	76.500	584.444
Toekomstig werk	500	10.516	31.580	50.700	83.250	121.019	297.065
Totaal Rijnlandbreed bruto	552.997	140.317	193.326	165.021	185.327	197.519	881.509
Totaal bijdragen derden	6.619	7.875	4.930	1.080	1.800	3.375	19.060
Totaal netto	546.378	132.442	188.396	163.941	183.527	194.144	862.449

Balans

De geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar is als volgt:

Balans per 1-1-2025 tot en met 31-12-2029 Bedragen x € 1 mln	Primo 2025	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2026	Ultimo 2028	Ultimo 2029
Activa						
Vaste activa	934	1.008	1.109	1.180	1.258	1.334
Vlottende activa	37	44	43	43	43	48
Totaal activa	970	1.052	1.153	1.223	1.301	1.382
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen						
- Algemene reserves	13	15	16	17	17	18
- Bestemmingsreserve tariefegalisatie	23	27	36	61	92	122
- Overige bestemmingsreserves	20	20	27	34	38	48
Totaal eigen vermogen	56	61	79	113	147	188
Voorzieningen	5	5	5	5	5	5
Vaste schulden	782	866	949	985	1.042	1.113
Totaal vaste passiva	843	932	1.033	1.102	1.194	1.306
Vlottende passiva	127	119	120	121	107	76
Totaal passiva	970	1.052	1.153	1.223	1.301	1.382

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de verwachting is dat we toegroeien in 2029 naar € 1,4 miljard boekwaarde van vaste activa. De opgebouwde schuld die nodig is om de investeringen te kunnen doen bouwt naar verwachting op naar € 1,1 miljard in 2029. De reservepositie die nodig is als tegenwicht tegen deze hoge schulden groeit naar € 188 mln in 2029.

Het voornemen is om in de begroting 2026-2030 meer kosten die samenhangen met investeringen, direct in het jaar van aangaan te dekken. Door het minder activeren daalt de hoogte van de vaste activa. Daarnaast daalt de reservepositie, omdat we jaarlijks de ruimte in de begroting gebruiken om de extra kosten in de exploitatie direct te dekken. We storten in dit geval minder in de reserves.

Deel III

Paragrafen

1. Financiële positie

In de paragraaf financiële positie wordt aandacht besteed aan de financiering, het weerstandsvermogen en de risicobeheersing, de reserves en voorzieningen en de financiële kengetallen.

1.1 Financiering

Voor de financiering van de vaste activa maakt Rijnland gebruik van interne middelen, zoals reserves en voorzieningen, en van langlopende geldleningen die in voorgaande jaren zijn afgesloten. Voor zover deze middelen niet toereikend zijn, worden de vaste activa gefinancierd met kortlopende geldleningen, vlottende schuld en nieuwe langgeldleningen. Vlottende schuld bestaat uit het verschil tussen de kortlopende vorderingen en schulden. Het volgende overzicht laat de standen zien per 1 januari 2025 en 31 december 2025.

Bedragen x € 1 mln	Stand 1 januari 2025	Stand 31 december 2025
Te financieren vaste activa	931,2	1.005,4
Financiering		
Reserves	56,3	61,4
Voorzieningen	5,2	5,1
Kort vreemd vermogen	70,4	73,3
Bestaande langlopende geldleningen	761,7	721,8
Nog af te sluiten langlopende geldlening 2024	20,0	19,0
Af te sluiten langlopende geldleningen 2025		125,0
Netto vlottende schuld	17,7	-0,2
Totaal financiering	931,2	1.005,4

Prognose kasgeldlimiet per kwartaal

Netto vlottende schuld 2025 per kwartaal				
(x € 1 mln)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
primo maand 1	-68,6	-118,1	-91,5	-122,2
primo maand 2	-100,9	-109,8	-107,0	-133,0
primo maand 3	-110,4	-94,6	-111,7	-157,4
Gemiddeld	-93,3	-107,5	-103,4	-137,5

Kasgeldlimiet (KGL)	76,5	76,5	76,5	76,5
Ruimte onder KGL	0,0	0,0	0,0	0,0
Overschrijding KGL	-16,8	-31,0	-26,9	-61,0

Begrotingstotaal	332,5	332,5	332,5	332,5
Percentage	23%	23%	23%	23%
Kasgeldlimiet	76,5	76,5	76,5	76,5

Het wettelijk kader is de [Wet financiering decentrale overheden \(FIDO\)](#), die voorschrijft tot welk bedrag kortlopende geldleningen mogen worden afgesloten. Voor Rijnland betekent deze kasgeldlimiet dat in 2025 de kortgeldschuld gemiddeld per kwartaal maximaal € 76,5 mln mag bedragen (23% van het begrotingstotaal).

Toetsing renterisiconorm

(x € 1 mln)	2025	2026	2027	2028	2029
Renteherzieningen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Aflossingen	40,9	46,2	52,7	57,2	62,9
Renterisico	40,9	46,2	52,7	57,2	62,9

Renterisiconorm (RRN)	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7
Ruimte onder RRN	58,8	53,5	47,0	42,5	36,8
Overschrijding RRN	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Begrotingstotaal 2023	332,5	332,5	332,5	332,5	332,5
Percentage	30%	30%	30%	30%	30%
Renterisiconorm	99,7	99,7	99,7	99,7	99,7

De overschrijding van de kasgeldlimiet kan worden opgelost door het afsluiten van langgeldleningen. Ook moet Rijnland aan de renterisiconorm voldoen die in deze wet is beschreven. De renterisiconorm is ingevoerd om renterisico's te beperken. Rijnland voldoet hieraan ruim. Het af te lossen bedrag in 2025 ad € 40,9 mln op langlopende geldleningen blijft binnen de renterisiconorm van € 99,7 mln (30% van het begrotingstotaal).

In het begrotingsjaar doen zich naar verwachting geen ontwikkelingen voor die ten opzichte van voorgaande jaren een relevante invloed uitoefenen op het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en de geldstromen.

Daarom kan het risicoprofiel van de Rijnlandse financiering als laag worden gekenschetst. In de leningenportefeuille vaste schuld bevindt zich geen enkele lening met de mogelijkheid van renteherziening tijdens de looptijd. Rijnland loopt geen krediet-, koers- en valutarisico's. Slechts forse mutaties in de aangenomen rentepercentages voor op te nemen en uit te zetten kort geld en/of lang geld kunnen het voorliggende begrotingsbeeld in negatieve of positieve zin beïnvloeden. Het gemiddelde rentepercentage van de bestaande langgeldportefeuille bedraagt 1,9%. Rijnlands uitgangspunt bij het aantrekken van vreemd vermogen is een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa, met inachtneming van de financieringsvoorschriften. Conform het delegatiebesluit zijn dijkgraaf en hoogheemraden gemachtigd tot het aangaan van geldleningen. Op basis van de uitgangspunten uit het Treasurystatuut, de Nota Reserves en Voorzieningen en de huidige verwachtingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn in deze begroting de volgende rentepercentages gehanteerd:

- af te sluiten langlopende geldleningen 3,75% (2024: 4,00%)
- af te sluiten kortlopende geldleningen 3,75% (2024: 4,00%)

Aan de eigen financieringsmiddelen en aan de netto vlottende schuld wordt geen rente toegerekend.

Renteomslag

Er wordt pas overgegaan tot het aantrekken van externe financieringsmiddelen als de liquiditeitspositie van het waterschap daar aanleiding toe geeft. Mede gelet op het bovenstaande worden de beschikbare financieringsmiddelen niet aangewend voor financiering per project maar voor de financiering van het gehele complex van vaste activa. Het omslagpercentage voor 2025 over de boekwaarde per 1 januari is 2,19% (2024 2,03%).

1.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Rijnlandse beleidslijn

Ieder waterschap is in feite een risicogestuurd én resultaatgerichte organisatie. Een handelswijze die is verankerd in de missie van droge voeten en voldoende schoon water. In risicogestuurd werken staat afwegen centraal. Niet alle belangen en activiteiten kunnen even zwaar meewegen in de besluitvorming. Reden bijvoorbeeld om de komende jaren de meest kwetsbare regionale keringen te versterken, in het besef dat er altijd meerdere keringen weliswaar niet op orde zijn, maar ook het laagste risicoprofiel hebben. Hetzelfde geldt voor schoon water. De waterkwaliteit verbetert daadwerkelijk, zeker vanuit ecologisch perspectief. Het tijdig halen van de KRW-doelstellingen is echter niet reëel, om uiteenlopende, vaak voor waterschappen nauwelijks beïnvloedbare redenen.

Sinds 2009 is risicomanagement vanuit een financieel perspectief opgenomen in wet- en regelgeving via de risicoparagraaf. Deze heeft als einddoel een oordeel te geven in hoeverre het Rijnlandse weerstandsvermogen voldoende bestand is tegen de mogelijke risicovolle gebeurtenissen die, al dan niet bewust, niet of onvoldoende zijn begroot.

De verdere kaders en hulpmiddelen staan in eerder vastgesteld beleid over risicomanagement en een handreiking van de landelijke waterschapscontrollers. In deze paragraaf lichten we de volgende soorten risico's en hun impact kort toe.

Soorten risico's

Strategisch

Extern

Intern

Restrisico's

Impact op

Kernwaarden

Imago

Continuïteit

Financiële gevolgen

Strategische risico's

Door het bestuur vrijwillig geaccepteerde risico's, gerelateerd aan de strategie en keuzes van het waterschap. De acceptatie ontstaat, omdat we de opbrengsten van de strategie hoger inschatten dan de mogelijke nadelen van bijbehorende risico's.

Externe, niet beïnvloedbare risico's

Risico's, soms met een enorme impact, die zich grotendeels buiten de invloedssfeer van het waterschap bevinden. We kunnen ze niet voorkomen (regen), maar we kunnen ons wel voorbereiden op de impact (paraplu).

Interne, vermijdbare risico's

Interne risico's die in principe goed beïnvloedbaar zijn. Actief voorkómen is meestal de beste aanpak. Het bekendste voorbeeld zijn de continuïteitsrisico's in routinematige operationele processen, zoals adequaat onderhoud van een installatie.

Restrisico's

Dit zijn risico's waarvan de mogelijke financiële gevolgen niet of niet volledig zijn gedekt in deze begroting en meerjarenraming. Mochten ze zich, ondanks de genomen beheersmaatregelen, voordoen, dan is via de VV een beroep op de algemene reserve mogelijk.

Risicobeheersmaatregelen 2025 en verder

Al met al voldoende financieel robuust ...

De conclusie is dat deze begroting, inclusief mogelijk een gedeeltelijke niet begrote inzet van de algemene reserves, voldoende robuust is voor 2025. Net als in vorige begrotingen is het voor de jaren daarna minder zeker.

In financieel opzicht is de begroting **voldoende robuust**.

De reserves worden de komende jaren opgehoogd om tegenwicht te bieden aan de hogere schuldpositie. De wateropgaven en assets op orde krijgen vragen immers om grote investeringen die met vreemd vermogen worden gefinancierd. Daar behoort een in verhouding groter wordend eigen vermogen tegenover te staan, omdat anders de Rijnlandse schuldenpositie boven de afgesproken kaders gaat uitkomen. Tegenover de verwachte schuld in 2029 van € 1,2 miljard staat dan een eigen vermogen van ruim € 180 mln. Wat eveneens bijdraagt aan de financiële robuustheid is minder personele kosten op investeringsprojecten activeren (vanaf 2025 te renoveren poldergemalen) en de opbrengst van te verkopen vastgoed bestemmen in de reserve schuldreductie.

Qua (bedrijfs)continuïteit staat de robuustheid enigszins onder druk. Niet alles kan binnen de vijf jaar van dit meerjarenplan. Zo heeft de organisatie beter zicht gekregen in achterstallig onderhoud. Uiteraard worden de belangrijkste assets met het grootste onderhoud de komende jaren op orde gebracht, zoals het boezemgemaal Katwijk. Aan de andere kant moeten we accepteren dat instandhoudingsachterstanden oplopen, zij het in principe bij de assets met een betrekkelijk laag risicoprofiel.

Van belang is dat niet alle risico's 'planbaar' zijn en daarmee te begroten.

... maar schokbestendigheid en benodigde veerkracht is moeilijk te begroten

Het watersysteem is een van de maatschappelijke puzzelstukken waarmee de samenleving een **complexe puzzel** probeert te leggen. Andere puzzelstukken zijn onder meer de woningnood (waar en hoe bijvoorbeeld te bouwen in diepe polders?), meerdere vormen van schaarste (personeel, materieel), de stikstofproblematiek, vervuild oppervlaktewater, digitalisering en de noodzaak om duurzaam en circulair te handelen.

In combinatie met externe invloeden zoals de klimaatverandering en oplopende geopolitieke spanningen is in feite is sprake van teveel puzzelstukken om deze puzzel naar ieders tevredenheid te leggen. Het huidige watersysteem staat daarmee **onder druk**. Een druk die waterschappen weliswaar aankunnen, maar die ook langzaam aan oploopt. Dit geheel van externe risico's zijn weliswaar slow risks, maar ze kunnen zich in meer of mindere mate in 2025 voordoen.

De boodschap van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) is dat Nederland **schokbestendiger** moet worden. Rijnland maakt hier al werk van in het onderzoek Toekomstbestendig Watersysteem dat in 2026 het licht ziet. Toekomstbestendigheid komt neer op voldoende weerbaar zijn, veerkracht kunnen tonen, rekening houdend met de grenzen van de huidige systemen. Andere instituten zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) bevestigen de noodzaak voor **waterrobuust Nederland** in 2050.

Niet alles is kortom (voldoende) te begroten. Dit betekent dat Rijnland uiteenlopende risico's tot op zekere hoogte moet accepteren, ook omdat we niet alles kunnen weten. We begroten bijvoorbeeld wél de financiële gevolgen van extra (nood)pompen, maar niet herstelschade van ICT-uitval of meer noodzakelijke inhuur dan waarmee in deze begroting is rekening gehouden. Ook kan de kapitaalmarktrente

hoger uitvallen, net als de cao, de inflatie of de bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bovendien kunnen verwijderingskosten voor exotische waterplanten door aanhoudende weerrecords boven deze begroting uitkomen.

De Rijnlandse organisatie is al met al op veel risico's voorbereid. Er is in 2024 bijvoorbeeld geoefend met extreme wateroverlast en uitval van cruciale systemen. Oefeningen of weerbaarheidstrainingen die zonder meer een vervolg krijgen. Veerkracht in de planning- & controlcyclus komt ook neer op het bijsturen en keuzes durven heroverwegen. Temporiseren ligt dan het meest voor de hand, gevolgd door extra onttrekken uit de reserves of nader versoberen in bestaande werkzaamheden'. Alle drie hebben ze voldoende effect voor het komende begrotingsjaar, zodat het college dit jaarplan **voldoende robuust** heeft. Een overzicht van de meest actuele restrisico's staat in toelichting 2.

1.3 Reserves en voorzieningen

De stand van de reserves en voorzieningen is als volgt:

Verloop reserves € mln	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserves	13,2	15,1	16,0	16,7	17,4	18,5
Egalisatiereserves	23,3	26,6	36,4	61,4	91,7	121,8
Overige bestemmingsreserves	19,7	19,8	26,7	34,4	38,2	47,9
Totaal reserves	56,3	61,4	79,1	112,5	147,3	188,2
Totaal Voorzieningen	5,2	5,1	5,1	5,0	5,0	4,9

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van alle huidige Reserves en Voorzieningen. Voorstellen voor toevoegingen en onttrekkingen worden altijd voorgelegd aan de VV.

Eigen vermogen

	Onderdeel	Doel	Functie	Toevoegingen	Onttrekking	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Algemene reserves*	Watersysteembeheer	Zonder specifieke bestemming, dient als weerstandsvermogen	Buffer-functie	Jaarlijks berekening of alg.res. aan 5%-eis voldoet, op basis daarvan eventueel voorstel tot toevoeging	Jaarlijks berekening of alg.res. aan 5%-eis voldoet, op basis daarvan eventueel voorstel tot onttrekking	Min. per taak: 5% van de jaarlijkse netto exploitatiekosten	N.v.t.
	Zuiveringbeheer						
Egalisatie-reserves**	Ingezetenen	Het voorkomen van aanzienlijke fluctuaties van tarieven	Egalisatie-functie	Deze reserves worden aangevuld indien een overschot aan belasting is geïnd voor de categorie	Aan deze reserves wordt onttrokken om aanzienlijke tariefstijgingen te voorkomen	Min: 0 Max: Er is geen maximale hoogte vastgesteld voor deze reserves	N.v.t.
	Gebouwd						
	Ongebouwd/Overig						
	Natuurterreinen						
	Zuiveringsheffing						
Bestemmings-reserves*	Subsidie aanleg NVO	Uitvoeren van "Verordening subsidies NVO en vispaaiplaatsen"	Bestedings-functie	Jaarlijks wordt in begroting vastgesteld welk bedrag wordt toegevoegd	Bij verstrekken van subsidie aanleg natuurvriendelijke oever	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
	Erfoedpanden	Onderhoud Gemeenlandshuis Leiden en Polderhuis Hoofddorp	Bestedings-functie	N.v.t. (Gevoed door overdracht onderhoudsreserve 2019)	Bij kosten voor instandhouding Gemeenlandshuis en Polderhuis	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.v.t.
	Frictiekosten	Bekostigen van strategische personeelsplanning (SPP)	Bestedings-functie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan	Kostendeckking bij uitstroom en dubbel salaris en voor creëren leerwerkplekken	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2017 Tot: n.v.t.
	Vitaliteit	Het bekostigen van gezondheids bevorderende maatregelen	Bestedings-functie	Eenmalige storting uit voormalig, door medewerkers opgebracht hulpfonds	Voor gezondheids-bevorderende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: n.n.b.
	PFOS saneringen	Bekostigen van saneringen PFOS-verontreinigingen op Schiphol	Bestedings-functie	Bij het vormen van deze reserve is eenmalig een toevoeging gedaan	Bij dekken van saneringskosten	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2010 Tot: n.n.b.
	Baggerwerken ***	Het financieren van achterstanden in baggerwerk en om uitgaven te egaliseren.	Egalisatie-functie	N.v.t.	Voor uitgaven aan baggerwerk	Deze reserve wordt afgebouwd en in 2026 opgeheven	Vanaf: 2018 Tot: 2026.
	Schuldreductie	Uitvoering geven aan het verbeteren van de schuldpositie	Financierings-functie	Het incidentele gedeelte van opbrengsten vastgoedverkoop wordt aan deze reserve toegevoegd	Aan schuldreducerende maatregelen	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2019 Tot: 2026.
	Projectgebonden eigen bijdrage HWBP	Tekorten en overschotten t.o.v. de 10% projectgebonden eigen bijdrage egaliseren en om overschotten beschikbaar te houden voor subsidialebe kosten aan HWBP-projecten	Bestedings-functie	Overschotten van het HWBP-programma	Tekorten van het HWBP-programma	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve.	Vanaf: 2024 Tot: n.n.b.
	Kapitaallasten	Opvangen van hoge stijgingen van de kapitaallasten als gevolg van grote projecten	Egalisatie- en inkomens-functie	A.d.h.v. de hoogte van de kapitaallasten wordt er jaarlijks vanuit de belastingsinkomsten een bedrag toegevoegd aan deze reserve	Zodra het meerjarenbeeld te veel verstoord wordt door de kapitaallasten, zetten we deze reserve in	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve.	Vanaf: 2024 Tot: 2035

Vreemd vermogen

	Onderdeel	Doel	Functie	Toevoegingen	Onttrekking	Minimale en maximale hoogte	Looptijd
Voorziening	Wachtgeld- en pensioens-verplichtingen dagelijks bestuur	Bekostigen van uitgaven m.b.t. wachtgeld- en pensioensverplichtingen voor hoogheemraden		Eventuele toevoegingen worden gebaseerd op de jaarlijkse actuariële berekeningen	Betaling van wachtgeld- of pensioenverplichtingen van hoogheemraden	Er is geen minimale en/of maximale hoogte vastgesteld voor deze reserve	Vanaf: 2009 Tot: n.v.t.

* Het jaarrekeningresultaat wordt toegevoegd aan de reserves. Hierbij wordt gekeken naar de oorsprong van het resultaat en bepaald aan welke reserve dit moet worden onttrokken of toegevoegd.

** Het voorstel is om vanaf 2027 de incidentele opbrengsten van de kleine vastgoedverkoop te storten in deze reserve.

*** Deze reserve wordt afgebouwd en in 2026 opgeheven. Vanaf 2024 worden de jaarlijkse kosten voor baggeren in de begroting opgenomen. Eventuele worden geëgaliseerd door tariefsegalisatiereserves.

Toelichting functies

Egalisatiefunctie: Het voorkomen van aanzienlijke tariefsfluctuaties

Bestedingsfunctie: Om besteed te worden, de besteding heeft een incidenteel karakter

Financieringsfunctie: Het financieren van kapitaallasten, zonder beroep te doen op de geld- en kapitaalmarkt

Inkomensfunctie: Het structureel onttrekken van gelden ter dekking van structurele lasten, zoals kapitaallasten

Algemene reserves

Om in 2025 te voldoen aan de norm van 5% van de netto kosten voor egalisatie wordt er € 1,9 mln toegevoegd aan de algemene reserves. Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve aangevuld naar 5% van de netto kosten voor egalisatie.

Egalisatiereserves

In 2025 wordt per saldo € 3,3 mln toegevoegd aan de egalisatie-reserves. Ook in de jaren erna is er vooralsnog voldoende ruimte om deze reserves te voeden. In de tabel hiernaast is dat zichtbaar.

Verloop egalisatie-reserves € mln	Saldo	Mutaties					Saldo
	01-01-2025	2025	2026	2027	2028	2029	31-12-2029
Omslag ingezetenen	10,0	-/- 7,4	0,4	0,7	1,0	1,5	6,3
Omslag gebouwd	14,5	3,6	1,2	1,1	1,7	2,0	24,2
Omslag ongebouwd/overige	-/- 0,4	0,9	-/- 0,4	0,1	0,1	0,2	0,4
Omslag natuurterreinen	0,4	-/- 0,1	-/- 0,1	-/- 0,1	-/- 0,1	-/- 0,1	0,0
Zuiveringsheffing	-/- 1,1	6,2	8,7	23,1	27,5	26,5	90,9
Totaal	23,3	3,3	9,8	25,0	30,3	30,1	121,8

Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves

In 2025 wordt € 2,1 mln onttrokken uit de reserve schuldreductie. Hiermee worden de kosten gedekt voor het niet meer activeren van personeelskosten poldergemalen en kosten van metingen. Verder wordt in 2025 € 0,3 mln onttrokken uit de reserve Baggerwerken waarmee de stand van de reserve op nihil komt. In principe is de reserve Baggerwerken de komende jaren niet nodig omdat de lasten voor baggeren volledig zijn geraamd in het MJP.

Structurele onttrekkingen aan reserves

Jaarlijks wordt € 0,15 mln onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen, € 0,05 mln aan de reserve erfgoedpanden en € 0,093 mln aan de reserve frictiekosten strategische personeelsplanning (SPP).

Stand bestemmingsreserves € mln	01/01/25	31-12-2029
Reserve schuldreductie	11,9	27,9
Reserve subsidie natuurvriendelijke oevers	0,3	0,3
Reserve frictiekosten SPP	0,9	0,4
Reserve PFOS Saneringen	2,0	1,2
Reserve baggerwerken	0,3	0,0
Reserve erfgoedpanden	4,2	4,0
Reserve vitaliteit	0,1	0,1
Reserve kapitaallasten	0,0	14,0
Totaal bestemmingsreserves	19,7	47,9

Toevoegingen aan overige bestemmingsreserves

Vanaf 2025 worden de verwachte incidentele baten van verkopen eigendommen niet meer gebruikt voor dekking van de begroting, maar worden deze toegevoegd aan de reserve schuldreductie. In 2025 gaat dit om € 2,7 mln. Daarmee wordt de reserve schuldreductie waterketen in 2028 weer ruim op het peil gebracht van vóór de Zomerburap 2023. In 2026 en in 2027 wordt € 4 mln toegevoegd aan de nieuw te vormen reserve voor kapitaallasten (met name voor het project Haarlem Waarderpolder).

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan hoofdzakelijk uit wachtgeld- en pensioenvoorzieningen dagelijks bestuur. Begin 2025 is de stand van de voorzieningen € 5,2 mln.

1.4 Kengetallen

De afgelopen jaren hebben we ingeteerd op ons eigen vermogen om de begroting te sluiten. In 2023 is € 17,4 mln euro onttrokken uit reserves en in 2024 is begroot om € 9,3 mln te onttrekken. In de voorliggende begroting 2025 ramen we voor het eerst een storting van per saldo € 5,2 mln in onze reserves. Om de begroting structureel sluitend te maken storten we de opbrengsten van vastgoedverkopen vanaf 2025 in de reserve schuldreductie. Ook bouwen we het activeren van uren verder af vanaf 2025, te beginnen met de uren poldergemalen € 1,6 mln per jaar. Het eerste jaar 2025 dekken we uit de reserve schuldreductie.

Met deze maatregelen zetten we een belangrijke stap naar een stevigere financiële positie in 2025 en op de langere termijn. Om dit te kunnen doen zien we ons genoodzaakt de tarieven in 2025 met 15% te verhogen in plaats van de 10% uit coalitieakkoord. Qua lastendruk zat Rijnland in 2023 voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning van € 250.000 op een gemiddelde plaats in Nederland.

Als we de tarieven met 15% verhogen:

- Wordt onze schuld beheersbaar.
- Gaan de kapitaallasten geen te groot deel uitmaken van onze begroting.
- Kunnen we de gestegen lasten in 2025 dekken met structurele baten. In 2025 hebben we te maken met na-ijleffecten van prijsstijgingen die we terugzien in onze contractuele verplichtingen en bijdragen aan verbonden partijen.

Netto schuldquote

De schuldpositie is op dit moment hoger dan de door de VV vastgestelde norm van 300% en verslechtert tot 2027 nog. Daarna zal de relatieve schuldpositie dalen en vanaf 2028 weer onder de norm van 300% komen.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Lastendrukstijging	15%	8%	8%	5%	5%	5%	5%
Belastingopbrengsten (in mln)	303	328	354	371	390	409	430
Totale kapitaallasten (in mln)	79	88	96	105	115	136	141
Kapitaallasten % van de belastingopbrengsten	26%	27%	27%	28%	30%	33%	33%
Totale schuldenpositie (in mln)	941	1.025	1.063	1.106	1.141	1.178	1.207
Eigen vermogen (in mln)	61	79	113	147	188	210	233
Schuld 01/01 % van de belastingopbrengsten	288%	287%	290%	286%	284%	279%	274%
Schuld 31/12 % van de belastingopbrengsten	310%	313%	300%	298%	293%	288%	281%

Toelichting bij tabel: kleur groen/rood geeft aan waar we wel/niet voldoen aan kaders uit coalitieakkoord.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio (de kapitaallasten gedeeld door de belastingopbrengsten) zien we oplopen naar 33% in 2031 en blijft daarmee net onder ons (eigen) kader van 34%. In 2030 verwachten we dat de volledige kapitaallasten van Haarlem Waarderpolder in onze begroting komen.

Wendbaarheid van de begroting

Als we de landelijke definitie gebruiken voor de wendbaarheid (de kapitaallasten gedeeld door de bruto exploitatiekosten) dan komen we op 24%.

(bedragen x € 1 mln)	2025	2026	2027	2028	2029
Totale kapitaallasten	79	88	96	105	115
Totale lasten	332	346	358	375	392
Wendbaarheid van de begroting t.o.v. de totale lasten	24%	26%	27%	28%	29%

EMU-saldo

In € mln, in toelichting 6 wordt het EMU-saldo verder toegelicht.

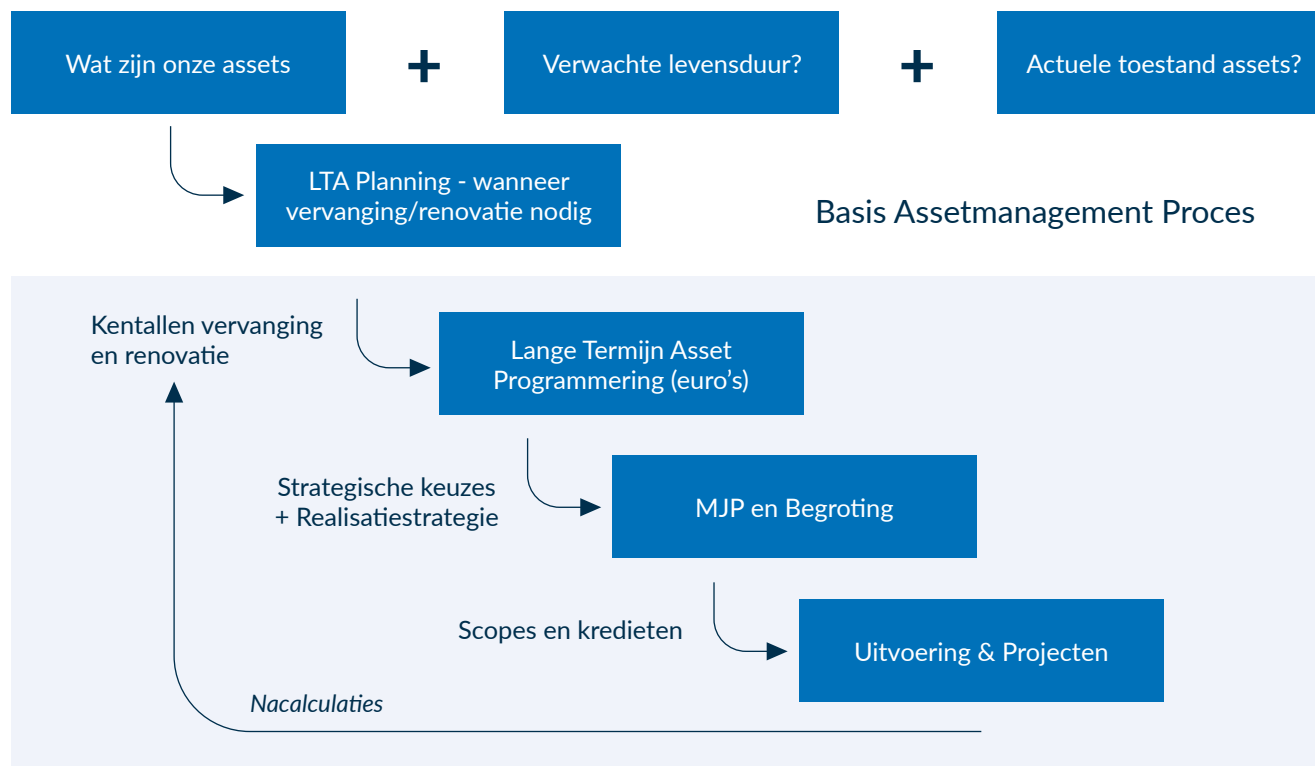
EMU-saldo	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-/-81,4	-/-69,1	-/-86,4	-/-39,7	-/-45,9	-/-36,8

2. Assetmanagement

De kwaliteit van onze assets (waterkeringen, watergangen, gemalen en zuiveringen) bepaalt hoe goed Rijnland zijn kerntaken kan uitvoeren. Die bedrijfsmiddelen op orde brengen en houden is dus van groot belang. Assetmanagement vertaalt de organisatiedoelstellingen naar assetgerelateerde beslissingen, plannen en activiteiten op basis van een risicogestuurde benadering opdat de assets in voldoende staat zijn om als Rijnland haar primaire taken uit te kunnen voeren.

Assetmanagement is een transparante werkwijze waarin op basis van de uitkomsten van inspecties, risicoanalyses en rendementsberekeningen prioriteiten worden gesteld in onderhoud en investeringen. In het assetmanagement brengen we de lange-termijnopgaven in beeld en daarmee wordt vanuit het assetmanagement de begroting jaarlijks gevoed.

De wijze waarop de organisatiedoelen worden vertaald naar assets is vastgelegd in het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP). De werkwijze die Rijnland volgt in het assetmanagement is beschreven in de tabel hier rechts.

Uitgaande van kennis van de assets en inzicht in de toestand van de assets wordt een prioritering gemaakt van benodigd onderhoud/vervanging/vernieuwing op basis van een weging van de prestaties van de assets, de risico's op het niet halen van de prestaties van de assets en kosten van onderhoud of vervanging of vernieuwing. Deze prioritering vormt de basis van de begroting. In de tekst van de bestuursprogramma's

is toegelicht tot welke maatregelen in onderhoud en vervanging/vernieuwing deze weging van prestaties, risico's en kosten heeft geleid en welk budget daarvoor is opgenomen in de exploitatiekosten en de investeringsbegroting. Assetmanagement is daarmee integraal onderdeel van de bestuursprogramma's. In de volgende begroting geven we de financiële vertaling van de keuzes per assetgroep weer.

3. Bedrijfsvoering

De stand van zaken van de bedrijfsvoering is opgenomen in Deel I, onder Programma BOD, met de beleidsvoornemens, informatie over rechtmatigheid en maatregelen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen.

4. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties die delen van ons beleid uitvoeren, waarin we een financieel belang hebben (bijvoorbeeld als aandeelhouder) en vrijwel altijd vertegenwoordigd zijn in het bestuur. Rijnland gaat bij het deelnemen in een verbonden partij uit van de drie K's. Dat houdt in dat zij moeten bijdragen aan verbetering van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en verlaging van kosten. Hiernaast volgt een overzicht.

Verbonden partijen met beoogd resultaat 2025

1. **Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (HVC)**
Oplevering van de slibdrooginstallatie (SDI) in Alkmaar.
Uitvoering slibstrategie zoals eerder vastgesteld met onderwerpen: Optimale match van aanbod en verwerking van slib, energetische verduurzaming, circulariteit en innovatie.
2. **De Nederlandse Waterschapsbank**
Betrouwbare partner voor kredietverlening. Voldoen aan duurzaamheidsdoelstellingen. Inzetten op een goed rendement en verhoging van de dividenduitkering binnen de afgesproken uitbetalingsratio van de winst.
3. **Unie van Waterschappen**
Uitvoering Bestuursprogramma en Bestuursakkoord Water. Lobby op 'wateronderwerpen' in Den Haag en Brussel. Vergroting zichtbaarheid waterschappen en samenwerking met VNG en IPO. Ondersteuning van de waterschappen bij gemeenschappelijke vraagstukken zoals verduurzaming, energie, fiscaliteit en op juridisch gebied. Voorbereiding van de invoering van het nieuwe belastingstelsel per 1 januari 2026.
4. **Het Waterschapshuis (HWH)**
Versnelling van de digitale transformatie en het doorzetten van evenwichtige groei waarbij de kwaliteit van dienstverlening en projecten voorop blijft staan. Aanpassing van de opzet van de programma's aan de nieuwe Strategienota en Koersplan 3.1. Verbetering informatievoorziening aan de deelnemers en meer aansluiten bij hun wensen. Omvang werkpakket en daarmee dienstverlening minimaal gelijk houden aan 2024. Kleine groei van de instandhouding waardoor betere ondersteuning van de programma's.

5. **Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland**
Behoud van de ISAE-verklaring. Optimale prijs-kwaliteitverhouding door continue aandacht voor kostenbeheersing waarbij kwaliteit van de dienstverlening minimaal op een gelijk niveau wordt gehouden, maar liever nog verbeteren in samenspraak met de deelnemende gemeenten. De systemen van de BSGR geschikt maken voor de invoering van het nieuw waterschapsbelastingstelsel in 2026.
6. **Aquon**
Optimalisatie van de bedrijfsprocessen na realisering nieuwbouw in Houten in 2024. Voldoen aan de vraag van de waterschappen naar monsterneming en analyse. Doorontwikkeling van innovaties als sensormonitoring DNA-gerelateerde technieken en big data. Ontwikkeling van methoden voor bijzondere monitoring zoals analyses voor Zeer Zorgwekkende Stoffen. Verbeteren van de informatieveiligheid. De Producten- en dienstencatalogus evalueren en zo nodig bijstellen.
7. **Vof Meergrond**
Overdracht van het terrein aan de gemeente Haarlemmermeer nadat het in 2024 bouwrijp is gemaakt om te gaan fungeren als park. Tot aan dat moment beheer van het terrein zonder overlast voor de omgeving.

Meer informatie

Meer informatie per verbonden partij, waaronder de voordelen, het belang van Rijnland en het openbaar doel dat ermee wordt gediend, vindt u op: [Verbonden partijen - Hoogheemraadschap van Rijnland](#)

Deel IV Toelichtingen

Hoe komen we van kosten tot tarieven?

A. Schematisch

Onderstaande tabel geeft weer hoe de kosten worden toegedeeld naar de belastingcategorieën. De omvang van de op te brengen belastingen, gedeeld door het aantal belastingeenheden bepaalt het tarief.

A. Kosten		Toedeling naar categorie					
Bedragen in € 1.000	Kosten Totaal	Watersysteemtaak				Zuiveringstaak	
		Ingezetenen 50%	Gebouwd 43,6%	Ongebouwd 6,3%	Natuur 0,1%	Zuiveringsheffing n.v.t.	Verontreinigingsheffing n.v.t.
Watersysteembeheer	156.806	78.403	69.779	8.468	157		
Zuiveringsbeheer	135.890					135.890	
Belangencategoriekosten heffen, invorderen, verkiezingen	7.327	1.193	3.607	85	13	2.429	
Totaal kosten	300.023	79.597	73.386	8.552	170	138.319	
B. Mutaties							
Egalisatiereserves zuiveringsheffing	6.154					6.154	
Egalisatiereserve omslagtarieven	-2.860	-7.373	3.648	931	-67		
Overheveling verontr.hef. naar watersyst.beh.	0	-190	-170	-21	0		381
Totaal belastingen	303.316	72.033	76.864	9.463	102	144.473	381
C. Belastingeenheden							
Aantal		535.000	332.935.669	79.600	20.250	1.517.000	4.000
Eenheid		Woonruimtes	€ WOZ-waarde	Hectare	Hectare	Vervuilingseenheden	
D. Tarieven = totaal op te brengen belastingen (B) / aantal belastingeenheden (C)							
2025		134,64	0,0231%	118,88	5,06	95,24	95,24
2024		128,23	0,0212%	99,90	4,40	80,03	80,03
Vershil		5,0%	8,9%	19,0%	15,0%	19,0%	19,0%

Deze tarieven gelden voor 2025. De jaren erna zijn indicatief en berekenen we elk jaar opnieuw op basis van de uitgangspunten en de stand van de reserves dat jaar.

Belastingtarieven (€)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Verschil 2025 t.o.v. 2024	
							€	%
1. Ingezetenenomslag per woonruimte	128,23	134,64	152,79	158,26	167,04	172,35	6,41	5,0%
2. Omslag gebouwd van de WOZ-waarde	0,0212%	0,0231%	0,0225%	0,0227%	0,0235%	0,0237%	0,0019%	8,9%
3. Omslag ongebouwd overig per ha.	99,90	118,88	140,00	154,80	165,20	172,31	18,98	19,0%
4. Omslag wegen per ha.	499,50	594,41	280,00	309,61	330,40	344,62	94,91	19,0%
5. Omslag natuur per ha.	4,40	5,06	5,46	5,90	6,20	6,51	0,66	15,0%
6. Zuiveringsheffing per v.e.	80,03	95,24	104,47	116,17	119,78	126,48	15,21	19,0%
7. Verontreinigingsheffing per v.e.	80,03	95,24	104,47	116,17	119,78	126,48	15,21	19,0%

B. Uitleg ontwikkelingen

Totale lastendrukontwikkeling: plus 15%

De totale belastingopbrengst (lastendruk) bedraagt € 303 mln, en stijgt met 15% t.o.v. 2024 (€ 264 mln). De ontwikkeling van de afzonderlijke tarieven wijkt hiervan af. Dit leggen we hier uit.

Hoe kan het dat de tarieven zich verschillend ontwikkelen?

De stijging (of daling) van de afzonderlijke tarieven per belastingcategorie hangt af van:

1. De kostenontwikkeling bij de beide afzonderlijke waterschapstaken: het watersysteembeheer en het zuiveringsbeheer.
2. Het bedrag dat we storten of onttrekken uit de egaliseringsreserve van de desbetreffende belastingcategorie.
3. De toe- of afname van het aantal belastingeenheden per belastingcategorie. Het tarief daalt als we het bedrag, dat een belastingcategorie moet opbrengen, verdelen over een groter aantal belastingeenheden (en het tarief stijgt bij een vermindering van het aantal belastingeenheden).

Hoe ontwikkelen de tarieven zich in 2025?

1. De zuiveringsheffing stijgt, met name door hogere kosten en een dalend aantal vervuilingseenheden.
2. Het tarief gebouwd stijgt met name door hogere kosten, WOZ-waardeontwikkeling en groei (nieuwbouw), deels gecompenseerd door inzet uit de egaliseringsreserve.
Toelichting: de omslag 'gebouwd' is een percentage van de WOZ-waarde. Dat betekent dat als de WOZ-waarde stijgt, om eenzelfde bedrag op te brengen een lager tarief volstaat. In deze begroting is rekening gehouden met 4,4% WOZ-waardestijging.
3. De omslag 'ongebouwd overig' stijgt, als gevolg van kostenstijging, minder belastingeenheden en we compenseren dit deels door de inzet van reserves.
4. De omslag 'natuur' stijgt doordat de kosten sneller stijgen dan het aantal belastingeenheden (hectaren).

C. Praktijksituaties

Praktijksituaties zijn altijd een mix van toepassing van verschillende heffingen. Afhankelijk van de situatie kunnen we een belastingplichtige aanslaan voor een ingezetenen-deel, één of meer vervuilingseenheden, een deel gebouwd en/of een deel natuur. Hierdoor is bijna geen enkele praktijksituatie hetzelfde. In 2025 stijgen de heffingen voor de zuiveringstaak (zuiverings- en verontreinigingsheffing) met 19%. Dat betekent dat praktijksituaties waarin het aandeel zuiveringsheffing relatief groot is te maken krijgen met hogere bijdragen. De heffingen voor de watersysteemtaak stijgen minder. Bij elkaar geeft dat het volgende effect op een aantal veelvoorkomende praktijksituaties:

Toelichting ontwikkeling per praktijksituatie

- Ontwikkeling situaties 1, 2 en 3 zijn het gevolg van de stijgende zuiveringsheffing en ingezetenenomslag.
- Ontwikkeling situatie 4 is het resultaat van de stijgende zuiveringsheffing (groot aandeel) en stijging van omslag 'gebouwd'.
- Situaties 5,6 en 8 door hogere omslag gebouwd en de stijging zuiveringsheffing. Hetzelfde geldt voor situatie 7, bij een hoger tarief ongebouwd.
- Situatie 9 stijgt door het hogere tarief natuur.

Praktijksituaties (€)		2024	2025	2026	2027	2028	2029	Verskil 2025 t.o.v. 2024	
								€	%
1	Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	208	230	257	274	287	299	22	10,4%
2	Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	368	420	466	507	526	552	52	14,1%
3a	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 350.000	443	501	545	586	609	635	59	13,2%
3b	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 350.000 in 2024 dus WOZ waarde € 367.500 in 2025 obv stijging cf. uitgangspunten	443	505	552	597	624	0	62	14,1%
3c	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 250.000	421	478	522	564	585	0	57	13,5%
3d	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 650.000	506	570	612	654	679	0	64	12,7%
4	Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln, 1.400 v.e.	118.402	140.256	153.013	169.454	174.736	184.187	21.854	18,5%
5	Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln, 10 v.e.	1.309	1.506	1.585	1.707	1.762	1.834	197	15,1%
6	Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	367	424	448	485	500	522	57	15,5%
7	Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln, 40 ha, 3 v.e.	4.974	5.844	6.696	7.331	7.785	8.097	871	17,5%
8	Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e.	329	383	408	444	458	479	54	16,3%
9	Natuurgebied, opp. 10 ha.	44	51	55	59	62	0	7	15,0%

D. Verantwoording van kostentoedeling en -toerekening

Hieronder volgt de wijze waarop Rijnland de netto kosten toerekent naar producten en toedeelt naar belastingcategorieën.

1. Toerekening van kosten en opbrengsten naar beheer- en beleidsproducten

De administratie van Rijnland is ingericht volgens de voorgeschreven productindeling van de Unie van Waterschappen (de wettelijk voorgeschreven structuur). De Rijnlandse bestuursprogramma's zijn verdeeld in tactische doelen, waarbij alle kosten en opbrengsten binnen een tactisch doel verder worden verdeeld naar beheerproducten. Op deze manier past Rijnland het verdelingsmodel van de Unie integraal toe. Deze eenduidige verdeelmethodiek maakt een goede bedrijfsvergelijking tussen de waterschappen mogelijk.

Het verdelingsmodel is als volgt:

- We verantwoorden de kosten en opbrengsten, waarvan duidelijk is op welk beheerproduct en tactisch doel ze betrekking hebben, direct op dat betreffende beheerproduct en tactisch doel.
- We rekenen de kosten en opbrengsten van een drietal ondersteunende beheerproducten eerst toe naar de stafafdelingen en teams. De ondersteunende beheerproducten zijn: 'Huisvesting', 'Informatiebeleid en Automatisering' en 'Centrale (geo)grafische informatie'.
- Rijnland verzamelt de kosten en opbrengsten die niet direct op een beheerproduct betrekking hebben in eerste instantie per stafafdeling en team en rekent die vervolgens toe aan de ondersteunende- en beheerproducten, op basis van de ureninzet (directe productieve uren x tarief).
- De ondersteunende beheerproducten comptabiliteit,

meerjarenraming/begroting en bestuursrapportages verdeelt Rijnland naar de beheerproducten op basis van kosten. Alle overige ondersteunende beheerproducten op basis van uren.

Aan de hand van vastgestelde verdeelsleutels belasten we uiteindelijk alle kosten en opbrengsten van de beheer- en beleidsproducten per tactisch doel door naar enerzijds de bestuursprogramma's en anderzijds de twee taken: watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Beheerproducten en tactische doelen die specifiek voor één taak worden uitgevoerd drukken voor 100% op deze taak. Producten en tactische doelen die bijdragen aan het realiseren van beide taken rekenen we toe op basis van aandachtsintensiteit. Voor de verdeling van de beleidsproducten en belastingcategorieën over de programma's verwijzen we naar Toelichting 4 en 5.

2. Kostentoedeling naar de belastingcategorieën

De watersysteemheffing bestaat uit de taken waterbeheersing, waterkeringbeheer en het passieve deel van waterkwaliteitsbeheer. De zuiveringstaak wordt bekostigd uit de zuiveringsheffing.

De kosten van de taak watersysteembeheer worden toegedeeld naar de desbetreffende belastingcategorieën, met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening. Een bijzondere positie nemen de belangencategoriekosten in, dit zijn: heffen, invorderen en verkiezingen. De kosten hiervan worden rechtstreeks toegerekend aan de betrokken belastingcategorieën, op basis van het kostenveroorzakingsbeginsel. Zo zijn onder meer de kosten van de nieuwe bestuursverkiezingen volledig toegerekend naar de categorie ingezetenen (rekening houdend met

een verdeling over de twee taken) en de WOZ-kosten naar de categorie gebouwd. Rekening is gehouden met de actualisatie van de Kostentoedelingsverordening 2025.

Conform de wetgeving die inging in 2009 wordt de opbrengst van de directe lozers (verontreinigingsheffing) ten gunste gebracht van de taak watersysteembeheer en met behulp van de percentages uit de kostentoedelingsverordening toegerekend naar de desbetreffende belastingcategorie.

Weerstandsvermogen en restrisico's

In aansluiting op Deel III, § 1.a Weerstandsvermogen en risicobeheersing volgt hieronder een overzicht van de restrisico's in volgorde van mogelijke financiële gevolgen. Soms is overigens sprake van onzekerheden in afgegeven ramingen. Waar mogelijk zijn de restrisico's te onderscheiden in specifieke dan wel algemene aspecten.

Voldoende robuust

Het college acht deze begroting en de weerstandscapaciteit voldoende robuust om de eventuele gevolgen van de restrisico's te kunnen dekken in 2025. De financiële reserves zijn aangevuld, wat mede heeft geleid tot de gepresenteerde lastendrukstijging. Daar staat een verbetering van de schuldenpositie tegenover. Het beeld na 2025 is meer onzeker. Naast mogelijk enkele incidentele tegenvallers is over het algemeen sprake van aanhoudende, met elkaar in verband staande risico's waarvan de financiële gevolgen hoger kunnen uitpakken dan waarmee nu is begroot, ondanks de Rijnlandse beheersmaatregelen.

Achtergrond

Om financiële tegenvallers van de hieronder vermelde restrisico's te kunnen opvangen heeft Rijnland weerstandsvermogen nodig. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. De weerstandscapaciteit: de algemene reserves en andere mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
2. Alle risico's waarvoor onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, de zogeheten restrisico's. Daarbij dienen we rekening te houden met de samenhang en domino-effecten van optredende risicovolle gebeurtenissen.

De VV heeft op 26 september 2012 besloten de ondergrens van de algemene reserves te bepalen op 5% van de totale exploitatiekosten voor egalisatie. Dit is eind 2024 € 13,2 mln. Voor de komende jaren zijn door het stijgen van de exploitatiekosten ook bijstortingen nodig. Desgewenst is de VV in de gelegenheid om de reserve schuldreductie in te zetten.

Impact

De volgende tabel bevat de meest relevant restrisico's, gerangschikt op basis van mogelijke financiële gevolgen voor de exploitatierekening 2025. Bij ieder risico is onderscheid gemaakt of sprake is van een specifiek risico dan wel een algemeen c.q. organisatiebreed risico.

Andere algemene restrisico's die verder niet zijn uitgewerkt betreffen eventuele extra dan begrote inspanningen om te komen tot energieneutraliteit, circulair werken, medicijnresten verwijderen en methaan- en lachgas afvangen en oeverherstel. De verwachting is dat deze vooralsnog voldoende zijn begroot voor de komende vier jaar en dat ze na 2027 wellicht substantiëler kunnen uitpakken dan nu is begroot.

Meest relevante restrisico's

Restrisico (portefeuillehouder)	Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvormen
1 Algemeen: hogere cao en pensioenpremie (Verkleij-Lemmers) De nieuwe cao is nog niet bekend ten tijde van het vaststellen van de begroting. Gerekend is met een prijsstijging van 2,5%, wat gezien andere recente afgesloten cao's aan de lage kant is. De raming van 2,5% voor de komende vier jaar kan structureel te laag zijn. Uitgaande van de huidige loonsom betekent 1% meer cao-stijging een structureel hogere loonsom van ca. 0,95 mln. Verder komt het ABP veelal na vaststelling van deze begroting met de definitieve hoogte van de pensioenpremie. In hoeverre deze hoger ligt dan begroot is moeilijk te beoordelen.	Een hogere dan begrote cao betekent voor het eerste begrotingsjaar dat Rijnland deze moet accepteren. Mocht blijken dat in 2025 dit budget ontoereikend is en/of elders binnen het programma niet financieel is te compenseren, dan volgt in de bestuursrapportage een begrotingswijziging. Meer vacatures dan begroot heeft weliswaar enigszins een dempend effect, maar dit zullen we in het geval van cruciale functies tijdelijk met inhuurkrachten invullen. Deze zijn gemiddeld 150 tot 200% duurder. Het college gaat er van uit dat de basiszetting en daarmee de cruciale functies voor 2025-2029 geborgd blijven, met een gezonde verhouding tussen vast en tijdelijk personeel. Verdere concretere beheersmaatregelen hierover zijn in ontwikkeling.
2 Algemeen: minder eigen (voldoende gekwalificeerde) medewerkers (Verkleij-Lemmers) De circa 900 Rijnlanders maken deze begroting waar. Meer en langdurige vacatures vormen een groeiend risico, zowel door pensioneringen als door een relatief korter wordend aantal dienstjaren van medewerkers. Tijdelijke inhuur kost bovendien circa een factor 2 meer en wordt eveneens schaarser.	Eerder al heeft Rijnland werk gemaakt van extra impulsen voor recruitment en 'anders' werken (slimmer, hybride en met derden e.d.). De directie bespreekt per kwartaal de HR-ontwikkelingen en stuurt waar nodig bij, rekening houdend met de gemaakte begrotingsresultaten en zoveel mogelijk binnen de loonsom.
3 Specifiek: vertraging in overdragen onderhoudsplicht overige wateren (Straathof) Rijnland heeft van zes gemeenten het onderhoud van overige wateren overgenomen. Een en ander is vastgelegd in convenanten. De komende jaren zal dit conform het coalitieakkoord aan deze gemeenten worden teruggegeven. De hieruit voortvloeiende lagere kosten zijn in een oplopend patroon meegenomen in deze begroting. De kans bestaat dat het afbouwen van de convenanten langer duurt dan waarmee nu is begroot.	Het college spant zich tot het uiterste in om deze afspraak uit het coalitieakkoord te realiseren. Mocht de gebudgetteerde verlaging in deze exploitatiebegroting niet voldoende of tijdig gerealiseerd worden, dan zal binnen het programma Voldoende Water naar financiële compensatie worden gezocht.
4 Specifiek: hogere onderhoudskosten dan begroot (allen) In deze begroting is gekozen voor een weloverwogen mix van groot onderhoud, preventief, regulier onderhoud en enige mate van correctief onderhoud (reparaties e.d.). Criteria hiervoor zijn bedrijfszekerheid, te leveren prestaties en beschikbaar budget. De kans is aanwezig dat om uiteenlopende redenen méér budget nodig is voor correctief of andersoortig onverwacht onderhoud. Dit kan zich voordoen in ieder programma, bijvoorbeeld via meer schadeherstel aan regionale keringen en onverwachte reparaties aan gemalen of awzi's. Onderwerpen met een specifieke onderhoudseigenschappen zijn het verwijderen van exotische waterplanten en onderhoudsbijdragen aan herstel van niet verwijtbare schade aan regionale keringen.	Mocht sprake zijn van meer noodzakelijk onderhoud dan begroot, dan stelt de Rijnlandse onderhoudsorganisatie nieuwe prioriteiten. Is al met al binnen het totaalbudget van het programma geen compensatie mogelijk én het benodigde onderhoud kan niet langer uitgesteld worden, dan kan dit leiden tot een aan te bieden begrotingswijziging in één van de bestuursrapportages.

Meest relevante restrisico's

Restrisico (portefeuillehouder)		Impact, aanpak, mogelijke gevolgen weerstandsvormen
5	Algemeen: hogere prijsstijgingen (allen) De inflatie en specifieke schaarste kan leiden tot hogere prijzen dan waar in deze begroting mee is gerekend. Hoewel het gros van de ingekochte en uitbestede goederen (bv. energie) en activiteiten meerjarige afspraken kent, is het waarschijnlijk dat nieuwe aanbestedingen en soms ook prijsindexaties en verlengingen hogere prijzen zullen hebben dan waarmee nu is gerekend.	De afhankelijkheid van producten en activiteiten maakt dat Rijnland soms geen andere keuze heeft, dan hogere prijsstijgingen eenvoudigweg te accepteren. Met inzet van kostendeskundigen, feeling met de markt is er voldoende inzicht in wat qua prijzen als redelijk en billijk mag worden beschouwd. Mocht de begrotingsruimte in 2025 niet of nauwelijks ruimte overhouden, dan is Rijnland genoodzaakt dergelijke prijsstijgingen vanaf volgende jaren door te rekenen in de eigen belastingtarieven.
6	Specifiek: hogere rente (De Vries) Het verloop van de kapitaalmarktrente is steeds moeilijker in te schatten. De raming van 3,75% voor de komende 4 jaar kan te laag zijn. Op een gemiddeld investeringsniveau van jaarlijks € 150 mln betekent 1% hogere rente € 1,5 mln meer aan exploitatielasten.	Een hogere dan begrote rente betekent voor het eerste begrotingsjaar dat Rijnland deze moet accepteren. De in uitvoering zijnde projecten kunnen we niet gedeeltelijk stopzetten. Mocht blijken dat in 2025 dit budget ontoereikend is en/of elders binnen het programma niet financieel is te compenseren, dan volgt in de bestuursrapportage een begrotingswijziging. Deze kan Rijnland – samen met een hogere cao - vooralsnog uit de reserves dekken, zij het niet structureel.
7	Specifiek: hogere HWBP-bijdrage dan begroot (Verkleij-Lemmers) Het HWBP vereist jaarlijks van ieder waterschap een financiële bijdrage. Deze is voor 2024 geraamd op € 14,0 mln. De totstandkoming van de HWBP-bijdrage is sinds 2024 verbeterd. Ondanks deze zorgvuldige totstandkoming en afstemming van deze bijdrage leren de afgelopen jaren dat telkens een aanvulling is vereist. Rijnland heeft hierop maar beperkt invloed.	Wanneer de uitvoerende waterschappen in enig jaar minder uitgeven aan uitvoering, moeten alle waterschappen dit samen compenseren in de solidariteitsbijdrage om aan het totaal afgesproken bedrag te komen. Verder stijgen de kosten als gevolg van dezelfde oorzaken als waar Rijnland zelf mee te maken heeft (aannemers, inflatie, financiering etc.).
8	Specifiek: incidentele mee- of tegenvallers eigendommen (De Vries) De afgelopen jaren heeft Rijnland diverse overtollige gronden, terreinen en overige eigendommen met een substantiële boekwinst verkocht. Afgesproken is dat deze incidentele meevallers worden bestemd voor de reserve schuldenreductie.	Rijnland hanteert een middellange termijn-verkoopplan. De komende jaren is rekening gehouden met de verdere verkoop en is de selectieprocedure (via o.a. uit het Didam-arrest) aangescherpt. Voor de komende vier jaar is sprake van minder van deze grote incidentele baten.
9	Specifiek: meer of minder belastingopbrengsten (De Vries) Het is per definitie lastig om de belastingopbrengsten op 1% of nauwkeuriger te begroten, gezien onzekerheden zoals fluctuaties in WOZ-waarde, kwijtscheldingen en oninbare vorderingen.	Rijnland werkt met zo actueel en accuraat mogelijke info over de belastinginkomsten, om verschillen tussen begrote en werkelijke cijfers binnen aanvaardbare bandbreedtes te houden. Dit gebeurt via verbonden partij BSGR. Eventuele mee- en tegenvallers moeten in de lopende begroting worden bestemd via de egaliseringsreserves per belastingcategorie. Deze zijn voldoende robuust, op de reserve voor de zuiveringsheffing na.
10	Specifiek: renovatie en uitbreiding awzi Haarlem WP (Kortman) De realisatie van de nieuwbouw van awzi Haarlem Waarderpolder is de komende jaren in volle gang. De VV is en blijft via reguliere voortgangsrapportages adequaat geïnformeerd. De basis in deze begroting is het uitvoeringskrediet voor het eerste deelproject nabehandeling en de bijbehorende begrote verhoogde exploitatiekosten na de realisatie van het project. Ook de beheersmaatregelen om kosten te reduceren ten opzichte van het concept Voorlopig Ontwerp zijn gedeeld en besproken met de VV.	Op basis van de definitieve versie van het Voorlopig Ontwerp is de kostenraming geactualiseerd en zijn zowel de 'P50' als 'P85' toegelicht in de bestuurlijke rapportage van september 2024. Onder de streep zijn de financiële gevolgen voor de exploitatierekening gedurende 2025-2029 voldoende begroot tot een aanvaardbaar niveau.

Overige restrisico's

Andere restrisico's die vooralsnog minder grote gevolgen en een kleinere kans van optreden hebben, staan hieronder. De afspraak is dat als deze zich in meer of mindere mate zich voordoen, de financiële gevolgen binnen de lopende exploitatiebegroting moeten worden gevonden:

Juridische risico's (allen)

Rijnland heeft een beperkt aantal rechtszaken c.q. juridische risico's lopen. In bijna alle gevallen is sprake van los van elkaar staande incidenten en lopen (hogere) beroepen. De verwachting is dat de juridische risico's beperkt en acceptabel blijven, gezien onder meer Rijnlands goede invulling van de zorgplicht. Gedurende 2024 lopen circa tien zaken bij de bestuurs- en civiele rechter. Geen van deze zaken zal bij grondverklaring waarschijnlijk grote juridische of financiële gevolgen hebben voor Rijnland.

Elk kwartaal wordt het college geïnformeerd over de stand van zaken rondom (mogelijke) rechtszaken en juridische risico's. In aanloop naar 2027 (einddatum KRW zonder verder uitstel) kan de achterblijvende waterkwaliteit een issue zijn dat kan worden ingeroepen bij de bestuursrechter.

Financiering te herstellen calamiteiten (allen)

Jaarlijks heeft Rijnland te maken met diverse en uiteenlopende calamiteiten. Van persleidingbreuken en aanhoudende droogte tot cyber-aanvallen. De bestrijding en het herstel naar de oorspronkelijke of gewenste situatie vergt een noodzakelijke financiering die vaak niet geheel te begroten is. Mocht sprake zijn van substantiële herstelschade, dan zal hiervoor binnen de lopende begroting dekking voor worden gevonden, indien noodzakelijk met een inzet van de algemene reserves.

Specifiek: opgeslagen PFOS-bluswater en PFAS in baggerwerken (Schouffoer)

In 2008 ontstond met PFOS vervuild bluswater na een incident op Schiphol. Rijnland verzorgde mede vijf opslagbassins voor dit bluswater en werd onverwacht door de rechter gelast om de ontstane situatie te beheersen, hoewel we onszelf niet verantwoordelijk achten.

De bodemverontreiniging is 'ingepakt' en verspreidt zich niet verder. Deze beheersmaatregel wordt in stand gehouden samen met KLM en Schiphol. De komende jaren wordt de huidige beheersmaatregel van oppompen en zuiveren in stand gehouden. Nieuwe ontwikkelingen van technieken om PFOS af te breken worden gevolgd. Verjaring van de aansprakelijkstelling van KLM en Schiphol uit 2008 is in 2023 (opnieuw) gestuit. Mocht het bevoegd gezag (provincie) Rijnland gelasten de verontreiniging te verwijderen, dan kan Rijnland kosten daarvoor trachten te verhalen op KLM en Schiphol.

Exploitatie

3.1 Lasten en baten per programma

(x € 1 mln)	Realisatie	Actuele begroting		Verschil	Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2024-2025	2026	2027	2028	2029
Waterveiligheid								
Exploitatielasten	38,3	41,1	44,7	3,6	44,7	47,8	51,0	55,9
Exploitatiebaten	3,7	3,6	4,0	0,4	4,2	4,5	4,6	5,3
Netto Exploitatiekosten	34,5	37,5	40,7	3,2	40,5	43,3	46,4	50,6
Voldoende water								
Exploitatielasten	76,5	88,2	94,2	6,0	97,5	100,2	106,6	109,6
Exploitatiebaten	9,0	10,9	11,8	0,9	12,5	13,2	13,5	15,6
Netto Exploitatiekosten	67,5	77,3	82,4	5,1	85,0	87,0	93,1	94,0
Schoon en gezond water								
Exploitatielasten	12,6	14,4	16,7	2,2	17,2	19,0	20,3	21,9
Exploitatiebaten	0,7	1,2	1,1	-/- 0,1	1,1	1,2	1,2	1,4
Netto Exploitatiekosten	11,9	13,3	15,6	2,3	16,0	17,8	19,0	20,5
Waterketen								
Exploitatielasten	103,0	117,4	126,3	9,0	133,8	137,7	143,4	150,3
Exploitatiebaten	7,1	11,3	11,7	0,4	12,3	13,1	13,3	15,4
Netto Exploitatiekosten	95,9	106,1	114,6	8,5	121,4	124,6	130,0	134,9
BOD								
Exploitatielasten	48,0	48,3	50,6	2,3	52,7	53,3	53,8	54,8
Exploitatiebaten	6,2	2,3	0,7	-/- 1,6	0,7	0,8	0,8	0,9
Netto Exploitatiekosten	41,8	46,0	49,9	3,9	51,9	52,5	53,0	53,8
Totaal netto exploitatiekosten	251,6	280,1	303,1	23,0	314,9	325,3	341,6	353,9
Dividenden en overige inkomsten	-/- 4,5	-/- 5,2	-/- 5,0	0,2	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	-/- 14,6	-/- 8,3	-/- 2,6	5,7	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3
Egalisatie van tarieven	-/- 4,5	-/- 2,3	3,3	5,6	9,8	25,0	30,3	30,1
Toevoegingen bestemmingsreserves	1,7	0,0	2,7	2,7	7,2	8,0	4,0	10,1
Toevoegingen aan algemene reserves	-/- 0,0	2,3	1,9	-/- 0,5	1,0	0,7	0,7	1,1
Resultaat	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	234,5	266,7	303,3	36,7	327,6	353,7	371,3	389,8

3.2 Kosten- en opbrengstsoorten

Omschrijving	Jaarrekening	Actuele begroting		Verschil	Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2024-2025	2026	2027	2028	2029
Lasten								
Rente en afschrijvingen	65,1	71,1	79,2	8,1	88,4	96,5	104,9	115,0
Personeelslasten	83,2	90,9	96,0	5,1	98,2	100,3	102,7	105,5
Goederen en diensten van derden	114,4	131,4	142,5	11,1	145,4	146,6	150,8	154,2
Bijdragen aan derden	14,9	15,7	14,5	-/- 1,2	13,4	14,3	16,2	17,4
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	0,9	0,4	0,4	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal lasten	278,4	309,4	332,5	23,1	345,8	358,0	374,9	392,5
Baten								
Financiële baten	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Personeelsbaten	0,7	0,5	0,2	-/- 0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Goederen en diensten aan derden	15,3	19,3	20,5	1,2	21,7	23,3	23,7	28,6
Bijdragen van derden	3,2	1,8	2,2	0,4	2,3	2,4	2,5	2,6
Interne verrekeningen	7,5	7,5	6,2	-/- 1,3	6,5	6,6	6,8	7,0
Totaal baten	26,8	29,2	29,3	0,1	30,9	32,7	33,4	38,6
Saldo baten en lasten	251,6	280,1	303,1	23,0	314,9	325,3	341,6	353,9
Dividenden en overige inkomsten	-/- 4,5	-/- 5,2	-/- 5,0	0,2	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0	-/- 5,0
Onttrekkingen aan reserves	-/- 14,6	-/- 8,3	-/- 2,6	5,7	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3	-/- 0,3
Egalisatie van tarieven (middels reserves)	-/- 4,5	-/- 2,3	3,3	5,6	9,8	25,0	30,3	30,1
Toevoegingen bestemmingsreserves	1,7	0,0	2,7	2,7	7,2	8,0	4,0	10,1
Toevoegingen aan algemene reserves	-/- 0,0	2,3	1,9	-/- 0,5	1,0	0,7	0,7	1,1
Resultaat	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Op te brengen belastingen	234,5	266,7	303,3	36,7	327,6	353,7	371,3	389,8

Toelichting op exploitatierekening, met ontwikkeling meer- en minderkosten 2024-2025

Lasten

Rente en afschrijvingen

De kapitaallasten zijn t.o.v. 2024 € 8,1 mln hoger. Dit betreft € 3,6 mln hogere rentelasten en € 4,5 mln hogere afschrijvingslasten. De hogere rentelasten ontstaan door het aantrekken van nieuwe leningen van € 125 mln. Hiervan heeft € 40 mln betrekking op herfinanciering van in 2025 af te lossen leningen. De rente op de nieuwe leningen is momenteel hoger dan op de af te lossen leningen. Daarnaast is € 85 mln aan nieuwe leningen nodig doordat door investeringen de vaste activa stijgt. De hogere afschrijvingslasten ontstaan geheel door de investeringen die in 2025 opgeleverd worden.

Personeelslasten

De personele lasten nemen in 2025 toe met 5,1 mln euro ten opzichte van de actuele 2024. Het grootste gedeelte van de toename personeelskosten wordt veroorzaakt door hogere cao in 2024 en cao verwachting 2025, € 3,1 mln. Daarnaast zijn er diverse mutaties bij de personeelskosten door extra capaciteit voor onder anderen:

- Uitbreiding Projecten € 0,5 mln
- Meer capaciteit ICT € 0,5 mln
- Vergunningverlening en handhaving € 0,2 mln
- Capaciteit voor zuiveren € 0,2 mln
- Extra vakspecialisten onderhoud € 0,2 mln
- Extra inhuur ICT € 0,2 mln
- Meer capaciteit facilitair € 0,2 mln
- Projectleider verschil verrijkt € 0,1 mln

Daarnaast zijn er de volgende wijzigingen in de begroting verwerkt:

- Hogere inhuurkosten door hogere tarieven € 0,3 mln
- Geen extra inzet Nota Veenweide -€ 0,1 mln
- In 2024 was er tijdelijk inhuur budget begroot, dat is nu afgelopen -€ 0,3 mln

Goederen en diensten van derden

Het verschil van € 11,1 mln betreft de volgende zaken:

- ICT-kosten zijn hoger door hogere indexaties van ICT-contracten, extra kosten voor cybersecurity (NIS2) en meer uitgaven aan ICT-projecten (business projecten en GIS) € 2,4 mln
- Hogere kosten onderhoud watersystemen door prijsindexaties in contracten en duurzamer werken € 1,8 mln
- De slibverwerking is duurder door hogere tarieven € 1,8 mln
- Kosten baggeren zijn hoger door hogere afzet en prijzen € 1,7 mln
- In 2025 staat de gevelrenovatie van het hoofdkantoor gepland € 1,1 mln
- De kosten voor het Waterschapshuis vallen hoger uit doordat we in 2024 een eenmalige teruggave hebben van € 0,5 mln. Daarnaast stijgt de bijdrage voor het vaarwegbeheer aan provincie Zuid-Holland € 0,4 mln conform het convenant € 1,0 mln
- Hogere kosten voor Aquon (laboratorium onderzoek) door hogere prijzen en meer meeteenheden € 0,9 mln
- De bijdrage aan samenwerkingsovereenkomsten stijgt. Dit komt door de hogere bijdrage aan muskusrattenbestrijding van € 0,2 mln en € 0,2 mln hogere bijdrage aan de Financiële Eenheid (FE) en Centrale Salaris Administratie. Deze kosten stijgen vooral door de stijgende cao en personeelsuitbreiding. Daarnaast is er een hogere bijdrage aan grensoverschrijdend afvalwater van € 0,5 mln (met name vanuit Delfland) door stijgende tarieven € 0,9 mln
- Hogere kosten onderhoud waterketen door prijsindexaties en om werken op de zuivering veiliger te maken € 0,5 mln

- Hogere kosten aan beleidsondersteunend onderzoek stijgen voornamelijk door afspraken uit het coalitieakkoord (circulariteit) en meer budget bij assetmanagement € 0,5 mln
- Beveiligingskosten zijn hoger door nieuwe contracten voor beveiligingssystemen en gasdetectie meters. Deze kosten komen voort uit het project fysieke beveiliging. € 0,2 mln
- Hogere kosten archiefdiensten voor het wegwerken van achterstanden om te gaan kunnen voldoen aan de archiefwet € 0,1 mln
- Lagere energielasten door een lager tarief en minder verbruik door gemalen. 2024 is een uitzonderlijk nat jaar wat zorgt voor extra inzet van deze gemalen. -€ 1,3 mln
- Lagere kosten verzekering door lagere premie (nieuwe leverancier) -€ 0,1 mln
- Overige verschillen worden veroorzaakt door meerdere kleinere verschillen. -€ 0,4 mln

Bijdragen aan derden

Het verschil van € 1,2 mln betreft een lagere bijdrage aan het Hoog Water Bescherming Programma (HWBP). In 2024 is deze bijdrage incidenteel hoger doordat er een extra afrekening is geweest.

Toevoegingen aan voorzieningen

Geen verschil t.o.v. de programmabegroting 2024. De post betreft een toevoeging aan de wachtgeld- en pensioenvoorziening dagelijks bestuur van € 0,4 mln.

Baten

Financiële baten en personeelsbaten

Op de financiële baten is een nadeel van € 0,1 mln. Dit is voor € 0,2 mln te verklaren doordat we in de begroting 2025 en de verdere jaren rekening houden met € 5,0 mln per jaar i.p.v. € 5,2 mln. Daartegenover staat een voordeel van € 0,1 mln op de garantstellingsprovisie die we verkrijgen via de GR Slibverwerking. In 2025 ramen we € 0,3 mln personeelsbaten vanwege uitleen minder dan in 2024.

Goederen en diensten aan derden

Goederen en diensten aan derden heeft een voordeel van € 1,2 mln t.o.v. begroting 2024. Dit is te verklaren door:

- hogere opbrengst samenwerking I&A van € 0,9 mln vanwege hogere uitgaven.
- € 0,3 mln hogere doorbelasting voor grensoverschrijdend afvalwater vanwege hogere uitgaven.
- € 0,2 mln hogere legesinkomsten vanwege invoering nieuwe legesverordening.
- € 0,1 mln hogere contractopbrengsten vastgoed.
- € 0,1 mln hogere inkomsten van schikkingsboeten (handhaving).
- overige kleine verschillen van € 0,1 mln.
- daartegenover staan diverse lagere opbrengsten (€ 0,5 mln) zoals lagere doorbelasting aan Aquon (vanwege vertrek van het terrein AWZI Leiden Zuid West), lagere anti-afhaaksubsidie (HHSK) en ontvangen rente vanuit de BSGR die niet begroot is.

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden zijn € 0,4 mln hoger dan begroot in 2024. Dit is te verklaren door een hogere opbrengst vanuit de provincie t.b.v. vaarwegbeheer.

Interne verrekeningen

Door personeelsuitbreiding en de uitvoering van de grote projecten is er een verhoging van het activeren van uren van € 0,3 mln. Daarnaast pakken we de afbouw van de te activeren uren op door de uren poldergemalen in de exploitatie op te nemen (€ 1,6 mln). Hierdoor neemt de post geactiveerde loonkosten af met € 1,3 mln.

Dekkingsmiddelen

Onttrekkingen aan reserves

In 2025 wordt € 150.000 onttrokken aan de reserve PFOS-saneringen, € 50.000 onttrokken aan de reserve erfgoedpanden en € 93.000 onttrokken aan de reserve frictiekosten SPP. Ook wordt € 2,1 mln onttrokken aan de reserve schuldreductie om de afbouw van het activeren van de uren poldergemalen en meetkosten eenmalig in 2025 te dekken.

Egalisatie van tarieven

In 2025 wordt per saldo € 3,3 mln toegevoegd aan de egaliseringsreserves. In de jaren erna is er voldoende ruimte om deze reserves verder te voeden.

Toevoegingen algemene en bestemmingsreserves

In 2026 wordt € 4 mln, in 2027 € 4 mln en in 2029 € 6 mln toegevoegd aan de nieuw te vormen reserve voor kapitaallasten (met name voor het project Haarlem Waarderpolder). Daarnaast wordt de reserve schuldreductie vanaf 2025 gevoed met de verwachte verkoopopbrengsten van vastgoed.

Om in 2025 te voldoen aan de norm van 5% van de netto kosten voor egalisatie wordt er € 1,9 mln toegevoegd aan de algemene reserves. Ook in de jaren erna wordt de algemene reserve verhoogd naar 5% van de netto kosten voor egalisatie (met resp. € 1 mln, € 0,7 mln en € 0,7 mln en € 1 mln).

Waterschapsbelastingen

Bij de berekening van de waterschapsbelastingen is uitgegaan van een gemiddelde lastendruktoename van 15% in 2025 en 8% in 2026 en 2027 en 5% in 2028 en 2029.

Dividend Waterschapsbank

We ramen € 5 mln dividend van de Waterschapsbank, in tegenstelling tot de raming in 2024 van € 5,2 mln.

3.3 Overzicht incidentele lasten en baten

Omschrijving (bedragen x € 1. mln)	Jaarrekening	Actuele begroting		Meerjarenraming			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo baten en lasten	251,6	280,1	303,1	314,9	325,3	341,6	353,9
Waterschapsbelastingen	234,5	266,7	303,3	327,6	353,7	371,3	389,8
Saldo	-/- 17,1	-/- 13,5	0,2	12,7	28,4	29,8	35,9
Dekkingsmiddelen:							
Dividenden en overige inkomsten	4,5	5,2	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Onttrekkingen aan reserves	14,6	8,3	2,6	0,3	0,3	0,3	0,3
Egalisatie van tarieven (middels reserves)	4,5	2,3	-/- 3,3	-/- 9,8	-/- 25,0	-/- 30,3	-/- 30,1
Toevoegingen bestemmingsreserves	-/- 1,7	0,0	-/- 2,7	-/- 7,2	-/- 8,0	-/- 4,0	-/- 10,1
Toevoegingen aan algemene reserves	0,0	-/- 2,3	-/- 1,9	-/- 1,0	-/- 0,7	-/- 0,7	-/- 1,1
Totaal dekkingsmiddelen	21,9	13,5	-/- 0,2	-/- 12,7	-/- 28,4	-/- 29,8	-/- 35,9
Resultaat	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Waarvan incidentele baten en lasten:							
Verkoopopbrengsten	1,9	3,2	2,7	3,2	4,0	4,0	4,1
Opbrengst waterschapsbelastingen over oude jaren	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Incidenteel resultaat	2,2	3,2	2,7	3,2	4,0	4,0	4,1
Mutaties reserves	17,4	8,3	-/- 5,2	-/- 17,7	-/- 33,4	-/- 34,8	-/- 40,9
Saldo incidenteel en dekking reserves	19,6	11,5	-/- 2,5	-/- 14,5	-/- 29,4	-/- 30,7	-/- 36,8
Structureel resultaat	-/- 14,7	-/- 11,5	2,5	14,5	29,4	30,7	36,8

Bovenstaand overzicht laat zien dat we met ingang van 2025 een begroting hebben die een structureel een positief resultaat laat zien. Tot en met 2024 was dat niet het geval. De begroting werd tot en met 2024 sluitend gemaakt door de inzet van reserves en door het gebruik van de incidentele verkoopopbrengsten. Zo raamden we in de begroting voor 2024 nog een onttrekking uit de reserves van € 9,3 mln, en in het jaar daarvoor (2023) hebben we € 17,4 mln onttrokken.

Vanaf 2025 worden de incidentele verkoopopbrengsten niet meer gebruikt om de begroting sluitend te maken, maar worden deze opbrengsten ten gunste van de reserve schuldreductie gebracht. Voor de jaren 2025 – 2029 zijn er per saldo geen onttrekkingen aan de reserves nodig om de begroting te dekken, maar kan er € 5,2 mln toegevoegd worden aan de verschillende reserves.

Exploitatie: verdeling naar beide waterschapstaken

(in € 1 mln)	Jaarrek. 2023	Actuele begroting	
		2024	2025
Zuiveringsbeheer			
Lasten			
Netto kosten toegerekend aan zuiveringsbeheer	101,9	110,1	137,3
Dividenden en overige inkomsten	-/- 2,2	-/- 1,8	-/- 2,5
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	99,7	108,4	134,8
Toevoeging bestemmingsreserves	0,2	0,0	2,7
Toevoegingen aan algemene reserves	0,0	0,0	0,9
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves	0,0	-/- 0,1	-/- 0,1
Egalisatie van tarieven	-/- 1,9	-/- 2,2	6,2
Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves	98,0	106,1	144,5
Waterschapsbelastingen			
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar	-/- 4,2	-/- 5,2	0,0
Bruto belastingopbrengsten	105,0	111,3	144,5
Totaal netto waterschapsbelastingen	100,8	106,1	144,5
Resultaat	2,7	0,0	0,0

(in € 1 mln)	Jaarrek. 2023	Actuele begroting	
		2024	2025
Watersysteembeheer			
Lasten			
Netto kosten toegerekend aan watersysteembeheer	123,2	134,8	165,8
Dividenden en overige inkomsten	-/- 2,2	-/- 1,8	-/- 2,5
Onvoorzien	0,0	0,0	0,0
Totaal nettolasten voor onttrekking/dotatie reserves	121,0	133,0	163,3
Toevoeging bestemmingsreserves	1,1	0,0	0,0
Toevoegingen aan algemene reserves	0,0	0,0	1,0
Onttrekking aan reserves	-/- 8,1	-/- 8,7	-/- 2,5
Egalisatie van tarieven	4,4	1,9	-/- 2,9
Totaal nettolasten na onttrekking/dotatie reserves	118,4	126,2	158,8
Waterschapsbelastingen			
Gederfde opbrengst kwijtschelding en oninbaar	-/- 3,6	-/- 4,0	0,0
Bruto belastingopbrengsten	124,6	130,2	158,8
Totaal netto waterschapsbelastingen	121,0	126,2	158,8
Resultaat	2,6	0,0	0,0

Exploitatie: beleidsproducten, kostensoorten en belastingcategorieën

Kosten beleidsproducten vóór doorbelasting in € 1.000	Water-veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water-keten	BOD	Totaal
Beleidsproduct						
Planvorming	1.265	9.571	3.790	3.871	4.221	22.718
Aanleg en onderhoud waterkeringen	39.393	0	0	0	0	39.393
Inrichting en onderhoud watersystemen	0	67.013	10.286	760	444	78.502
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	0	0	0	109.568	0	109.568
Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	0	0	0	0	0	0
Regulering	0	5.817	1.510	0	0	7.327
Beheersing van lozingen	0	0	0	420	0	420
Heffing en invordering	0	0	0	0	7.148	7.148
Bestuur en externe communicatie	0	0	0	0	11.493	11.493
Ondersteunende producten	0	0	0	0	26.576	26.576
Onvoorzien en overige inkomsten	0	0	0	0	0	0
Totaal	40.658	82.401	15.586	114.618	49.881	303.145
Dividenden en overige inkomsten					-/- 5.000	-/- 5.000
Onttrekkingen aan reserves	0	-/- 330	-/- 150	-/- 43	-/- 2.119	-/- 2.643
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	3.571	950	4.521
Netto kosten voor egalisatie	40.658	82.071	15.436	118.146	43.712	300.023

Omschrijving	Water-veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water-keten	BOD	Totaal
Lasten						
Rente en afschrijvingen	16.883	22.015	2.420	35.176	2.697	79.191
Personeelslasten	5.610	24.733	5.607	22.658	37.362	95.969
Goederen en diensten van derden	8.523	47.220	8.574	68.049	10.101	142.467
Bijdragen aan derden	13.659	266	60	435	67	14.486
Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	0	0	0	0	350	350
Totaal lasten	44.675	94.234	16.660	126.317	50.577	332.463
Baten						
Financiële baten (exclusief dividend)	0	0	0	201	0	201
Personeelsbaten	0	2	0	5	208	215
Goederen en diensten aan derden	2.985	8.019	782	9.220	-/- 469	20.538
Bijdragen van derden	27	1.754	28	435	-/- 40	2.204
Interne verrekeningen	1.004	2.058	264	1.838	996	6.160
Totaal baten	4.016	11.833	1.074	11.699	695	29.318
Saldo baten en lasten	40.658	82.401	15.586	114.618	49.881	303.145
Dividenden en overige inkomsten					-/- 5.000	-/- 5.000
Onttrekkingen aan reserves	0	-/- 330	-/- 150	-/- 43	-/- 2.119	-/- 2.643
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	3.571	950	4.521
Netto kosten voor egalisatie	40.658	82.071	15.436	118.146	43.712	300.023

Belastingcategorieën in € 1.000	Water-veiligheid	Voldoende water	Schoon en gezond	Water-keten	BOD	Totaal
Aandeel ingezetenen	20.329	40.268	6.601	0	12.399	79.597
Aandeel gebouwd	18.093	35.838	5.875	0	13.579	73.386
Aandeel ongebouwd overig	2.196	4.349	713	0	1.295	8.552
Aandeel natuur	41	81	13	0	35	170
Aandeel zuiveringsheffing	0	1.535	2.235	118.146	16.403	138.319
Netto kosten voor egalisatie	40.658	82.071	15.436	118.146	43.712	300.023

EMU-saldo

In Unieverband is afgesproken dat de waterschappen in hun programmabegroting een Toelichting opnemen waaruit hun bijdrage aan het te verwachten EMU-saldo blijkt. In het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) is vastgelegd dat het begrotingstekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Er is sprake van een tekort als een land in een jaar meer uitgeeft dan ontvangt. Rijnland is evenals andere decentrale overheden medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. Daarom zijn afspraken gemaakt met de minister van Financiën, in relatie tot de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof).

Uit het bovenstaande blijkt dat Rijnland op transactiebasis in 2025 méér uitgeeft dan ontvangt, vooral als gevolg van de investeringsuitgaven. In het baten- en lastenstelsel dat Rijnland (evenals andere waterschappen) hanteert leiden dergelijke uitgaven niet tot tekorten; echter wel volgens het transactiestelsel waarmee het Rijk en de EMU het exploitatiesaldo bepalen.

EMU-referentiewaarden 2025: De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden Deze ruimte bedraagt 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Hierbij is er voor de waterschappen een ruimte van 0,06% BBP. De ruimte voor de waterschappen van 0,06% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2025 tot een maximaal EMU-tekort van € 705,8 mln in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar (2024 dus) verdeeld over de waterschappen. Dit leidt tot een verwachte referentiewaarde 2025 voor

EMU-saldo (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. EMU-exploitatiesaldo						
Bij: Rente toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Bij: Toevoeging aan reserves	2.345	7.814	18.016	33.685	35.070	41.208
Af: Ontrekkingen aan reserves	-/- 10.625	-/- 2.643	-/- 2.643	-/- 2.643	-/- 2.643	-/- 2.643
	-/- 8.280	5.171	15.373	31.042	32.427	38.565
2. Invloed investeringen						
Netto-investeringsuitgaven	-/- 127.331	-/- 132.967	-/- 165.876	-/- 139.834	-/- 152.507	-/- 156.239
Verkoop materiële en immateriële activa	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	54.275	58.784	64.186	69.149	74.247	80.933
	-/- 73.057	-/- 74.183	-/- 101.690	-/- 70.685	-/- 78.259	-/- 75.306
3. Invloed voorzieningen						
Toevoeging aan voorziening	350	350	350	350	350	350
Ontrekkingen aan voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- 400	-/- 400	-/- 400	-/- 400	-/- 400	-/- 400
	-/- 50	-/- 50	-/- 50	-/- 50	-/- 50	-/- 50
4. Deelnemingen en aandelen						
Boekwinst	0	0	0	0	0	0
Boekverlies	0	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-/- 81.387	-/- 69.061	-/- 86.367	-/- 39.694	-/- 45.882	-/- 36.791

Rijnland van € 49,3 mln. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft. Tot nu toe was de ruimte voor decentrale overheden voldoende. In het geval deze ruimte gaat knellen volgt overleg met de minister.

Openbaarheidsparaagraaf Woo, met activiteiten 2025

In deze paragraaf staan de activiteiten die we in 2025 ondernemen voor de Wet open overheid (Woo), die op 1 mei 2022 in werking is getreden. De Woo regelt actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

1. Actieve openbaarmaking voor verplichte categorieën informatie (art. 3.3 Woo)

Rijnland maakt in 2025 in ieder geval de volgende informatiecategorieën openbaar en duurzaam toegankelijk³.

- Algemeen verbindende voorschriften.
- Overige besluiten van algemene strekking.
- Organisatie en werkwijze van Rijnland.
- De bereikbaarheid van bestuursorganen en organisatieonderdelen.
- Vergaderstukken en verslagen van de VV en de bestuurscommissies.
- Besluiten op Woo-verzoeken.

Voor de eerste vijf van deze informatiecategorieën geldt de actieve openbaarmakingsplicht vanaf 1 november 2024.

Rijnland bereidt zich voor op de actieve openbaarmaking van andere informatiecategorieën. Naar verwachting treedt de openbaarmakingsverplichting voor een aantal van deze categorieën in de loop van 2025 in werking. Rijnland zet zich volledig in om vanaf de inwerkingtreding aan de verplichtingen te voldoen.

Verder heeft Rijnland sinds 1 september 2024 een Woo-coördinator in dienst, die onder meer de actieve openbaarmaking coördineert en waarborgt dat Rijnland aan de actieve openbaarmakingsverplichtingen voldoet.

³ Dit betekent dat informatie of gegevens op een betrouwbare manier toegankelijk blijven voor een lange periode, ondanks mogelijke veranderingen in technologie of omstandigheden.

2. Inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan verplichte categorieën (art. 3.1 Woo)

In 2025 richt Rijnland zich voornamelijk op de verplichte openbaarmaking van informaticategorieën. Deze verplichting treedt vanaf 1 november 2024 stapsgewijs in werking. Waar mogelijk past Rijnland de inspanningsverplichting wel toe.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

In 2025 optimaliseert Rijnland het behandelingsproces voor Woo-verzoeken. De aanstelling van de Woo-coördinator per 1 september 2024 speelt hierbij een belangrijke rol. De Woo-coördinator controleert onder meer de zoekslag naar documenten en verbetert dit proces waar mogelijk.

4. De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)

In 2025 verbetert Rijnland de informatiehuishouding op de volgende manier:

- Het opstellen een plan van aanpak om de informatiehuishouding te verbeteren.
- Het bewustzijn van de medewerkers op het gebied duurzame toegankelijkheid en het archiveren van documenten wordt verder verbeterd door voorlichting en uitleg.
- De vindbaarheid van documenten in het archiefsysteem wordt verder geoptimaliseerd door het toevoegen van metadata aan documenten.

5. Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (art. 4.7 Woo)

Sinds 2023 is de functie Woo-contactpersoon belegd bij het Rijnlandse Klantcontactteam. Per 1 september 2024 heeft Rijnland deze functie belegd bij de Woo-coördinator.

6. Besteding incidentele of structurele subsidie

Rijnland ontvangt jaarlijks een incidentele en structurele bijdrage van het Rijk voor de invoering van de Woo. In 2025 ontvangt het waterschap € 117.248,- incidentele subsidie en € 217.659,- structurele subsidie. De middelen zijn bedoeld om kosten te dekken die voortkomen uit de implementatie van de Wet open overheid. Het waterschap is voornemens om de volgende activiteiten te realiseren:

- Actieve en passieve openbaarmaking: middelen worden ingezet om de publicatie van de informaticategorieën voor te bereiden en te publiceren.
- Systemen en procedures: het optimaliseren en inrichten van nieuwe systemen en procedures om de uitvoering van de Woo te faciliteren. Denk hierbij aan het verwerken van Woo-verzoeken, implementatie van zaakgericht werken en beter gebruik maken van een anonimiseringssoftware.
- Extra formatie: er is extra capaciteit begroot om het werk te kunnen uitvoeren en te voldoen aan de wettelijke verplichtingen van de Woo. Denk hierbij aan projectleiders, vakspecialisten en externe inhuur.

Toelichting 08

Investeringsoverzicht

Totaal

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Rijnlandbreed							
Onderhandenwerk	552.497	129.801	161.746	114.321	102.077	76.500	584.444
Toekomstig werk	500	10.516	31.580	50.700	83.250	121.019	297.065
Totaal Rijnlandbreed bruto	552.997	140.317	193.326	165.021	185.327	197.519	881.509
Totaal bijdragen derden	6.619	7.875	4.930	1.080	1.800	3.375	19.060
Totaal netto	546.378	132.442	188.396	163.941	183.527	194.144	862.449

Toelichting

De kolom 't/m 2024' geeft de gemaakte kosten tot en met 2023 weer, plus de prognose voor 2024 ten tijde van het opstellen van de begroting. De ramingen van investeringsprojecten zijn vóór aftrek van concernbrede korting. Voor de investeringen in de tabellen per programma die zijn aangegeven met een *, zitten kredietvoorstellen bij deze begroting. Voor de overige investeringen volgen kredietvoorstellen in 2025.

1. Onderhanden werk: in voorbereiding of uitvoering, 90% realisatie verwacht vanaf 2026

Dit zijn afzonderlijke investeringsprojecten waarvoor het bestuur al een voorbereidings- of uitvoeringskrediet heeft verstrekt. De verwachte realisatie is vanaf 2026 (het jaar na het begrotingsjaar) 90% van het investeringsvolume voor dat jaar (10% concernbrede korting) en de kapitaallasten worden voor 90% meegerekend in de exploitatiekosten van MJP en begroting.

2. Toekomstig werk: verwachte kredietaanvragen, 75% realisatie verwacht vanaf 2026

Dit zijn meerjarenramingen van vervangings- en andere programma's, die naar verwachting nodig zijn om de beleidsvoornemens te realiseren. Deze ramingen zijn veelal nog niet uitgewerkt naar afzonderlijke projecten. Het bestuur heeft nog geen krediet verstrekt. De verwachte realisatie is vanaf 2026 (zijnde het jaar na het begrotingsjaar) 75% van het investeringsvolume (25% concern-brede korting) en de kapitaallasten worden voor 75% meegerekend in de exploitatiekosten van MJP en begroting.

3) Toekomstig werk 2025:

Deze tabel bevat € 10,5 mln aan toekomstig werk in 2025.

Per programma

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Programma Waterveiligheid							
Onderhandenwerk							
Verbetering IJsseldijk Gouda	4.686	1.175	3.375	2.724	1.000	1.000	9.274
Cluster Dijkversterking Regionale Keringen Dirk I/VII *	113.039	19.650	21.250	24.350	24.400	700	90.350
Toetsing regionale keringen	5.920	0	0	0	0	0	0
Kunstwerken Spaarndammerdijk	8.617	833	862	800	800	2.500	5.795
Vervangen balgstuwen	685	1.750	4.000	3.500	2.950	0	12.200
Totaal onderhandenwerk	132.948	23.408	29.487	31.374	29.150	4.200	117.619
Toekomstig werk							0
Toekomstig werk waterveiligheid	0	1.000	6.600	4.700	6.000	24.000	42.300
Totaal toekomstig werk	0	1.000	6.600	4.700	6.000	24.000	42.300
Totaal waterveiligheid bruto	132.948	24.408	36.087	36.074	35.150	28.200	159.919
Totaal bijdragen derden	4.060	0	2.980	1.080	1.800	3.375	9.235
Totaal netto	128.888	24.408	33.107	34.994	33.350	24.825	150.684

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Programma Voldoende water							
Onderhandenwerk							
Stedelijke waterplannen	1.375	450	450	200	300	0	1.400
Piekberging Haarlemmermeer	26.333	350	0	0	0	0	350
Sluisjes Halfweg	5.172	4.000	3.000	3.000	2.843	0	12.843
Watergebiedsplannen*	30.325	1.530	2.150	1.980	500	0	6.160
Poldergemalen cluster 2	7.206	96	0	0	0	0	96
Poldergemalen cluster 3*	34.940	24.505	23.800	1.698	150	0	50.153
Overnemen en afstoten assets, sluizen bruggen	400	0	0	0	0	0	0
Vervangen oeververdediging	1.303	1.000	500	400	0	0	1.900
Inventarisatie asbesthoudende bouwmaterialen	90	30	0	0	0	0	30
Vergroten doorvoer Krimpenerwaard	844	350	1.000	1.000	700	0	3.050
Totaal onderhandenwerk	107.989	32.311	30.900	8.278	4.493	0	75.981
Toekomstig werk							
Poldergemalen meerjarenraming*	0	1.666	11.620	10.500	10.500	17.000	51.286
Strategische agenda's mjr	0	0	0	0	0	300	300
Watergebiedsplannen meerjarenraming	0	0	0	1.500	1.500	1.500	4.500
Boezemgemalen*	500	4.500	50	100	3.200	1.000	8.850
Oeververdedigingen	0	0	100	1.500	1.500	1.500	4.600
Sluizen en Kunstwerken	0	2.100	2.500	2.500	2.000	1.000	10.100
Zoetwaterprogramma (doorvoerroute Krimpenerwaard)	0	0	350	500	600	500	1.950
Minder uren activeren poldergemalen	0	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-1.600	-8.000
Totaal toekomstig werk	500	6.666	13.020	15.000	17.700	21.200	73.586
Totaal voldoende water	108.489	38.977	43.920	23.278	22.193	21.200	149.567
Totaal bijdragen derden toekomstig werk	0	525	1.550	0	0	0	2.075
Totaal bijdragen derden	869	6.700	400	0	0	0	7.100
Totaal netto	107.621	31.752	41.970	23.278	22.193	21.200	140.392

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Programma Schoon en gezond water							
Onderhandenwerk							
KRW fase 2	16.057	39	330	0	0	0	369
KRW3 Noord*	4.479	2.250	5.100	3.000	2.545	0	12.895
KRW3 ZUID	9.629	6.140	4.350	1.200	0	0	11.690
Cluster planontwikkeling (KRW Synergie)	591	300	300	300	0	0	900
Cluster landbouw	5.337	989	869	269	143	0	2.268
Blauwalgenbestrijding 2023-2027	1.373	80	0	0	0	0	80
Blauwalgenbestrijding/Nieuwe Meer	1.811	0	0	0	0	0	0
Totaal onderhandenwerk	39.277	9.798	10.948	4.769	2.688	0	28.202
Toekomstig werk							
KRW fase 3	0	0	300	300	300	300	1.200
Maatregelen zwemwater	0	0	300	300	300	300	1.200
Coalitieakkoord KRW programma	0	0	0	0	0	1.219	1.219
Totaal toekomstig werk	0	0	600	600	600	1.819	3.619
Totaal Schoon en gezond water bruto	39.277	9.798	11.548	5.369	3.288	1.819	31.821
Totaal bijdragen derden	1.620	300	0	0	0	0	300
Totaal netto	37.657	9.498	11.548	5.369	3.288	1.819	31.521

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Programma Waterketen							
Onderhandenwerk							
AWZI Zwanenburg (Voorheen Cluster zuiveren NH)	104.261	14.630	2.000	0	0	0	16.630
Cluster Waterketen 1 (was Zuiveren Zuid-Holland) *	65.579	9.369	8.530	700	0	0	18.599
Cluster Waterketen 2 (was 4e zuiveringscluster) *	16.496	7.140	4.900	600	0	0	12.640
AWZI Haarlem Waarderpolder	29.011	18.400	52.800	58.600	65.647	72.000	267.446
AWZI Zuiveringskringen Alphen ad Rijn (ZANK)	41.290	1.400	0	0	0	0	1.400
Persleidingen Hoofddorp	4.505	9.000	17.500	9.000	100	0	35.600
Vervangen hoofdverdeler 1 E-installatie awzi Leiden ZW	50	450	0	0	0	0	450
Zuiveringskring Gouda	150	900	2.250	1.000	0	0	4.150
Zuiveringskring Zwaanshoek	50	700	2.150	0	0	300	3.150
Maatregelen energieneutraliteit	943	746	281	0	0	0	1.027
Totaal onderhandenwerk	262.334	62.735	90.411	69.900	65.747	72.300	361.092
Toekomstig werk							
Zuiveringskring Gouda	0	0	0	6.000	11.000	11.000	28.000
Zuiveringskring Leiden-N	0	0	0	200	2.500	2.500	5.200
Zuiveringskring Zwaanshoek	0	0	0	2.000	10.000	18.000	30.000
Zuiveringskring Leiden-ZW	0	0	0	300	5.000	12.000	17.300
Zuiveringskring Katwijk	0	0	0	0	0	1.000	1.000
Assetmanagement AWZI's	0	700	3.000	8.000	11.350	7.100	30.150
Assetmanagement AWTS *	0	800	1.000	2.500	2.500	2.500	9.300
Energieneutraliteit*	0	200	2.510	4.000	4.000	4.000	14.710
Coalitieakkoord N&P	0	0	0	0	250	1.000	1.250
Coalitieakkoord Micros	0	0	0	0	250	1.200	1.450
Coalitieakkoord Broeikasgassen	0	500	2.000	2.400	6.100	7.700	18.700
Coalitieakkoord Circulair	0	650	2.850	5.000	6.000	6.000	20.500
Totaal toekomstig werk	0	2.850	11.360	30.400	58.950	74.000	177.560
Totaal Waterketen bruto	262.334	65.585	101.771	100.300	124.697	146.300	538.652
Totaal bijdragen derden	70	350	0	0	0	0	350
Totaal netto	262.263	65.235	101.771	100.300	124.697	146.300	538.302

Investeringsprojecten Prognoses per cluster, in € 1.000	tm 2024	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Programma BOD							
Onderhandenwerk							
Cluster Informatie en Digitalisering (o.a. Office365)	34	0	0	0	0	0	0
Cluster bedrijfsvoering	9.915	1.550	0	0	0	0	1.550
Totaal onderhandenwerk	9.949	1.550	0	0	0	0	1.550
Toekomstig werk							
Vernieuwing van de bronnen hoofdkantoor *	0	0	0	0	0	0	0
Totaal toekomstig werk	0	0	0	0	0	0	0
Totaal BOD bruto	9.949	1.550	0	0	0	0	1.550
Totaal bijdragen derden	0	0	0	0	0	0	0
Totaal netto	9.949	1.550	0	0	0	0	1.550

Begrippen en afkortingen

AHI	Asset Health Indicator
AMP	Tactische Asset Management Plan
Arbo	Arbidsomstandigheden
ATEX	ATmosphere EXplosible (norm voor explosieveiligheid)
AVI	Algemene voortgang indicator
AWS	Afvalwatersysteem
AWTG	Afvalwater transportgemaal
AWZI	Afvalwater zuiveringsinstallatie
AZA	Alternatieve Zoetwater Aanvoer voor West-Nederland
BG	Boezemgemaal
BOB	beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming.
BOD	Bestuur, Organisatie en Dienstverlening
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland
Burap	Bestuursrapportage
CAO	collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CWS	Commissie Watersystemen
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.
DIRK	Dijkverbetering Regionale Keringen
EMU	Economische en Monetaire Unie
FG	Functionaris gegevensbescherming
FTE	Full Time Equivalent
GR	gemeenschappelijke regeling
HVC	Huisvuilcentrale
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
HWP	Haarlem Waarderpolder
HRM	Human Resource Management
I&W	Infrastructuur en Waterstaat
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change

IT	Informatie Technologie
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IKB	Individueel Keuze Budget
IPCC	International Panel on Climate Change
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KWA	Klimaatbestendige Water Aanvoer
KWA+	Capaciteitvergroting KWA
KRW	Kaderrichtlijn Water
LOB1	Eerste landelijke beoordeling overstromingsrisico's (zo ook LBO2)
LTAP	Lange Termijn Asset Planning
LNV	landbouw natuur en voedselkwaliteit
MD	Management Development
MJP	Meerjarenperspectief
Mln	Miljoen
MRA	de Metropoolregio Amsterdam
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
N3MP	Nieuwe Driemanspolder
NOVEX	Nationale OmgevingsVisie EXecutiekraacht
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NUP	Nalevering Uitvoerings Programma
NVO	Natuurvriendelijke oevers
NZKG	Noordzeekanaalgebied
PBB	Persoonsgebonden basis budget
PE	polyelectroliet
Pfh	Portefeuillehouder
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PFOS	perfluorooctaansulfonaten
PPLG	Provinciale Programma's Landelijk Gebied
RI&E	Risico-Inventarisatie & Evaluatie

RWS	Rijkswaterstaat
SAMP	Strategisch Asset Management Plan
SBB	Staatsbosbeheer
SOR	Standaardontwerprichtlijnen
Stowa	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SPP	Strategisch Personeelsplanning
TBWR	Toekomst Bestendig Watersysteem Rijnland
UvW	Unie van Waterschappen
VIJG	Verbetering IJsseldijk Gouda
VV	Verenigde Vergadering
WBP	Waterbeheersplan
WBS	Water en Bodem Sturend
Woo	Wet open overheid
WOZ	Waardering onroerende zaken
ZANK	Zuiveringskringen Alphen ad Rijn
ZWR	Zwemwaterrichtlijn

Zie ook: [Woordenlijst Waterbeheerprogramma \(WBP6\)](#)

Colofon

De Begroting 2025 en het Meerjarenperspectief 2025-2029
is een uitgave van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Corsanummer: 24.081701
Versie: 29 oktober 2024
Voor VV van 27 november 2024

Hoogheemraadschap van Rijnland

Archimedesweg 1
Postbus 156
2300 AD Leiden

Telefoon (071) 30 63 063
post@rijnland.net
www.rijnland.net

Hoogheemraadschap van
Rijnland